

Történeti topográfiai adattár / *Historical-topographical Gazetteer*

1. Név / Name

1.1. Történeti elnevezések / *Historic name forms*

Satorholmu ad 9.sz. 13.sz. eleje (Anonymus c.15); *Satureleu* 1261 (Wenzel VIII. 5-7); *Wyhel* 1282 (Wenzel IX. 391); *Saturalia Wyhel* 1282 (Wenzel IX. 391); *Vyhel* 1293 (HO 131.sz.); *Nova Villa* 1307 (AO I. 129); *Huihel* 1310 (AO I. 213); *Vyhel* 1312 (AO I. 263); *Nouua Villa* 1321 (Bándi 1985. 7); *in oppido Patak-Ujhely* 1574 (SFL V. 1. 1–101); *Satorallya Ujhely* 1643 (NRA 552–35); *Sa.Ujhelly* 1767 (Szirmay–Kazinczy 95–35); *Bodrog-Ujhely* 1715 (1715. 91.tc. CJH); *Sátor-Ujhely ... S.Ujhely* 1775 (Szirmay–Kazinczy 105–660); *Ujhelinum* 1796-99. (Vályi 1796) Kováts 2003; Kováts 2008.

1.2. Jelenlegi elnevezés / *Current spellings*

Sátoraljaújhely – az 1898. IV. tc. alapján (az Országos Községi Törzskönyvbizottság által) megállapított neve. (Jeney–Tóth 1997)

1.3. A nevek etimológiája / *Etymology of the names*

A *Sátorhalom* név nem településre, hanem a mai város fölött emelkedő vulkanikus hegyek formájára utal. A 'sátor' és a 'halom' összetételéből keletkezett szó 'sátor alakú halmot' azaz hegyet jelent. A város alapítása után azonnal, egymással párhuzamosan, három név is felbukkant: a *Sátorelő*, az *Újhely* és a kettő összevonásával keletkezett *Sátoralja-újhely*. A *Sátorelő* (olv. *Sátoreleü*) összetett szó: a 'sátor' és az 'elő' összetételéből keletkezett, jelentése: 'sátor formájú hegy eleje', azaz 'sátor formájú hegy alja'. Az elő összetétellel más földrajzi nevet is képeztek, ilyen pl. az *Erdeuelu* (olv. *Erdeüeleü*), a későbbi Erdély szó. E nevet azért kapta a város, mert a sátor alakú hegyek előtt, azaz alattuk feküdt. Az *Újhely* az 'új' és a 'hely' szavak összetételéből keletkezett név, jelentése 'újjonnan keletkezett település'. Hasonló névformák a magyar nyelvterületen a 13. századi falu- és várostelepítések korától kezdve nagy számban találhatók. A 'hely' szó egyszerre jelenthetett falut vagy várost is. Az *Újhely* azonban nem túl elterjedt, a középkorban hat ilyen nevű településről tudunk, ezek közül három a középkor végére mezővárosnak minősült. Elterjedtségben messze felülmúlta az *Újlak* és az *Újfal* illetve az *Újváros* név, ezek ugyanis pontosabban meghatározták, hogy milyen jogállású az új település. A *Sátoraljaújhely* a két név összetételéből keletkezett. Az összetett név nem két különböző terület összeolvadásával, hanem ugyanazon terület két egymás mellett használt nevének összeolvadásával keletkezett. Ez a hosszú név a középkorban csak néhány esetben fordult elő, utána a középkorban, többnyire a korai újkorban is, a várost *Újhelynek* nevezték. *Nova Villa* az *Újhely* latin fordítása, ami csak a 14. században – akkor is csak elvétve – fordult elő, mivel a 15. századtól a *villa* szó már falut jelentett. Az újkorban néha nem fordításban, hanem latinizált változatban adták meg a névalakot, ez az *Ujhelinum*. A 17. század végén újra megjelent a *Sátoraljaújhely* név, melynek első részét sokszor S.a. rövidítéssel írták. Az összevont név használatának ekkor az volt az értelme, hogy az országban levő más *Újhely* nevű településektől biztosan megkülönböztessék. A rövidebb *Újhely* és a hosszabb *Sátoraljaújhely* név ettől kezdve egymás mellett élt. A 19. századtól kezdve a hosszabb forma a hivatalos nyelvben, míg a rövidebb a mindennapi beszédben használatos. A *Sátorújhely* egyszerű rövidülése a hosszabbik névformának, csak elvétve fordult elő. A 16. sz. közepétől a 17. sz. közepéig többször felbukkant a *Patakújhely* összetétel, jelentése: 'pataki (azaz sárospataki) uradalomhoz tartozó Újhely'. Az erre vonatkozó példák jórészt a leleszi konvent előtt kiállított iratokban találhatók, melyek újhelyi birtokosok szóbeli bevallásai alapján készültek. A 18. sz.-ban elvétve előforduló *Bodrogújhely* mesterséges alkotás, ami nem honosodott meg, jelentése: 'Bodrog folyó melletti Újhely'. A névforma megfelelt annak a névadási szokásnak, hogy a gyakrabban előforduló helységneveket a mellettük fekvő folyók alapján azonosították, így keletkezett a Nyitra megyei Vágújhely név, célja az azonos alakú nevek megkülönböztetése volt.

2. Jogállás / *Legal status*

2.1. Jogállási terminológia / *Terms*

1261-1836 város, mezőváros
territorium civitatum nostrarum Wyhel, Telki Banya et Patak 1390 (Fejér X/1. 597); *civitates nostras Patak et Ujhely vocatas* 1390 (Fejér X/1. 610); *in territorio possessionis Vyhel existentem ...in civitate Vyhel* 1420 (DL 10880); *cives dicte civitatis* 1427 (DI 11900); *in opidis Pathak et Wyhel* 1446 (DL 71971); *in oppido Wyhel* 1450 (DL 71981); *oppidi Vyhel* 1568 (Kemény 1900 475); *in oppido Sa. Ujhelly* 1767 (Szirmay–Kazinczy 95-35) 1836 – 1871 szabadalmas (privilegizált) mezőváros

A privilegizált jelzót használta város korábban is pl. 1823-ban. (Bretzenheim II.B 11. 101-102)
1871-1899 nagyközség
1899-1929 rendezett tanácsú város (Gyalay 1989)
1929-1950 megyei város (SU lexikon 454)
1950-1954 járási tanács alá rendelt város
1954-1970 járási jogú város
1970-től város

2.2. kiváltságok / *Privileges*

1261 – István ifjabb király a sátorelői vendégeknek kiváltságokat adományoz (Wenzel VIII. 5-7)
1284 – IV (Kun) László a sátorelői vendégek kérésére megerősíti István ifjabb király kiváltságlevelét (Wenzel IX. 391)
1291 – III. András király a sátoraljaújhelyi vendégek kérésére megerősíti IV. László megerősítő oklevelét (Wenzel X. 25)
1401 – Zsigmond király: Újhely mezőváros élelemszerzés céljából kereskedő lakóit és áruikat mentesíti a letartóztatás alól, adósságaikért csak földesuruk és saját bíráik előtt perelhetők (ZsO II. 951)
1490-1516 között – Ulászló király Sárospatak és Újhely mezőváros lakóit mentesíti az országban megfizetendő vámok alól
1548 – Ferdinánd király megerősíti Ulászló király vámfizetés alóli kiváltságlevelét (Libri regii 2. 296. Ulászló kiváltságlevelét ebben említik)
1570 – Miksa király a hét felső-magyarországi vármegye vásáraitól mentesíti az újhelyieknek vámmentességet ad (Dongó 1904c)
1571 – a szepesi kamara szabályozza a királyi és a földesúri adó szedését, a kocsmáltatást és a lelkész fizetését (NRA 752–48)

3. Birtokviszonyok / *Proprietorial status*

3.1. Birtokosok / *Owners*

1317 előtt király, királyné
1317-1319 Baksa-rokonság
1319-1327 k. király
1327 k.-1334 Babonics család (Engel 2002)
1334-1392 király, királyné
1392-1428 Perényi család, pataki ág (Fejér X/1 610)
1429-1526 Pálóci család (Engel 1977. 165)
1526-1567 Perényi család, nádori ág (Détsy 2008. 29, 86)
1567-1573 király (Détsy 2008. 87, 100)
1573-1602 Dobó család (Détsy 2008. 101, 117)
1602-1603 kamarai igazgatás (Détsy 2008. 119)
1603-1710 Dobó örökösök, Rákóczi család (Détsy 2008. 127, 290)
1685-1688 kamarai igazgatás (Détsy 2008. 264, 268)
1701-1703 kamarai igazgatás (Détsy 2008. 284)
1710-1775 Trautsohn család (Détsy 2008. 293)
1775-1807 király, kamarai igazgatás (Détsy 2008. 325)
1807-1848 Bretzenheim család (Détsy 2008. 329; Libri regii 62. 246-250.)

3.2. Eltérő birtoklású területek / *Districts under separate ownership*

ágostonos utca
13. sz. második fele-1540 k. Szent István ágostonos kolostor
Barátság
13. sz. második fele-1786. Szent Egyed pálos rendház, 1786-1848
Országos Vallásalap
Borsiszer
16. sz. második fele-1712 borsi uradalomhoz csatolva, birtokosai ugyanazok, mint a városé (Dongó 1908 215)
Papsor
18. sz. eleje-1848 sátoraljaújhelyi plébánia

4. Határok / *Municipial boundaries*

4.1. Külső határok / *Boundary line, delimited from inside/outside*

1390. Széphegy határjárása, melynek során érintik Újhely, Patak és Telkibánya határát (ZsO I. 1516)
1657. urbáriumban felsorolják a határos településeket: Bári, Borsi, Csernahó, Bodrog folyó, Sárospatak, Csergő, Nagytornyos, Bányácska
1670. Bányácska (Rudabányácska) és Sátoraljaújhely határjárása (Kemény 1911)
1777. Sátoraljaújhely részleges határjárása: a bányácskai határoktól a Bodrogig (Dongó 1912a)
1785. Sátoraljaújhely és Sárospatak határjárása (Dongó 1912a)

1800. Hosszúláz, Rudabányácska és Sátorajjújhely határjárása (SFL V. 1. 1–66)
 1843. Sátorajjújhely és Sárospatak közti határt képező Fejérek medrének helyreállítása (SFL V. 1. 1–79)
 1851. Sátorajjújhely határainak részletes leírása, a határos települések: Sárosnagypatak, Rudabányácska, Hosszúláz, Kistoronya, Nagybári, Borsi, Ardó, Károlyfalva (SFL V. 1. 1–170)
 1920. trianoni békeszerződés értelmében 1581 ha (15,81km²) Csehszlovákiához csatolva
 1938. az első bécsi döntés értelmében e terület Magyarországhoz visszacsatolva, újra Sátorajjújhely része
 1945. e terület Csehszlovákiához visszacsatolva, a település a Szlovák Köztársaság része, hivatalos neve Slovenské Nové Mesto

4.2. Bekebelezett települések / *Territorial acquisitions*

1981. Rudabányácska
 1981. Széphalom (Bányácska)
 1985. Károlyfalva

4.3. Kiszakadt területek / *Severed areas*

1785. Hosszúláz – falut telepítenek a helyére

5. Közigazgatási besorolás / *Administrative location*

5.1. Világi közigazgatás / *Secular administration*

kb. 1323-ig pataki ispánság
 1323 után -1950 Zemplén megye

5.2. Egyházi közigazgatás / *Ecclesiastical administration*

5.2.1. római katolikus

1804-ig egri püspökség
 1804-1982 kassai püspökség
 1982-től egri püspökség

5.2.2. Görög katolikus

1771-1912 munkácsi egyházmegye
 1912-től hajdúdorogi egyházmegye

5.2.3. Református

Tiszánineni Református Egyházkerület

6. Közigazgatási beosztás / *Administrative divisions*

1814-ben és 1828-ban 24, 1845-ben 25 tized – feladatuk elsősorban a tűzvédelem (SFL V. 1. 2–23, 2–32, 2–58)

7. Népeség / *Population*

7.1. Házak / *Number of houses*

1549. 173 ház (Maksay 1990)
 1554. 193 ház, ebből 12, azaz 6% pusztá (UC 45–36)
 1567. 286 ház, ebből 246, azaz 86% pusztá (UC 40–35)
 1570. 193 ház (UC 95–22)
 1631. 284 ház, ebből 78, azaz 27% pusztá (UC 40–39)
 1648. 298 ház, ebből 83, azaz 28% pusztá (Makkai 1954. 282)
 1657. 312 ház, ebből 77, azaz 25% pusztá (UC 41–3)
 1676. 345 ház, ebből 69, azaz 20%, pusztá (UC 41–11)
 1688. 207 ház, ebből 144, azaz 70% pusztá (UC 36–25)
 1693. 292 ház (UC 41–22)
 1747. 115 barátszeri ház (Zemplén vm. jk. 38. 119-125)
 1760. 310 ház (UC 314–14)
 1784-87. 680 ház, 895 háztartás
 1828. 948 ház, ebből 778 újhelyi, 170 barátszeri (SFL V. 1. 2–32)
 1845. 952 ház, ebből 809 újhelyi, 143 barátszeri 1845 (SFL V. 1. 2–58)

7.2. lakosságszám / *Number of inhabitants*

1784-87	4023	1930	18431
1828	6548	1941	18427
1857	6811	1949	15061
1870	9946	1960	16203
1880	11264	1970	16982
1890	13017	1980	19262
1900	16886	1990	19105
1910	19940	2000	20205
1920	21162		

8. Utcák / *Streets*

8.1 Az utcák egyidejű felsorolásai / *Lists of street*

u.= utca
 kerek zárójelben az összeírt lakók száma
 [---] (17) – Dorgo u. (6) – teatrum [1] (69) – Hyd u. (19) – teatrum [2] (12) – Szoros u. (4) – teatrum [3] (10) – Bors u. (21) – teatrum [4] (35) 1554 (UC 45–36)
 Piacz u. (18) – Hegy allia u. (24) – Felvégh u. (59) – Hid u. (28) – Szoros u. (20) – Borsi u. (18) – Alvég u. (31) 1631 (UC 40–39)
 Piacz u. (25) – Kert meget u. (30) – Fel vig u. (146) – Borsy u. (16) – Borsi szer (56) – Papsor (3) 1676 (UC 41–11)
 platea forensis (31) – platea Kertmegeth (9) – platea Felvegh (63) – platea versus pontem (26) – platea Szoros utcza (21) – platea Alvegh utcza (26) – platea Borsy (15) – [Borsiszer] (16) 1688 (UC 36–25)
 Piacz avagy Derék u. – sikator, közönséges szeker út – Fel Végh u. – Baráth szer felé jaro sikator – Hid u. – ucza – kijaro sikator – ki jaro ucza avagy sikator – sikator – sikator – sikator – Borsi ucza sikator – mezeő felöl valo sor – Borsi szer – hegy felöl valo sor – sikator – sikator – Kert megessi u. – hegyre jaro sikator – Dörsikre jaro sikator – sikator, Solyomkaba jaro – Papsor végében 1693 (UC 41–22)
 Piacz u. – Kert megessi u. – Fel Vég u. – Hid u. – Szoros u. – Borsi u. – Alvég u. 1702 (UC 41–40)
 Piacz u. avagy Derek u. – közönseges sikator – Fel Végh u. – sikator – Barath szer fele valo sikator – Csonka u. – hid fele jaro sikator – Hid u. – kis(!) jaro sikator – uttza, kijáro sikator – sikator – orszag uttza – orszag uttza keresztül – Borsi u. – sikator – Kert megessi u. – sikator 1704 (UC Irreg. 11–13)
 platea Piacz u. – sikator versus Kertallya ducens - via siakator ad hortos et molam tendens – forum commune – platea Alvég sikator versus Borsi ducens – platea Borsi szer – via ad Heczkam ducens – via sikator ad fontem ducens – platea Papsor – platea Kert allya nominata – sikator ad nundinas ducens – sikator ad forum ducens – via ad Sollyonkam – noviter sikator ad Sollyonkam ducens – platea Felvég Czerkó u. dicta – sikator ad Sollyonkam ducens – via ad Barátszer vel Czerkó ducens – sikator ad Barátszer vergens – platea Kovács u. versus magnum pontem – Barátszer – pars altera pateae Varga u. – platea alia Varga u. – platea per partem aliam Varga u. usque sikator in fine Nagy u. – platea sikator versus Borsi ducens – via plaustralis – platea Hecske Allya 1760 (UC 214–14)
 Piác u. – sikator - medium fori - platea Derégh u. – platea Borsi szer – sikator – sikator - Pap-sor – platea Kertallyasi u. dicta infra Hecske – via currulis ad locum nundinalium – via versus Hecske – platea sikator penes domum Horvathianum – platea Felvégessi u. – platea sikator – platea nova infra Unghvar alias Pasit u. – sikator – platea Kovács u. – Varga u. – platea Régi Híd u. – platea Czigány u. – platea Ronyva-sor 1778 (UC 176–18)
 platea Piárcz u. – Kis Sikátor u. – Palotás u. – Czigány u. – Burik u. – Kiss Korcsmai u. – Burik u. – Czigány u. – Ujj u. – Palotás u. – Borsi Szer-Derék u. – Kaposi u. – Temető u. – Hecske – Kerty-Allyá u. – Derék u. – Zólyomka u. – Kerty-Allyá u. – Piarcz u. – Cserkó u. – Pásit u. – Pusztá u. – Piarcz u. – Galambos u. – Híd u. – Kovács u. 1791 (UC 191–11)
 Piacz u. – Kis Sikátor u. – Palotás u. – Timár u. – Timár u. – Kis Ujj u. – Palotás u. – Nagy Ujj u. – Borsi szer derék u. – Kertallyasi u. – Hecske u. – Kertallyasi u. – Derék u. – Papsorosi u. – Kertallyasi u. – Zsólyomkai u. – Kertallyasi u. – Papsorosi u. – Piacz u. – Czerkó u. – Pásit u. – Pusztá u. – Czerkó u. – Piacz u. – Régi Híd u. – Ujj Híd u. – Kovács u. – Barát Szer u. 1814 (SFL V. 1. 2–23)
 Piacz u. – Kis Sikátor u. – Palotás u. – Timár u. – Ronyvára járó sikátor u. – Timár u. – Kis új u. – Palotás u. – Nagy új u. – Derék u. – Kertallyasi u. – Hecske u. – Kertallyasi u. – Derék u. – Kertallyasi u. – Zsólyomkai u. – Kertallyasi u. – Piatz u. – Czerkó u. – Pásit u. – Pusztá u. – Czerkó u. – Nagy u. – Régi híd u. – Új Híd u. – Kovács u. 1827. e. (SFL V. 1. 1–17)
 Piacz u. – Kis sikátor u. – Palotás u. – Timár u. – Ronyvára járó sikátor u. – Timár u. – Kiss új u. – Palotás u. – Nagy új u. – Derék u. – Kertallyasi u. – Hecske u. – Kertallyasi u. – Derék u. – Kertallyasi u. – Zsólyomkai u. – Kertallyasi u. – Piacz u. – Czerkó u. – Pásit u. Pusztá u. – Czerkó u. – Nagy u. – Régi Híd u. – Új Híd u. – Kovács u. 1827 (SFL V. 1. 1–114)
 Piacz u. – Kis sikátor u. – Palotás u. – Timár u. – Ronyvára járó sikátor vagy város malom u. – Rózsás u. – Timár u. – Beretzki u. – Hajnal u. avagy Kis új u. – Palotás u. – Nagy új u. – Pataki u. – Kertallyasi u. – Hecske u. – Boglyoska u. – Szárhegy u. – Zöldág u. – Pataki u. – Kertallyasi u. – Piatz u. – Czerkó u. – Bányátski u. – Nagy pásit u. – Kis pásit u. – Pusztá u. – Czerkó u. – Nagy piacz u. – Ó híd u. – Új híd u. 1830 (SFL V. 1. 1–123)
 Nagy piatz u. – Sikátor u. – Palotás u. – Timár u. – Rózsás u. – Timár u. – Bereczki u. – Hajnal u. – Kiss új u. – Palotás u. – Nagy új u. – Pataki u. – Csillag u. – Gubás u. – Zsolyomka u. – Nagy piacz u. – Czerkó u. – Bányátski u. – Pusztá u. – Czerkó u. – Óhid u. – Ujjhid u. – Barát szer 1845 (SFL V. 1. 2–58)
 Barátszer
 platea Fáttyol u. (45) – Dudas u. (26) – Malombéli u. (44) 1747 (Zemplén vm. jk. 38. 119-125)

8.2. Az utcák ABC rendben / *Streets in alphabetical order*

Alsózsólyomkai u. I. Zsólyomka u.

Berecki u.

Itt szakad meg a sor. Híd uczarúl és Borsi szoroskárúl mezőre kijáro út ... ezen három telken vadnak kaposztás kertek a Ronyva parton. 1693 (UC 41–2); *via plaustralis* 1760 (UC 214–14); *platea Ronyva sor* 1778 (UC 176–18); *Berezki u.* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Berezki nevű utca végénél ... a Ronyva szélén levő tágas helyen* 1832 (SFL V. 1. 1–110); *Berezki u.* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Berezki u.* 1866 (kat.t.)
1827-ben a Tímár u.-ban írták össze az itteni házakat.

Boglyoska u.

Boglyoska u. 1830 (SFL V. 1. 1–123)
Csak az 1830-as összeírásban szereplő utcanév. 1827-ben a Hecske u.-ban írták össze az itteni házakat.

Borsi szer I. Pataki u.

Börtön u. I. még Sikátor u.

Kis Korcsmai úca 1791 (UC 191–11)
térkép: *Kis kortsma útca* 1836 (casino t.); *Sikátor útca* 1844 (köv.t.); *Börtön u.* 1866 (kat.t.)

A Sikátor u.-nak a Malom u.-tól az Óhid u.-ig tartó szakasza. A Kiskocsma u. nevet az Óhid u. sarkától pár méterre, a d. soron álló uradalmi kiskocsmáról kapta. A börtön megépülése után a Börtön u. nevet vette föl, mivel a börtön épülete erre az utcára nézett.

Cigány u. I. Tímár u.

Csalogány u. I. még Kertaljai u.

a philomelarum cantu Fülemile útca vocatam (Szirmay 1804, 262); *az úgynevezett Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házat ... K: közönséges Czerkó uttza D-É: házak, kertek Ny: Solyomkai uttzából kertek alatt járó közönséges uttza és szekér út* 1822 (1820-1826.vk. 34)
térkép: *Csalogány u.* 1866 (kat.t.)

Az egykori Kertaljai u.-nak a későbbi Templom u.-tól É felé terjedő része. Szirmay Antal a közeli Zsólyomka u. két sorát nevezte Fülemile – azaz Csalogány – utcának.

Csillag u. lásd még Kertaljai u.

in alia serie huius plateae Pap-sor Clemens Csillagh 1778 (UC 176-18); *Csillag utca* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Kert allyai útca* 1844 (köv.t.); *Csilág u.* 1866 (kat.t.)

A Kertaljai u.-nak a Köves és Papsor u. közt kialakult szakasza. Nevét a Papsor és a későbbi Csillag u. sarkán álló ház tulajdonosáról, Csillag Kelemenről kapta.

Csonka u. I. Újhíd u.

Deák u.

Baratszeri curian a Deak uttzába helyezettett zsellér házunkat K: ... házaik D: a Ronyva vizere lejaró sikator Ny: közönséges uttza É: ... successorai 1830 (Bretzenheim SU 232)

Egyetlen iratban szereplő barátszeri utca. Nem azonosított.

Dorgó u. (?)

Dorgo ucza 1554 (UC 45–36)

A legkorábbi utcaneveket tartalmazó urbáriumban szepelő utcanév. Nem azonosított.

Dörzsiki u.

totalem et integram ... domum ... in platea publica Dersik utza vulgo dicta, ejusque plaga occidentali K: forum publicum Ny: dicta platea publica É: domus Emerici quondam Zima, pronunc Michaelis Kerégyjártó D: domus Martini Czepregghi, Caspar Komlos et Andreae Szabo 1646 (NRA 1773–15); *Dörsikre jaro sikator* 1693 (UC 41–22); *az Dörzsik uttzában Ramotsa familiát concernáló curiában ... lakóházát K: Zsidai Pál D: református nemes ecclesia oskola háza Ny: szekér út É: sikátor* 1786 (UC 172–5); *plateola, per quam a braxa dominali aqua defluit fontana* 1797 (T 62. 1200); *Gasse von Zsolyonka* 1819 (T 62. 1464); *régi soházféle, most már korházféle uttza a Vadászi kuriáig fel nyuló keskeny közével* 1835 (SFL V. 1. vegyes)
térkép: *Spital-Gással* 1833.k. (Chudovszky 1933. 31); *Dörzsiki u.* 1866 (kat.t.)

A 17. sz.-ban valószínűleg a későbbi Felsőzsólyomka u. Zsólyomkára merőleges szakaszát hívták így. Nevét a felette magasodó Dörzsik hegyről kapta. A kórházról készített tervrajzon Spital-Gással néven

szerepel, mivel é. sora a közkórház telke mellett haladt. 1786-ban sikátornak is tartották.

Fehérkút u.

a maga által újonnan épített Fejerkut uttzában levő házat K: Ronyva vize folyása D: telek Ny: közönséges országút É: házaik s fundusaik 1825 (1820-1826.vk. 73)

Egyetlen forrásban említett utcanév. Nem azonosított.

Felsőzsólyomkai u. I. Zsólyomka u.

Felvégesi, Felvégi u. 1. – I. Kazinczy u.

Felvégesi utca – 2.

pater földes urunk akaratóból ...atta el a Fel vegesi uczánkban situaltatott házat 1764.10.01.(El.Ujh.)

Egyetlen iratban szereplő barátszeri utca. Nem azonosított.

Görbe u.

in fine hujus circuli ex parte meridionali versus oppidum cadente existit diversorium K: plateola versus fluvium Ronyve intra domos ducens ...É: fundi Ny: platea ex vico Baratszer versus oppidum ducens D: plateola versus pontem telonialem tendens 1786 (AP 547 ½–26); *a Barátszeren ... az Görbe uttzában* 1830 (Bretzenheim II.B11. 245)
térkép: *Görbe u.* 1866 (kat.t.)

Gubás u. I. még Kertaljai u.

az Alvegben ... egy pusztát ..Ny: közönséges uttza É: Vincze Andras telekje 1714 (1617-1742.vk. 302); *Alvégesi kert aljai uttzában valo házokat* 1757 (1617-1742.vk. 588); *Kert allyasi uttzában levő, taxalis fundusú házok K: közönséges uttza D-É: házaik Ny: r. catholicusok temető helye* 1823 (1820-1826.vk. 70); *Gubás u.* 1828 (SFL V. 1. 2–32), *[Dzurik Mihály és felesége eladják Hrinko Jánosnak és feleségének]... r. cath. temető alatt ... házaik* 1830 (Bretzenheim SU 265); *Gubás u.* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Kerta allyai útca* 1844 (köv.t.); *Gubás u.* 1866 (kat.t.);

Hajnal u.

Kiss Újj uttzában K: szekérút D-É: házaik Ny: uccza 1824.(1820-1826.vk. 76); *Hajnal útca a vagy Kis Újj útca* 1830 (SFL V. 1. 2–36); *Nagyóczki György [eladta] a Hajnal uttzában levő házat K: közönséges uttza D: Fényes János É: Ladits János házaik Ny: Hadik András háza fundusa* 1830 (Bretzenheim SU 237); *Hajnal u.* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Hajnal u.* 1866 (kat.t.)

A 19. sz. elején létrejött utca, amit eredetileg a Kis új u.-hoz számítottak, 1840-re már teljesen függetlenedett a Kis új u.-tól. 1824-ben valószínűleg ezt említették ama szekérútként, ami egy Kis új u.-i telek végében húzódott.

Handzsigó u.

Bányátski u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Bányácski u.* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Hanzsigó u.* 1866 (kat.t.)

1827-ben a Pázsit u. alatt írták össze az itteni házakat. 1830 és 1845 közt kezdték utcának tekinteni. Eleinte Bányácskai u., mert az út Bányácska felé vezet, későbbi neve a hancsik, honcsik, honcség = 'határvonal' szóra vezethető vissza, mert a város határa felé tartott.
Dongó 1912a

Hecske tér

totalem et integram ... domum ... in platea publica Dersik utza vulgo dicta, ejusque plaga occidentali K: forum publicum Ny: dicta platea publica 1646 (NRA 1773–15); *egy hetvan szenet ... az Heczken* 1666 (1607-1742.vk. 175); *Hegyre jaro sikator ... Dörsikre jaro sikator* 1693 (UC 41–22); *kertallyai házat ... vásárló hegyecske mellett* 1694 (1617-1742.vk. 243); *Hecskén levő alsó pinczések ... Hecske nevű sokadalmi helyen* 1695 (1617-1742.vk. 252); *Hecske alatt valo csűr helyben, azon Hecske alatt valo csűr helybeli részit* 1713 (1617-1742.vk. 296); *Hecske névű dombon, az holot a vasar sokadalom celebraltatni szokott* 1742 (1617-1742.vk. 514); *a Kertallya uczában levő házat minden appertinentiájával edgyütt ... Ny: Hecske domb szomszédságában levőt* 1751 (1617-1742.vk. 565); *a Kertallya uczában levő házat ... Ny: Hecske domb szomszédságában* 1751 (1617-1742.vk. 565); *Kertallyasi uttzában levő házat ... Ny: Hecske* 1754 (1617-1742.vk. 580); *Kertallyai uttzában levő házat K: szekér út ... Ny: Hecske* 1754 (1617-1742.vk. 580); *platea Hecske Allya extra seriem ex horreis et cellariis constans... extra seriem oppidi supra Hecskam* 1760 (UC 214–14); *azon alól egy pusztá pincze lévén a Hecskén* 1760 (AP 478–287); *Kertallyai uczában taxás telkén levő kis házokat ... Ny: Hecske vásártartó hely* 1762 (1617-1742.vk. 619); *az Hecskén levő házokat eladták Joseph Salamon zsidónak és feleségének K: Kert allyai uttza D: Némethi Joseph pinczéje és színnye Ny: városra bėjáro szekér út É: Fazekas János gyümölcsös kertje* 1762 (1617-1742.vk. 619); *Kertallyai uczában taxás telkén levő kis házokat hozzá tartozandó rétekkal ... Ny: Hecske vásártartó hely* 1762 (1617-1742.vk. 622); *Piarcz*

uczában lévő ...Ny: Hecksére kimenő kert alatt valo szekér út es utcácska 1762 (1617-1742.vk. 622); az Hecksén levő házat... K: Kert allyai utza D: Némethi Joseph pinczéje és színnye Ny: városra bójáró szekér út É: Fazekas János gyümölcsös kertje 1762 (1617-1742.vk. 619); parochialis domus oppidi ... É: *viam ab ecclesia per Papsor ad locum nundinarum Hetske dictum ascendentem ...[parochia capellania] ad finem fundi versus Heccke ...in colle Hecske* 1763 (Bretzenheim II.B 11.103-104); *in loco nundinali exstant 3 cellaria nuncupata, in quibus occasione nundinarum liquores educillari solent* 1778 (UC 176-18); *in Hecske in fundo Szirmanao* 1791 (UC 191-11); az Hecksén levő háznak megbecsüllése K: közönséges ucza D: N. Vadászi László úr pinczéje és kertye Ny: Ramer József és N. Vékey Ferencné asszony pinczékük É: ucza 1796.09.20. (1796-1797.vk.); az Hecksén Vinyicki János pinczéje s kertje szomszédágában levő levő roskadó félben álló rongyos házat, melly ennek előtte ... vármegye hóhérja quártyella volt 1800 (SFL V. 1. 1-64); az Hecksén ...funduson ennek előtte temető hely légyen ...minden országos vásárok alkalmatosságával ...szekerek szoktak állni ... árosoknak fellyebb az Hecksén elég helyek fog lenni 1804 (SFL V. 1. 1-74); Egy curialis fundusa a városnak Hetske felől való részében, a Pap-sorral átellenben K és Ny: közönséges uttzák D: curialis fundusok É: curialis fundusok 1809 (Liszky 1805. 229); Hecske u. 1814 (SFL V. 1. 2-23); *habuit cellarium in Hecske* 1814 (plébánia irattár); Kertallyasi uttzában levő quartalis fundusú házat ...K: közönséges uttzák D: ... háza Ny: közönséges vásárhely s Hetske domb 1821 (1820-1826.vk. 4); Hetskén levő egy ág pinczékét fél kertel ... K: szekér út D: kert Ny: köz. szekér út É: ház 1821 (1820-1826.vk. 20); Kertallyasi utcában, a Hetskén taxalis fundusú házat K: ház, fundus D: ház, fundus Ny-É: közönséges szekér út 1821 (1820-1826.vk. 25); az Hetskei uttzában levő taxalis fundusoknak napkelet felől való részét az uttzától kezevén végtől végig a mint a fundus lenyulik ház építés végett benne található fiatal gyümölcs fákkal együtt K: ház fundus D: szőlő Ny: fundus s házak É: közönséges uttzák 1823 (1820-1826.vk. 73); Kertallyasi uttzában levő azon ótska házat K-D: ház, fundus Ny: közönséges Hetskei uttzák és azon túl vásárhely 1825 (1820-1826.vk. 28.sz.); Hetske u. 1827 e. (SFL V. 1. 1-17); Hecske u. 1827 (SFL V. 1. 1-114); Hecske u. 1830 (SFL V. 1. 1-123); Zsidai László és örökösei a Hecske uttzában 1831 (Bretzenheim SU 234) térkép: Hecske tér 1866 (kat.t.)

A Hecske eredetileg a domb, majd az éves vásárok tartására szolgáló tér neve. Nevét az 1694-es adat magyarázza meg: a 'hegyecske' szóból származik.

[hidon túl]

trans fluvium Ronyva et pontem telonialem 1778 (UC 176-18); *vám hidon túl levő két házait és minde azon található ... épületeit szilvas kertyevel együtt K: t. Matolay Gábor úr és Horváti Cigánycsik György féle háza s fundusa D: ugyan csak a tisztelt urnak Veres féle kertye s fürdő helye Ny: a Ronyva vize kiszakadása É: vámhíd és közönséges ország út 1828 (Bretzenheim SU 169) a vámhidon túl levő házamat K: téglavető köz és szántóföldekhez vezető szekér út D és Ny: tek. Matolay Gábor úr kertje É: ház 1830 (Bretzenheim SU 267)*

Kazinczy u.

Fel végh ucza 1631 (UC 40-39); *mely haz vagion az Felvegben K: ucza, D: Madai Istvan haza Ny: szekér út É: magok zalogos kertye* 1652 (AP 476-61. 51-52); *Felső végessi uttzában levő pénzen vött pusztás ház telekét ...D: ház É: Barát utzara le menő szoross* 1660 (Dongó 1901b); *Felzegi uttzában vet egi hazat az Felszegben* 1662 (1617-1742.vk. 169); *Felsegesi hazat* 1662 (1617-1742.vk. 169); *de sessione deserta ...in Felveg ucza sítá* 1664 (AP 547-29); *az Felszegben ...egi hazat* 1665 (1617-1742.vk. 172); *Felzegesi hazat* 1667 (1617-1742.vk. 175); *egi hazat az Felzegben* 1667 (1617-1742.vk. 176); *mely haz hely vagyon az Felvégesi uttzában K: ucza D: víz folyás Ny:szeker út É: ugyan magok házak* 1669 (AP 476-73. 73-74); *az mely házamat énnekem az derék uttzában az alsó csatornán fellül ...vagyon* 1671 (NRA 193-15); *Fel Vig ucza* 1676 (UC 41-11); *in platea Felvegh* 1688 (UC 36-25); *az Fel Vegessi uttzában egi hazat ...K: Kert allyai szekerut, D: Gal Györgyne pusztaja Ny: a Derék ucza, É: Esküt Andras* 1690 (1617-1742.vk. 220); *Felvegesi uttzában levő házat* 1692 (1617-1742.vk. 231); *Fel Végh uttzák* 1693 (UC 41-22); *Fel Végh ucza* 1702 k. (UC 41-40); *Fel Vegh uttzák* 1704 (UC Irreg. 11-13); *a Felvegesi uttzában levő pusztá telekjet K: Kertallyai szekerut D: Tasko Mihalyne hazhelye* 1715 (1617-1742.vk. 314); *Felvegben ...egy pusztá telket* 1716 (1617-1742.vk. 322); *Felvegben Desóffi úr pusztá szomszédágában levő pusztá telket* 1720 (1617-1742.vk. 357); *Felvegesi uttzában levő házat* 1729 (1617-1742.vk. 422); *Felvegesi uttzában levő házat* 1729 (1617-1742.vk. 429); *vett meg a Felvegen egy pusztá telket* 1740 (1617-1742.vk. 550); *Felvegesi ház után való* 1744 (SFL V. 1. 1-19); *Felvegesi uttzában hazokért, kertyeért es hozza tartozando appertiniantiaert* 1752 (1617-1742.vk. 569); *Felvegben levő házat K: szekér út D: Paulovics György É: Kovács Imre Ny: város derék uttzája* 1754 (1617-1742.vk. 582); *platea Fel vég Czerkó uttzák dicta ...via ad Barátszer vel Czerkó ducens* 1760 (UC 214-14); *a Czerkó uttzában levő házat ...K: kert alatt a járó ucza D: Kalosa árka Ny: város derék uttzája É:--- Dániel* 1761 (1617-1742.vk. 611); *duas illas sesiones Ezechielis olim Görgey, hic in platea Fel-Véges uttzák sítas* 1771 (AP 479-307); *platea Felvegessi ucza dicta... in alia serie plateae Felvegesi uttzák* 1778 (UC 176-18), *Czerkó úca* 1791 (UC 191-11),

Szenczy György a Czerko uttzán levő házat ... K: Pusztá uttzák D: ns.Pap Sámuel Ny: uttzák É: Soltész János háza 1793 (Bretzenheim SU 176); *a Czerko uttzában D: tekintetes Szerdahelyi Mihály úr É: Popovics Mihály* 1799 (1796-1801.vk.); *estve 11 órát a Czerkó uttzán elkiáltván a Pusztá ucza felé lármát hallván, arra ment* 1802.06.18. (1796-1813.vk.); *a Czerko uttzában* 1811 (1810-1817.vk.); *Czerkó u.* 1814 (SFL V. 1. 2-23), *az ugy nevezett Czerko uttzában ... K: Pusztá uttzák D: Horváth Pál chyrurgus úr háza s fundusa Ny: közönséges Czerko uttzák É: Kovács János quartalis fundusa* 1818 (Bretzenheim SU 241); *az úgynevezett Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házat ...K: közönséges Czerkó uttzák D-É: házak, kertek Ny: Solyomkai uttzából kertek alatt járó közönséges uttzák és szekér út* 1822 (1820-1826.vk.34); *Czerkó uttzák quartalis fundusoknak napkelet felől való végén részét K: közönséges Pusztá uttzák D-NY: kertek É: ház* 1822 (1820-1826.vk. 42); *Czerkó uttzák háza fundusának napkelet felől való vége K: Pusztá uttzák D: háza É-Ny: fundusa* 1823 (1820-1826.vk. 70); *Pusztá uttzában levő házat K: közönséges uttzák D: háza s kertye Ny: Ungvárbá járó közönséges uttzák É: fundusa s háza* 1824 (1820-1826.vk. 44.); *Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házat K: Pusztá uttzák D-É: házak s fundusok Ny: közönséges Czerkó uttzák* 1824 (1820-1826.vk. 50); *Czerkó uttzában levő ház K: ház D-É: telek Ny: közönséges Czerkó uttzák és országút* 1825 (1820-1826.vk. 1-2.); *Czerkó u.* 1827 e. (SFL V. 1. 1-17), *Czerkó u.* 1827 (SFL V. 1. 1-114); *Czerkó u.* 1828 (SFL V. 1. 2-32); *Czerko uttzában K: közönséges uttzák D-É:[házak] Ny: tomapkői szőlők s kertek alatt járó szekér út* 1828 (Bretzenheim SU 165); *Czerkó u.* 1830 (SFL V. 1. 1-123); *Czerko uttzán Berman sido és Somogyi István úr szomszédágában ... nemz. Kovács Pál ujhelyi postamester urnak* 1831 (Bretzenheim SU 236); *Czerkó uttzák* 1835 (SFL V-1. vegyes); *Czerkó u.* 1845 (SFL V. 1. 2-58) térkép: *Czerkó uttzák* 1844 (köv.t.); *Kazinczy u.* 1866 (kat.t.)

A 16-17.sz.-ban neve – az Alvéghhez hasonlóan – sokszor egyszerűen az utca hozzátétele nélkül csak Felszeg vagy Felvég. A görög katolikus templom megépülte után Cerkó u., ami ruszinul 'templom utcát' jelent.

Kertalljai u. I. még Csalogány, Csillag, Gubás, Kórház u.

Hegy allia ucza 1631 (UC 40-39); *hazath ...D-É: [házak] K: közönséges derek uttzák és szekér út Ny: Hegy allia uttzák es szekér út* 1631 (NRA 752-34); *Kertallya* 1648 (Makkai 1954. 285); *egy hazat cum omnibus pertinentiis az Kert megett uttzában* 1658 (1617-1742.vk.165.); *az Kert alatt egi kert* 1659 (1617-1742.vk. 166); *Szirmay István hívünknek ...Allvégh úcczában... É: parochialis ház K: templomban járó gyalog ösvény D: egy síkátor, kit szorosnak is neveznek Ny: temető kert Végessi uttzában* 1660 (Bretzenheim B.1 61-62); *tres sessiones colonicales... in platea Kertallya ...ab inferiori platea, quo ad certum quandam fontem Dersek vocatum habetur transitus Ny: via communis D: platea publica* 1660 (Bretzenheim II. B11 43-44); *az Kertmegeti uttzában egi darab kert, pinczet* 1661 (1617-1742.vk. 168); *egi hazat vett Kert megethi uttzában* 1662 (1617-1742.vk. 170.); *az Kert megett egi hazat* 1665 (1617-1742.vk. 172); *az Alvéghi és temető Kertvégessi uttzában van egy házamat* 1669 (Bretzenheim B1. 61-62); *az Kertmegeti uttzában ...egi paraszt haz helyet* 1672 (1617-1742.vk. 183); *más ucza Kert megett... Kertmegeti uttzában* 1676 (UC 41-11); *paraszt sessioját vagy fundusát cum super aedificiis, melynek felső részről Lakatos Zai Mihály, alól a templom felől Diaffalvi András deák házak, elöl a varas közönséges földje vagy Piacz uttzák közti, a szőlő hegy felől való határa pedig Kert allya névű uttzák megyen* 1678 (Arch.Patak. 22-698); *in platea Kertmegeth* 1688 (UC 36-25), *Kertallya uttzában levő haz helyet* 1690 (1617-1742.vk. 220); *Kert megethi ucza* 1694 (1617-1742.vk. 243); *Kert Megethi ucza* 1702.k. (UC 41-40); *Kert megethi uttzák* 1704 (UC Irreg.11-13); *Kertallasi uttzában levő házat... szomszédágában levő pusztátelek mellett az Alvéghben... egy pusztát .. Ny: közönséges uttzák É: telekje* 1714 (1617-1742.vk. 302.); *a Derék uttzában K: Piacz ucza... Ny: Kertallya ucza* 1716 (Arch.Patak. 22-698); *Szárhagy nevű promontoriumon ...K: város közönséges uttzák D: Lakatos András szedő színnye s annak fundusa, melly is ki terjed napkelet feleől egészen az uttzákig* 1723 (Szirmay 6-4); *Kertallasi uttzában levő házat* 1730 (1617-1742.vk. 431); *Kertallyasi uttzában levő házat* 1732 (1617-1742.vk. 446); *a Derék uttzában K: Piacz uttzák... Ny: Kertallyai uttzák* 1743 (Arch.Patak. 22-698); *a Kertallya uttzában levő házat ... K: a város derék uttzák D: Munkácsiné asszony pusztá helye É: Arvai István úr zöllös kertje Ny: Hecske domb szomszédágában* 1751 (1617-1742.vk. 565); *Piacz uttzában levő házat... Ny: uttzák* 1753 (1617-1742.vk. 574); *Kertallyai uttzában levő házat K: szekér út D: Szűcs Pál uram Ny: Hecske É: [pusztátelek]* 1754 (1617-1742.vk. 580); *Kertallyai uttzában taxás telkén levő kis házacsokot hozzá tartozandó rétekek... K: ucza D: Zsidó Pál Ny: Hecske vásártartó hely É: Újváry István Alvégesi kert allyai uttzában való házat* 1757 (1617-1742.vk. 588); *platea Kertallya* 1760 (UC 214-14); *Piacz uttzában levő házat Ny: Hecksére kimenő kert alatt valo szekér út es utcácska* 1762 (1617-1742.vk. 622); *parochialis domus oppidi ... usque ad viam plateae superioris* 1763 (Bretzenheim II.B 11. 103); *ad plateam usque Kertallya ucza protensam* 1767 (plébánia irattár); *platea Kertallyasi ucza dicta infra Hecske* 1778 (UC 176-18); *Kert-Allyai ucza* 1791 (UC 191-11); *a Kertallyasi uttzában K: kertye D: korczma háza Ny: közönséges ucza É: kertye* 1796.11.19. (1796-1797.vk.); *a Kertallyasi uttzában D: Fodor István úr régi Benkő féle háza É: Zsolyomkába járó szekér út szomszédágaik között a folyó esztendőben közönséges váross házának meg szerzett házat* 1805 (SFL V. 1. 1-78); *Kertallyasi u.* 1814

(SFL V. 1. 2–23); *Kertallyasi uttzában levő quartalis fundusú házokat ...K: közönséges uttza D: háza Ny: közönséges vásárhely s Hetske domb É: házaik s fundusaik* 1821 (1820-1826.vk. 4); *ügynevezett Papsoron lévő taxalis fundusú házát K és D: házaik s fundusaik Ny és É: közönséges uttzák* 1821 (1820-1826.vk. 5); *Kertallyasi uttzában K: közönséges uttza D-É:[házak] Ny: közönséges uttza* 1821 (1820-1826.vk. 11); *Kertallyasi uttzában K: tekintetes Szirmay Antal D: Derék utcára lejáró sikátor Ny: közönséges uttza É: házak s fundusok* 1821 (1820-1826.vk. 24); *Kertallyasi utcában, a Hetskén taxalis fundusú házát K: ház, fundus D: ház, fundus Ny-É: közönséges szekér út* 1821 (1820-1826.vk. 25); *az ügynevezett Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házát ... K: közönséges Czerkó uttza D-É: házak, kertek Ny: Solyomkai uttzából kertek alatt járó közönséges uttza és szekér út* 1822 (1820-1826.vk. 34); *Kertallyasi uttzában ...borház helyeket K: szekér út D: fundus Ny-É: szekér út* 1822 (1820-1826.vk. 43); *Kert allyasi uttzában levő, taxalis fundusú házok K: közönséges uttza D-É: házaik Ny: r. catholicusok temető helye* 1823 (1820-1826.vk. 70); *Kertallyasi uttzában K-D-É: házak, kert Ny: közönséges uttza* 1824 (1820-1826.vk. 75); *Kertallyasi uttzában levő házát K-D: telek Ny: közönséges szekér út É: fundus* 1824 (1820-1826.vk. 46); *Kertallyasi uttzában levő házát K: fundusa D: fundus Ny: közönséges uttza É: háza s fundusa* 1824 (1820-1826.vk. 61); *Kertallyasi uttza K: ház, fundus D: közönséges uttza Ny: háza s fundusa, É: Solyomka pataka* 1825 (1820-1826.vk. 3); *Kertallyasi uttzában levő ...K: közönséges uttza D: bor házból épített új házok Ny-É: házak, fundusok* 1825 (1820-1826.vk. 18); *Kertallyasi uttzában levő taksalis fundusú régi és uj új készülékben házaikat, alatta levő pincze házzal, ebből bójáró mindegy 40 hordóra való pinczével, s mindezen funduson található egyéb épületekkel K: kertye É: szabad fundusa D: szabad fundusú háza Ny: közönséges uttza* 1825 (1820-1826.vk. 21); *Kertallyasi uttzában levő azon ótska házokat K-D: ház, fundus Ny: közönséges Hetskei uttza és azon túl vásárhely* 1825 (1820-1826.vk. 28); *Kertallyasi uttzában, az Hetskén lévő házokat K: közönséges keskeny uttza és szekér út D: majoros házok Ny-É: házok és fundusok* 1825 (1820-1826.vk. 38); *Kertallyasi uttzában házának hátulsó vagy napkelet felől való szobáját a fél pitvarral együtt K-É: közönséges uttzák D: fundus Ny:[e ház maradéka]* 1825 (1820-1826.vk. 67); *Kertallyasi uttzában levő házokat K: közönséges uttza D: telek Ny-É: telek* 1825 (1820-286.vk. 68); *Kert Allyasi u. 1827 e.* (SFL V. 1. 1–17), *Kertallyasi u. 1827* (SFL V. 1. 1–114); *Czerko uttzában ... Ny: tompakői szőlők s kertek alatt jaro szekér út* 1828 (Bretzenheim SU 165); *Kertallyasi u. 1830* (SFL V. 1. 1–123); *Kertallyai uttza* 1835 (SFL V. 1.vegyes)

Neve kezdetben Hegyalja majd a 18. század elejéig Kertmegetti, Kertvégesi, Végesi, utána Kertaljai u.. Legrégibb neve onnan származik, hogy a szőlőhegyek alatt húzódtott. A Kertaljai és a Kertvégesi nevet azért kapta, meg a d.-é főutca telkeinek alsó része vagy más néven a vége erre az utcára nézett. Az önmagában álló Kertmegett és Kertalja városrészként is felfogható. Az 1830-as évekig egységes elnevezésű Kertaljai u. négy utcára bomlott: 1840 körül kapott nevet két, legkorábban beépült d. utcája, a Gubás és a Csillag u.. A Kórház és a Csalogány u. később kapott nevet. Északi része 1828-ban teljesen beépítetlen, ez a tompakői szőlők és kertek alatt járó szekérút.

Kis u. I. még Sikátor u.

A Piacz uttzában...K: egi út 1660 (Dongó 1901b); *az ujheli Piattz uttcában K: vaross uttcája és szekér út D: házhelye, Ny: Piattz uttca É: haz telekjének szomszedsagiban situáltak haz telekjetek* 1714 (1617-1742.vk. 302.); *az Alvégesi uttzában levő házakat Sikátor uttca szomszedságában* 1729 (1617-1742 vk. 422); *Kis-Sikátor úca* 1791 (UC 191–11); *Kis Sikátor u. 1814* (SFL V. 1. 2–23); *Kis Sikátor u. 1827 e.* (SFL V. 1. 1–17); *Kis Sikátor u. 1827* (SFL V. 1. 11–114); *Kis sikátor u. 1830* (SFL V. 1. 1–123); *Sikátor u. 1845* (SFL V. 1. 2–28) térkép: *Sikátor uttza* 1844 (köv.t.) *Kis u. 1866* (kat.t.);

Az egykor egységes Sikátor u. felbomlásával keletkezett utcanév; a Sikátor u.-nak a Palotás és Malom u. közti szakasza. Neve az utca keskenységére utal, egykoron Szoros, később Sikátor utcának hívták.

Kisbarátság u. I. még Nagybarátság u.

Dudas ucza ...Joannes Dudas 1747 (Zemplén vm. jk.38. 119-125); *a Temető uczában ... és sikatornak uczankrul lejjaro közt situáltak ... házát* 1764. 04.07.(El.Ujh.); *az dudás nevetlen árvainal hazokat az Dudás uttzában* 1780. 02.28. (El.Ujh.); *Dudás uttzában ...situált pusztas helyet* 1780. 02.28.(El.Ujh.); *az Dudás utzára* 1784. 12. 28. (El.Ujh.); *Barátságren levő házát K: Ronyva vize D-Ny-É:[házak]* 1820 (1820-1826.vk. 2); *Barátságren levő házát K: háza, fundusok D-Ny: közönséges uttzák É: ház, fundus* 1825 (1820-1826.vk. 50) térkép: *Barátság uttza* 1844 (köv.t.); *Kis baracz u.(!)* 1866 (kat.t.)

A 18. sz.-ban használt Dudás u. nevet valószínűleg egy itt élő dudásról, a Temető u. nevet az itt levő barátszeri temetőről kapta. Az 1747-es összeírásban a Dudás u.-ban és az 1764-es iratban ugyanaz a lakó szerepel, a Dudás és Temető u. azonosítása ennek alapján történt. A Nagybarátság utcánál rövidebb, ezért Kisbarátság utca. Az utca nevét az 1866-os kataszteri térkép rajzolója elrontotta.

Kis kapu u.

A kis ajtó, melly a Kis ucán vagyon 1734 (El.Ujh.); *Kis kapu uczában ... situáltak házat* 1770. 01.22. (El.Ujh.); *Kis Kapu uczában ...situáltak hazokat* 1771. 02.01. (El.Ujh.)

Pontosan nem azonosítható barátszeri utca.

Kiskocsma u. I. Börtön u.

Kispázsit u. I. még Nagy pázsit u.

Pázsit utcában Ronyva szélén levő kertyét K és D: Ronyva vize Ny: ... háza s fundusa É: közönséges uttza vagy Ronyvára járó út 1821 (1820-1826.vk. 12); *[Pázsit utcában] K-D: kertyek oldala É: közönséges uttza* 1823 (1820-1826.vk. 54); *Pázsit uttzában házát K-D: fundus Ny: fundusa s háza É: közönséges uttza* 1825 (1820-1826.vk. 15); *Kis pázsit u. 1830* (SFL V. 1. 1–123) térkép: *Kis pászic u. 1866* (kat.t.)

Eredetileg egyetlen Pázsit u. volt, ennek a Ronyva felé tartó részét egy idő után Kispázsit utcának hívták. Nevét az 1866-os kataszteri térkép rajzolója elrontotta.

kispiac

Prohibitio dominii Patakiensis, ne Baratszeriensis audeat in foro Ujheliensi questum ullum exercere, sed exerceant in proprio Baratszeriensis 1745 (AP 547–29); *Forum exigium extra seriem Baratszer in fundo dominali, in quo foeminae Baratszeriensis panem et alia comercibilia vendunt, antehac per dominales officiales superius disjectum, in quo olim xenodochium fuit jam alio translatum, nunc lamina est, a quibus nunc arendam solvit.* 1760 (UC 214–14); *xenodochium catholicum... in fine cujus habent macellum et forum publicum* 1760 k. (Arch.Patak 9–23); *zu dem Religions Fond gehörige Dorf Barátság wird von dem Marktflecken Sator Allya Ujhely bloß durch das Gäschen Kiss Piarcz uttza abgesondert* 1791 (UC 191–11); *a Cassino keskeny közi, melly a Kis piatz felé viszen* 1835 (SFL V. 1. vegyes) térkép: *Kis piacz* 1844 (köv.t.); *Kis Piacz* 1866 (kat.t.)

A Barátság napi piaca az Újhíd, a Varga és a Verem u. által képzett háromszög alakú háztömb mellett. Helyét vagy a kataszteri térkép rontotta el, vagy időközben áthelyezték. Az 1844-es kövezési térképen a háztömb előtt az Újhíd u.-ban fekszik, az 1866-os kataszteri térképen a háztömb mögött. Ez utóbbi nehezen képzelhető el, a kispiac később is az Újhíd u.-ban működött. Nem a Barátság, hanem a város területén feküdt. A két világháború között számolták fel. Bánkúti 1941. 18.

Kis új u. I. még Hajnal, Nagy új u.

Kis Ujj u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); *Kiss Újj uttzában K: szekérút D-É: házaik Ny: uccza* 1824 (1820-1826.vk. 76); *Ujj uttzában lévő háza fundusának hátulsó részét É-Ny: fundus K: közönséges Kiss Újj uttza D: fundus* 1824 (1820-1826.vk. 39); *Kiss Ujj uttzában levő házokat K: ház D: kert Ny: fundus É: fundus* 1825 (1820-1826.vk.12-13); *Kis Ujj uttcában házok K: közönséges uttza D: kertye Ny: háza É: háza s fundus elcsereéli ugyanazon uttzában lévő fundusokért K:csürös kertye D: veteményes kertye Ny: közönséges szekér út és uttza É: kertbeli pusztas fundusa* 1825 (1820-2826.vk. 556-56); *Kis új u. 1827 e.* (SFL V. 1. 1–17); *Kiss új u. 1827* (SFL V. 1. 1–114); *Hajnal u. a vagy Kis új u. 1830* (SFL V. 1. 1–123); *Kiss új u. 1845* (SFL V. 1. 2–58) térkép: *Kis új u. 1866* (kat.t.)

Neve a keletkezésére utal: az Új utca (a későbbi Nagy új u.) kiépülése után kezdték ezt az utcát beépíteni, ezért kapta a régebbi, már jobban beépült utcától megkülönböztető kis nevet.

Klastrom u.

az Klastrom uczában ...situáltak hazokat 1747.04.30.(El.Ujh.); *Klastrom uczában ...situáltak házat* 1765.08. 18. (El.Ujh.); *Klastrom uczában* 1767. 01. 17. (El.Ujh.); *az Clastrom uczában* 1768. 01.12. (El.Ujh.); *Kolostor uttza* 1835 (SFL V.1. vegyes) térkép: *Klastrom u. 1866* (kat.t.)

Barátszeri, a pálos majd a piarista templom és kolostor előtti téren húzódo utca, amely nevét a kolostorról kapta.

Kórház u. I. még Kertaljai u.

platea orientalis versus Hecske 1797 (T 62. 1200); *Ujabb templomnak és parochiának való helyet... Ny:a Só-ház utcájának É: a fellyebb leírtt vagy a Piacz uttcától a Só-ház uttzára vivő uttzának szomszedságában ... Só-ház uttzájára vivő uttza* 1809 (Liszkay 1805 226); *Salz Gasse* 1819 (T 62. 1464); *Kertallyasi uttza K: ház, fundus D: közönséges uttza Ny: háza s fundusa, É: Solyomka pataka* 1825 (1820-1826.vk. 3); *régi soházféle, most már korházféle uttza a Vadászi kuriáig fel nyuló keskeny közével, innen tovább a T. Hidegkövy kapitány úr háza felé vezető igen sáros uttza a Zöld ág nevű kortsmáig* 1835 (SFL V. 1. vegyes)

térkép: *Hintere Gassen(!)*1779 (ref.t.t.); *Templom útza* 1844 (köv.t.); *Kórház u.* 1866 (kat.t.)
A Kertaljai u.-nak a Papsortól a Zsolyomkáig tartó szakasza. 1690-ben, 1715-ben, 1754-ben még nem utca, csupán szekérút. 19. sz.-i nevét az itt álló sóházról, majd az abból kialakított közkórházról kapta.

Kővágó u.

Kővágó uttcabeli azon házának 1830 (Bretzenheim, SU 194)

Nem azonosított utca.

Köves u.

sikátor ...hegyre járó síkátor 1693 (UC 41–22); *ugjan Alvegesi uttzaban a közön felül* 1739 (1617-1742.vk. 502); *via ad Heczkam ducens ...sikátor ad nundinas ducens* 1760 (UC 214–14); *platea zsikátor versus Hecské via currulis* 1760 k. (Arch.Patak 9–23); *sikátor ...via currulis ad locum nundinalium, liber fundus successorum Samuele(!) Kaposianorum, ubi olim hortus Rakoczianus prefuisse refertur cum educillo* 1778 (UC 176–18); *Kaposi úcza* 1791 (UC 191–11)
térkép: *Köves u.* 1866 (kat.t.)

A Pataki és a Kertaljai u.-t, valamint tovább a Hecskét összekötő síkátor. 1791-ben a Kaposi-házról Kaposi u.-nak nevezték. Neve a kataszteri térkép készítése korában alakult ki, a korábbi összeírások többnyire név nélkül említik.

Major utca

itten a Barátszeren, Major uttzában Singlyárszki János háza 1831 (Bretzenheim II.B11. 209-210)

Egyetlen alkalommal említett barátszeri utcanév a piarista rendház kertje közelében feküdt.

Malom u.

via sikátor ad hortos et molam tendens ...usque sikátor in fine Nagy ucza 1760 (UC 214–14); *sikátor... in platea Közép utza ascendendo ad rivulum in fundo antea in Görgeiano datur educillum muratum in nova structura nondum perfecta aedificatum* 1778 (UC 176–18); *Burik úcza* 1791 (UC 191–11); *Ronyvára járó síkátor útza* 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); *Timár uttzában levő fél házát pitvarával s udvarán levő ollásával K: ház, fundus D: majoros kertye Ny: fundusa háza É: közönséges uttza* 1823 (1820-1826.vk. 66); *Ronyvára járó síkátor u.* 1827 (SFL V. 1. 11–114); *Omalombeli útza házamat* 1828 (Bretzenheim SU 172); *városunk malmára lejáró uttzában levő házokat ...K:háza D: közönséges uttza Ny: ház pusztá helye É: tek. Dokus László úr csűrös kertje* 1829 (Bretzenheim SU 213-214); *Ronyvára járó síkátor u. v. város malom u.* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Város malma uttzában K: [házak]* 1830 (Bretzenheim SU 221); *Síkátor és Timár uttzára véggel járó* 1835 (SFL V. 1. vegyes)
térkép: *Malom u.* 1866 (kat.t.)

Neve később alakult ki, a kövezési térképen sincs neve. A Burik u. nevet egy lakójától kapta, Közép u., mert a Palotás és az Óhid u. között feküdt. Malom u., mert a város malmához vezetett. 1814-ben és 1845-ben a Timár u.-ban írták össze az ide tartozó házakat.

Nagybarátszer u.

ad monasterium Viheliense B. Egidii de jure pertinet tota platea Barathucza (Felvég alias) vocata 1654 (AP 523–1376. 1-4); *csűrnek valo hely vagon az baratszeresi uczaia mellett K: szekér út D: szekér út Ny: szekér út É: barátok uczaia mellett* 1658 (AP 476–66. 61-62); *Felső végessi uttzában levő pénzen vött pusztás ház telekét ...É: Barát utzara le meneő szoross* 1660 (Dongó 1901b); *a Ronyva felől Barátszer, az ki másként Óh uczának nevezetetik, az ki állott 56 házból, egészen földig égett* 1704 (DAP 1095); *de combusta platea Nagy-utca in Barátszer* 1704 (DAP 1176); *azon Baráth utca vagy szernek ...Baráth utca vagy szer* 1714 (AP 477–144. 88-91.); *az Barátszeresi uttzában lévő hazat* 1729 (1617-1742.vk. 419); *baratsoron levő házamat... baratsoron lakozo* 1732 (AP 477–191. 170-171); *az Uj uttzában situáltatott házát* 1735. 08.07. (El.Ujh.); *Sunt in Baratszer aliquot platea, omnes autem sunt a meridie ad septemtrionem recta praetensae. Platea longa a conventu sita ad aequinoctialem occidentem, est a meridie ad septemtrionem passus, sicut numeravi, 630 vel 640 fere (passus intellige eos, quos ordinariae vir staturae facit), in utraque parte habet domos, excepto spatium horti conventus in platea dextra intrantis hominis plateam ex oppido. Domus a parte civitatis occidentali ad orientem cum hortulis cum caemeterio distendunt se ad passus ad Ronyva fluvium (meta alioquin loci ea in parte cum fluvio ex monte Halyagos defluente) quingentos viginti. Domus vero conventui a septemtrione cum hortulis suis se distendunt ad passus fere 12 vel trecentos. Conventus cum suo horto est in medio loci.* 1737 (AP 523–1372. 67-68); *platea Barát Sor... in platea BarátSor degens* 1741 (AP 480–353. 44-50); *az Uj uczában ... situáltatott házokat [két szomszéd között]* 1745. 02.22. (El.Ujh.); *platea Fattyol ucza dicta* 1747 (Zemplén vm. jk. 119-125); *az Uj uczában situáltatott [két szomszéd közt]* ház 1765. 08. 20. (El.Ujh.); *az Ujj uczában [két szomszéd között] situáltatott hazokat* 1766. 07. 06. (El.Ujh.); *az Ujj uczában [két szomszéd házai] közt situáltatott hazokat* 1766. 07. 29. (El.Ujh.); *a Nagy uczában*

...situált pusztás helyet 1780. 11.21. (El.Ujh.) *claustrum ...Ny: area eiusdem claustrum versus plateam vici Baratszer porrecta ... hortus... Ny: platea vici Baratszer ... via currulis ex vico Baratszer versus cellaria Ungvar nominata ducens* 1786 (AP 547 ½–26); *Barátszer u.* 1814 (SFL V. 1. 2–23); *Barátszeren levő házát K: közönséges uttca D: háza Ny: Pusztá uttza É: háza* 1821 (1820-1826.vk. 18); *Barátszeresi uttzában É: fundus, házak Ny: közönséges uttza* 1822 (1820-1826.vk. 31); *úgy nevezett Barátszeresi funduson levő inquilinaris fundusú házokat K: közönséges uttza D: telek Ny: Pusztá uttza É: ház* 1822 (1820-1826.vk. 36); *Barátszer u.* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *Barátszeri uttzában levő ház* 1831 (Bretzenheim, SU 208); *ugynevezett Barátszer uttzában* 1832 (Bretzenheim SU 252); *Barátszeresi uttzában É-D:... házai* 1833 (Bretzenheim SU 271); *Barátszeresi uttzában K: Szüts János Ny: piaristák háza* 1833 (Bretzenheim SU 272)

térképek: *Nagy Barátszer útza* 1844 (köv.t.); *Nagy baracz u.* 1866 (kat.t.)

Mivel a 19. sz.-ig előfordul, hogy az egész Barátszert egyetlen utcaként fogták fel, ezért nem bizonyos, hogy a Barátszer és Barátsor u. néven szereplő adatok mind erre az utcára vonatkoznak. Nevét az 1866-os kataszteri térképen rosszul írták. Ó u. neve a 'nagy utca' szinonimája. Az Új u. és a Fátyol u. azonosítása az 1747-es összeírás és egy 1766-ban Új u.-t említő iratban szereplő közös név alapján történt. Az Új u. név a tűzvész utáni újjáépítésre utalhatott.

Nagypázsit u. I. még Kispázsit u.

platea nova infra Unghvár alias Pasit ucza 1778 (UC 176–18); *Pásit úcza* 1791 (UC 191–11); *Pázsit u.* 1814 (SFL V. 1. 2–23); *Pázsit uttzában levő taxalis fundusú házokat K: kertye D: háza, fundusa Ny: közönséges uttza É: véggel reá járó kertyeik* 1823 (1820-1826.vk. 54); *Pázsit uttzában levő házát K: Ronyva vize D: háza Ny: közönséges uttza É: fundusa s háza* 1824 (1820-1826.vk. 57); *Pázsit u.* 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); *Pázsit u.* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *Nagy pázsit u.* 1830 (SFL V. 1. 1–123)
térkép: *Nagy pázsit u.* 1866 (kat.t.)

Eredetileg Pázsit utca, ami idővel Kis -és Nagypázsit utcára bomlott. Az utca nevét az 1866-os kataszteri térképen helytelenül szerepel.

Nagy új u.

Ujj úcza 1791 (UC 191–11); *az úgynevezett Új uczán levő funduson* 1796. 11.12.(1798-1797.vk.); *Nagy Újj úczabéli lakos* 1810.11.24. (1796-1813. vk.); *Nagy Ujj u.* 1814 (SFL V. 1. 2–23); *Ujj uttzában volt két háza és fundusa ...Ujj uttzában* 1819 (Bretzenheim, SU 65, 66); *Derék uttcái háza fundusának Nagy Ujj úttzára néző alsó részét K: Nagy Ujj uttzai közönséges uttza D-Ny-É: [házak]* 1821 (1820-1826.vk. 6); *Derék uttzában levő quartalis fundusú házokat ...nemkülönb az Ujj uttzában helyeztetett, ezen funduson épült sellér házakat K: alólról az Nagy Ujj uttzai közönséges út D: háza s fundusa Ny: közönséges Derék uttzai ország út É: házaik* 1821 (1820-1826.vk. 8); *Ujj uttzában levő quartalis fundusukat ... K: közönséges Ujj úttza D-Ny-É: kertyeik* 1822 (1820-1826. vk. 26); *az alvegesi Derék és az Nagy Ujj uttzában levő quartalis funduson épült két házait, s egyéb ott találtatott épületeit ...K: közönséges Nagy Ujj uttza D-É: házak, fundusok, Ny: közönséges Derék és ország uttza* 1822 (1820-1826.vk. 30); *az Ujj uttzában levő taxalis házának* 1823 (1820-1826.vk. 47); *az Derék uttzában ¼ házát az Ujj uttzában levő ¼ részes fundusú házáért [tartozékaikkal], mellyek szomszédai K: közönséges Ujj uttza D: Derék uttzára feljárom síkátor Ny: háza s kertye* 1823 (1820-1826. vk. 66); *az Ujj uttzában levő sellér házát K: közönséges uttza D: házok, s fundusok Ny: kertye s háza É: háza s fundusa* 1823 (1820-1826.vk. 66); *Ujj uttzában lévő háza fundusának hátulsó részét É-Ny: fundus K: közönséges Kiss Újj uttza D: fundus* 1824 (1820-1826.vk. 39); *Újj uttzában levő ¼ részes telkű házát K: közönséges Újj uttza D: háza s fundusa Ny: kertye s fundusa É: háza s fundusa* 1824 (1820-1826.vk. 55); *Nagy új u.* 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); *Nagy új u.* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *Nagy új u.* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *Nagy új u.* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Nagy új u.* 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: *Nagy új u.* 1866 (kat.t.)

Eredetileg Új u., ami nevét új keletkezéséről kapta, a Kisúj u. kialakulása után Nagyúj u.

Óhid u.

Hyd ucza 1554 (UC 45–36); *Híd ucza torkolaton feleől* 1632 e. (1617-1742 vk. 1); *Híd ucza .. vagon Ujheliben két pincze, egyik az Híd uczában* 1631 (UC 40–39); *Híd ucza pincze* 1635 (UC 40–40); *Edgik nevezetetik Híd ucza kü pinczenek* 1639 (UC 41–1); *egy darab pinczenek valo földet ... hozza advan az pincze előtt egy darab fordulo helyett is ...mely pincze föld vagon az Híd uczában K: kertye D: fordulo helyen tul földé Ny: közönséges szekér út É: földé* 1653 (AP 476–62. 55-56); *Híd uczában levő pinczimet* 1676 (DAP 1158); *in platea versus pontem* 1688 (UC 36–25); *Híd ucza* 1693 (UC 41–22); *in platea Hiducza occupavit certas domos et portiones ad praefatam principissam spectantes* 1695 (Conscr.div. 8–451-456); *in platea Híd-ucza vocata occupavit certas domos et portiones ad praefatam principissam spectantes* 1697 (Dongó 1910a 114); *Híd ucza* 1702 k. (UC 41–40); *Híd uttza* 1704 (UC Irreg.113–13); *a Híd uttzában a meltosagos földes urunk pinczeje szomszedsagaban levő pinczejett* 1720 (1617-1742.vk. 357); *az Varga uttzában* 1734 (1617-1742.vk. 465); *az*

Varga utzában levő házokat, egyfelől harmincados ház telekje, másfelől Veres István úr háza szomszedsági között 1734 (1617-1742.vk. 468); Varga ucán 1744 (SFL V. 1. 1–19); *Pars altera plateae Varga ucza ab occidente ad fluvium Ronyva progrediens ...platea alia Varga ucza ... platea per partem aliam Varga ucza usque sikátor in fine Nagy ucza* 1760 (UC 214–14); Varga uczába levő házát ...K: Szendi Pál, D: közönséges ucza Ny: Szőrös Istvány É: országút és patacska 1761 (1617-1742.vk. 603); Varga uczában ... házokat... K: Hajdu János D: vizre járó ucza Ny: N. Balásházy Ferenc É: országos szekérút az nagy hídra menendő 1762 (1617-1742.vk. 614); *tertiam vero sessionem aequae per Görgeium possessam in platea Híd utza nominatam, domuique domini ordinarii physici comitatensis inmediate advicinatam ...ad domum ordinarii physici sitae, Kis-Korcsma dictae* 1771 (AP 479–307); Varga útza ... in platea Varga utza versus telonium datur diversorium cum curruli muratum ...platea Régi Híd ucza dicta ...in alia serie ejusdem plateae 1778 (UC 176–18); *conventus cellarium ...K: plateolae Sikátor nuncupatae domum comitatus per physicum inhabitatam ...É: Regi híd ucza* 1786 (AP 547 ½–26); a Régi és UjHíd utzában az Hartay curiában ... házát 1786 (UC 172–5); Galambos úcza ...successores Jósa et Galambos juris Hartaiani 1791 (UC 191–11); Ujabb templomnak és parochiának való helyet ...melly vagyon a Ronyva hidjától feljövő és azután a Piacz uczában ereszkedő, s abból ismét a városnak napnyugati oldalára felereszkedő utca menttiben 1809 (Liszky 1805 226); Ó-Híd uttzai [csordásnak] Ó Híd uccai [csordás] 1812, 1813 (1810-1817.vk.); Régi Híd u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); a Varga uttcában levő taxalis fundusú házát K: közönséges utca D–Ny–É:[házak] 1820 (1820-1826.vk. 1); az régi Híd uttzában levő taxalis fundusú házokat K és D: Ronyva víze Ny–É: [házak] 1821 (1820-1826.vk. 7) Régi híd uttzára lejáró közönséges országút 1824 (SFL V. 1. 1–106); Régi Híd u. 1827 e.(SFL V. 1. 1–17); Régi Híd u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Ó híd u. 1830 (SFL V. 1.1–123); Ó Híd utzában K-Ny: [házak] 1831 (Bretzenheim SU 228); Dokus László megveszi ... Kasztenbaum Márton hagyományához tartozó ...Ó-Híd utza végében a Rózsa utzára terjedve 1832 (Bretzenheim SU 259-262); Ó Híd utza 1835 (SFL V.1. vegyes); Ó híd u. 1845 (SFL V. 1.2–58) térkép: Ó híd útca 1836 (casino t.); Ó híd útca 1844 (köv.t.); Ó híd u. 1866 (kat.t.)

Neve a 18. század elejéig Híd, azután többnyire Varga u., de mellette még a Híd u. név is előfordul. 1778-tól a 19. sz. elejéig két részre vált: a piactól a Tímár (Cigány) u.-ig terjedő rész Régi (Ó) híd u., onnantól a Ronyvaig Varga utca. Az 1791-es urbáriumban szereplő Galambos u. nevet az itt álló Hartai-kúria egyik örököséről kapta. A 19. sz. első felében a Varga u. név megszűnt, területe az Óhíd u.-ba olvadt. Az 1704-es összeírásban több varga nevű személy élt az utcában, akik a patak közelsége miatt telepedtek ide, az utca róluk kapta a Varga nevet.

Palotás u.

Bors ucza 1554 (UC 45–36); Borsi ucza 1631 (UC 40–39); Borsi ucza 1648 (Makkai 1954. 287); Borsy ucza 1676 (UC 41–11); in platea Borsy 1688 (UC 36–25); Borsi ucza sikátor 1693 (UC 41–22); az Borsi uttzában levő kertyét 1694 (1617-1742.vk. 245); Borsi uttza 1704 (UC Irreg.11–13); Borsi ucza 1702 k. (UC 41–40); platea Borsi uttza dicta 1714 k. (Arch.Patak 9–20); a Palota uczában levő házokat... K: Radvánszky András, D: szántó földek Ny: Drótos László, É: országos szekérút 1725 (1617-1742.vk. 391); platea Bors ucza 1760 k. (Arch.Patak 9–23); platea Alvég sikátor versus Borsi ducens ...platea sikátor versus Borsi ducens 1760 (UC 214–14); a Palota uczában levő házokat K: Gyulai István uram kertye D: Borsiba járó országút és ucza Ny–É: [ház, kert] 1762 (AZT 10 [1904]) 334); Palotás ucza 1791 (UC 191–11); Palotás utcában Béres Tamástul a város részire megvett háznak 1798 (SFL V. 1 1–59); Palotás u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); Palotas uttzában... taxalis fundusú házokat K: fundusa D: majorja É: közönséges uttza 1824 (1820-1826.vk. 76); Palotás u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Palotás u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Palotás u. 1828 (SFL V. 1. 2–32); Palotás u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); a Palotás uttzában K: közönséges uttzának szeglete Ny: ...köből épült házok között 1830 (Bretzenheim SU 217. 221); Palotás utzában levő quartalis fundusomon 1833 (Bretzenheim SU 276); Palotás uttza 1835 (SFL V. 1. vegyes); Palotás u. 1845 (SFL V. 1. 2–58) térkép: Palotás útca 1844 (köv.t.); Palotás u. 1866 (kat.t.)

Neve eredetileg Borsi u., a Rákóczi-szabadságharc után felváltva Borsi és Palotás u., a 18. sz. végétől Palotás u. A Borsi név a Borsiba vezető útra, a Palotás név Rákóczi itt élő udvari katonáira, a palotásokra utal. Az 1778-as urbáriumban telkeit a Cigány u.-nál sorolták fel. Szirmay Antal az utcát a Borsiszserrel és Cigány utcával összekeverte. Szirmay 1804. 263.

Papsor u.

Fő praedicator háza, parochialis fundus ...cantor háza ecclesia háza, exempta 1657 (UC 41–3); feő papsághoz való par. ugyan ellenben paroch. ...Ezek mind a feő papsághoz való funduson épültek, mely Pap szernek neveztetik. ...más sorban ugyan papsághoz való funduson ... Ezek is a papsághoz való funduson épültenek, s oda fizetik taxajokat ... Pap sorban 1676 (UC 41–11); e mellett hatot bírnak a pap sorosiak 1691 k. (plébánia irattár); feő papsághoz való ház 1. Ennek telekén laknak nemesek circiter 8 ember Pap sor végében 1693 (UC 41–22); Papsoron

laknak 1704 (UC Irreg. 11–13); A Pap soron hat teleke, kiktől jár 1706 (plébánia irattár); plebania, in cujus fundo plebani educillum et macellum erexissent, ante annos autem priores, ubi eam reformatorum ministri possedissent, nunquam in usu fuerant 1714 k. (Arch.Patak 9–20); Papsornak ...papsorosi tizedes 1721 (SFL Zemplén vm. adószedőjének ir. Számadások 1716.08.20); Ujhely városában az Papsor utzában lakozó 1731 (AP 477–188. 164-165); Papsoron lakozó 1735 (1617-1742.vk. 475); papsorosi 1739 (1617-1742.vk. 501); Papsoron levő házát 1740 (1617-1742.vk. 505); domum suam in platea Papsor sitam Josepho Obermayer et Nicolao Görög vicinam vendidit 1745 (Bretzenheim II.B11. 103-104); sequuntur incolae Papsorienses 1755 (SFL Acta praec. 114–110); Platea Papsor ex sessione una constans, in quibus 29 domuncula habent, olim hic locus a parochia solum pro horto usuabatur, tandem per parochos impopolatus, cujus incolae taxam solvunt, habentur ibi 2 educilla et macellum, a quibus parochia arenda solvitur. De his omnibus antiqua urbaria nihil memorant, imo plateae aut nominis Papsor nec mentio reperitur, cum prioribus temporibus sessio haec pro horto tantum usuabatur. 1760 (UC 214–14); ordo Papp sor constans ex domibus 29 1760 k. (Arch.Patak 9–23); parochialis domus sita est in majore platea parte occ. respiciens, K: coemeterium templi et eidem contiguam scholam Ny: domunculas Papsor nuncupatas in parochiali fundo aedificantes et usque ad viam plateae superioris versus domum domini protensas É: viam ab ecclesia per Papsor ad locum nundinarum Hetske dictum ascententem, D: domum desertum fundum Illésyanum capellania parochia intersecantem... [parochia capellania] a septemtrione est solum via per Papsor ascendente ... parochia dividitur, in cujus fundus hodie est ... parochiale macellum et educillum... ac sursum secus viam protensae aliquae domunculae ad Papsor spectantes. 1763 (Bretzenheim II.B11. 103-104); sessionem in hoc oppido S.A. Ujhely ...existentem, parochiae romano-catholicae et fundis Papsoriensibus a superiori, partibus vero an inferiori fundo cappellaniaeque romano-catholicae vicinam et a platea Derek ucza ad plateam usque Kertallya ucza protensam 1767 (plébánia irattár); a tribus popinis in Papsor 1776 (plébánia irattár); in platea Papsor sunt domiciliati coloni ...in alia serie huius plateae Pap-sor 1778 (UC 176–18); Es hat einen einzigen Mitbesitzer, den römisch-katholischen Orts-Pfarrer, welcher Unterthanen und Regalien im Schosse des Marktfleckens als Grundherr besitzt. 1791 (UC 191–11); papsorosi háznak 1795 (1788-1795.vk.); vagyon a Pap-soron az a szabad curialis fundus, mellyen 1789. esztendeig gyakoroltatott az isteni tisztelet K: ... háza D: utza Ny: ... kortsmája É: ...szabad fundus 1809 (Liszky 1805 229); főtisztelendő Kovács Antal helybeli plebanus úr, mint az ügy nevezett Papsor uczának földes ura... papsori ház 1810 (180-1817.vk.); Papsorosi u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); Gasse gegen den Platz 1819 (T 62. 1464); úgynevezett Papsoron levő taxalis fundusú házát K és D: házaik s fundusaik Ny és É: közönséges uttzák 1821 (1820-1826.vk. 5); Papsorosi utzában levő s z újhelyi főtisztelendő plebanus úr mint földes iurisdictionja alá tartozó házát K: plebanus... curialis kortsmája D: az úgynevezett Papsorosi uttza Ny–É: [ház, kert] 1824 (1820-1826.vk. 38); Papsoron házát K: házok D: fundus Ny: háza s fundusa É: a plébániához tartozó fundus és kert 1825 (1820-1826.vk. 7); Papsor u. 1828 (SFL V. 1. 2–32); parochiális vagy is Papsorhoz tartozó... Pataki u. ...r. cath. parochia az ügy nevezett Pap sorral 1830 (SFL V. 1. 1–123); Papsor vagy is a r.catholicum tempom uttcáját ...Pap sor 1835 (SFL V. 1. vegyes); Papp sor u. másod oldala 1845 (SFL V. 1. 2–58) térkép: Pap sor 1801 (kat.t.t.); Pap sor útca 1844 (köv.t.); Papsor u. 1866 (kat.t.)

A plébánia telkéből kialakult, lakókkal benépesített házsor, melyet a káplánház telkéből kilalakitott házsorral egyesítettek. 1744–1848 között részleges jogokkal rendelkező, külön igazgatású terület, földesura a plébánia.

Pataki u.

az ujhelyi scholanak vagion egi zöleje az Patak czaban (!) [17.sz.e.] (1617-1742.vk. 33); az All vegben egi fel haz heli része 1617 (1617-1742.vk. 40); Alvég ucza ... vagion Ujhelyben két pincze ... másik az Alvégben 1631 (UC 40–39); hazath ... D–É: [házak] K: közenseges derek utca es szekér út Ny: Hegy allia utya es szekér út 1631 (NRA 752–34); uyhelli Borsy szerin leveő spitali beli szegienieknek 1632 (NRA 752–38); Uyhelyi alveghi pincze 1635 (UC 40–40); egy hazat ...az Patak felől valo utczában, egy felől Stock Imre, másfelelől ... Gabor Janos jobbagyainak hazai szomszedsagaban 1638 (Dongó 1901a 122); Uihely Borsy szer .. wagion az ujhely Borsy szeren egy ispotaly haz 1638 (UC 2–34); also pinczenek, mely az varosnak also ueghin vagyon 1639 (UC 41–1); az Alzegben egy pinczet földvel es fundusaval edgyütt 1657 (1617-1742.vk.164); in eodem Ujhely erat monasterium monialium (utólag betoldva, majd áthúzza: Clare), ad quod una integra platea Also utza, seu Alvég appellata pertinebat, ubi si forte est erectum hospitale a. 1660 (Rákóczi 4–1.); Szirmay István hivünknek ...Allvég úcczában... É: parochialis ház K: templomban járó gyalog ösvény D: egy sikátor, kit szorosnak is neveznek Ny: temető kert Végessy utzában 1660 (Bretzenheim B.1. 61-62); egy pinczet az Alvegben 1666 (1617-1742.vk. 175); az Alzeg uczában 1667 (1617-1742.vk. 178); Borsi szer, és Borsihoz biratik, oda irattot 1676 (UC 41–11); vettek egy szőlös kertet házhelyestül hoza tartozó földvel, réteivel ...az Alzegy utczában 1686 (1617-1742.vk. 204); Insuper in totiesfato oppido Uyhely degunt infrascripti inquilini ad

castellum Borsy spectantes 1688 (UC 36–25); in platea Alvegh útca 1688 (UC 36–25); mezeő felől való sor ...Borsi szer, már az borsi jóságához szamlaltattot ...hegy felől való sor 1693 (UC 41–22); oppidum cum platea Borsi szer ...in platea vero Borsiszer 1701 (UC 39–28); in platea Borsiszer 1701 (UC 41–25); Alvég ucza 1702 k. (UC 41–40); Platea Borsiszer dicta constat ex sessionibus taxam solventibus inquilinariis Nro. 16 1703 (UC 36–26); ujhelyi Borsi szer ...annak előtte Borsi jóságához valók voltak es oda szolgáltanak 1704 (UC Irreg 11–13); Borsiszeriensis vinicola 1712 (Arch.Patak. 8–10.); Alveghben ...egy pusztát .. Ny: közönséges utcza É: Vincze Andras telekje 1714 (1617-1742.vk. 302.); platea Borsi szer 1714 k. (Arch.Patak 9–20); Borsi szernek 1721 (SFL Zemplén vm. adószedőjének iratai, Számadások 1721.08.20); az az Alvégesi uttzában levő házakat Sikátor uttcza szomszédságában 1729 (1617-1742 vk. 422); az Alvégesi hazikojokat 1729 (1617-1742.vk. 424); cserelt egy hazat az Alvégesi uttzában... ugjan Alvégesi uttzában a közön felül 1739 (1617-1742.vk. 502); Borsy szeren levő házat ...K-D:[telkek] É: nemes Vadászi Ferencznek pusztá kertje Ny: szekér út 1751 (1617-1742.vk. 565); Borsy zeren levő házat 1751 (1617-1742.vk. 568); paraszt telket, aki Alvégesi uczában 1755 (Arch.Patak. 14–45); platea Borsi szer 1760 (UC 214–14); Borsi szer 1760 k. (Arch.Patak 9–23); viam regiam, quae itur a ponte incipiendo penes diversorium versus Patakinum ...platea Allvegh 1760 k. (Arch. Patak 9–23); a Borsi soron levő házokat cum omnibus appartinetiis K: azon telekhez tartozó szanto föld D: Tuba István háza és telke Ny: város derék uczája É: nemz. Kozma Mihály úr háza 1761 (1617-1742.vk. 605); Parochia domus oppidi S.A. Ujhelyiensis sita est in maiori platea 1763 (Bretzenheim II.B11. 103-104); platea Borsiszer 1778 (UC 176-18), Borsi-Szer Derék úca 1791 (UC 191-11); a Borsi szer Derék uczában ...D-É:[telkek] 1798 (1796-1801.vk.); az Alvégesi Derék uczában levő quartalis fundusú házokat 1798 (1796-1801.vk.); az Alvégesi uczában egy felől az A fél kertye, más felől az I fél kertye szomszédságokban 1798.03.02.(1796-1801.vk.); Borsi szer derék u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); vagyon a városnak alsó végén, a mint a Piatzutta D felé végeződik, a Ny-i soron egy ispitály háza É: ...háza K, Ny és D: közönséges uttzák... ezzel átellenben van a temető É: a legszélső ház K: uttza D és K: mellette elmenő út, mező 1809 (Liszkay 1805 229-30); Derék uttcai háza fundusának Nagy Ujj uttzára néző alsó részét K: Nagy Ujj uttzai közönséges uttza D-Ny-É: telkek 1821 (1820-1826.vk. 6); Derék uttzában levő quartalis fundusú házokat K: alolról az Nagy Ujj uttzai közönséges út D:... háza s fundusa Ny: közönséges Derék uttzai ország út É: ... házaik 1821 (1820-1826.vk.8); az úgy nevezett Borsi szeren a Derék uttzában maga erejéből épített quartalis fundusú házat K:...reá járó kertye D:... háza Ny: közönséges uttza É:... háza 1821 (1820-1826.vk. 17); az alvégesi Derék és az Nagy Ujj uttzában levő quartalis funduson épült két házaik ... K: közönséges Nagy Ujj uttza D-É: házak, fundusok, Ny: közönséges Derék és ország uttza 1822 (1820-1826.vk. 30); az Allvég uttzában 1822 (Bretzenheim SU 251); alvégesi Derék uttzában quartalis fundusú ház ...K: közönséges uttza D: ház, fundus Ny: csűrös kertye É: ház s fundus 1823 (1820-1826.vk. 46); Alvégesi Derék uttzában lévő ¼ részes telken levő készületlen kő házat K: közönséges Derék útza vagyis országút D: fél háza Ny: csüre és istállója É:házak, fundusok 1824 (1820-1826.vk. 54.); Alvégesi Derék uttzában levő ¼ részes fundusú házokat ... K: háza D: az Ujj uttzára lejáró sikátor Ny: közönséges uttza 1823 (1820-1826.vk. 64); Alvégesi Derék uttzában lévő ¼ részes fundusú házat ...K: közönséges uttza és országút D-É: házaik és fundusai Ny: fundus 1823 (1820-1826.vk. 65); az Derék uttzában ¼ házat az Ujj uttzában levő ¼ része fundusú házáért ...K: közönséges Ujj uttza D: Derék uttzára feljáró sikátor Ny: háza s kertye 1823 (1820-1826.vk.66); Alvégesi Derék uttzában háza K-D-É: házak, Ny: közönséges uttza és országút 1825 (1820-1826.vk. 52); Derék u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Derék u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Pataki u. 1828 (SFL V. 1. 2–32); Pataki u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); Pataki uttza 1835 (SFL V. 1.vegyes); Pataki u. 1845 (SFL V. 1. 2–58) térkép: Pataki uttza 1844 (köv.t.); Pataki u. 1866 (kat.t.)

Az utca összetétel nélkül említett Alvég, Alszeg földrajzi nevek részben a városrészre vonatkoznak. Régi neve Pataki, Alvégi, Alszegi utca. Pataki mert Patak felé vezetett, Alvégi vagy Alszegi mert a város alsó részén feküdt. A borsi uradalom megszervezése után felváltva Borsi szer és Alvégi u. A 19. sz.-ban újra Pataki u. Szirmay a Palotás és Cigány u.-t valamint a Borsi szert összekeverte. Szirmay 1804. 263.

Patkány u.

Alvégesi Derék uttzában levő ¼ részes fundusú házokat ... K: háza D: az Ujj uttzára lejáró sikátor Ny: közönséges uttza 1823 (1820-1826.vk. 64); az Derék uttzában ¼ házat az Ujj uttzában levő ¼ részes fundusú házáért [tartozékaikkal], mellyek szomszédai K: közönséges Ujj uttza D: Derék uttzára feljáró sikátor Ny: háza s kertye 1823 (1820-1826.vk. 66) térkép: Patkány u. 1866 (kat.t.)

A Pataki utcát a Nagy új utcával összekötő keskeny köz, amely csak a 19. sz. második felében kapott állandó nevet.

Pusztá u.

az Fel Vegessi uczában egi hazat ...K: Kert alyai szekert 1690 (1617-1742.vk. 220); a Felvegesi uttcában levő pusztá telekjetek K: Kertallyai szekert D: hazhelye 1715 (1617-1742.vk. 314); Felvéghben levő házat K:

szekér út 1754 (1617-1742.vk. 582); a Czerkó utcában levő házokat... K: kert alatt a járó ucza D: Kalosa árka 1761 (1617-1742.vk. 611); Pusztá ucza 1791 (UC 191–11); a Czerkó uttzán levő házat ... K: Pusztá uttza 1793 (Bretzenheim SU 176); estve 11 órát a Czerkó uczában elkiáltván a Pusztá ucza felé lármát hallván, arra ment 1802. 06.18. (1796-1813.vk.); Pusztá u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); az úgy nevezett Czerkó uttzában ... K: Pusztá uttza 1818 (Bretzenheim SU 241); Pusztá uttzában levő taxalis fundusú házat K-D-É: [telkek] Ny: közönséges Pusztá uttza 1821 (1820-1826.vk. 11); Barátszeren levő házat K: közönséges uttza D: háza Ny: Pusztá uttza É: háza 1821 (1820-1826.vk. 18); úgy nevezett Barátszeresi funduson levő inquilinarius fundusú házokat K: közönséges uttza D: telek Ny: Pusztá uttza É: ház 1822 (1820-1826.vk. 36); Czerkó uttzai quartalis fundusoknak napkelet felől való végén részét K: közönséges Pusztá uttza D-NY: kertye É: ház 1822 (1820-1826.vk. 42); Czerkó uttzai háza fundusának napkelet felől való vége ház építés végett K: Pusztá uttza D: háza É-Ny: fundusa 1823 (1820-1826.vk. 70); Pusztá uttzában levő házat K: közönséges uttza D: háza s kertye Ny: Ungvárbá járó közönséges uttza É: fundusa s háza 1824 (1820-1826.vk. 44); Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házat K: Pusztá uttza D-É: házak s fundusai Ny: közönséges Czerkó uttza 1824 (1820-1826.vk. 50); Pusztá u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Pusztá u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Pusztá u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); Pusztá uttza vége az Ujj híd uttzáig 1835 (SFL V.1. vegyes); Pusztá u. 1845 (SFL V. 1. 2–58); a Pusztá uczában egy lakház 1847 (SFL V. 1. 1–100) térkép: Pusztá uttza 1844 (köv.t.); Pusztá u. 1866 (kat.t.)

Neve valószínűleg arra ural, hogy létrehozásakor üresen álló terület állt a helyén. Az utca a város és nem a Barátszer része.

Rózsá u.

Rózsás u. 1828 (SFL V. 1. 2–32); Rózsá uttzában levő házat K-D: [házak] Ny: közönséges uttza É: csürje 1829 (Bretzenheim SU 269); Rózsás u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); Rózsás uttza 1830 (SFL V. 1. 2–36); Dokus László megveszi Kasztenbaum Márton hagyományához tartozó ...Ó-Híd uttza végében a Rózsá uttzára terjedve 1832 (Bretzenheim SU 259-262); Rózsás uttza 1835 (SFL V. 1. vegyes); Rózsás u. 1845 (SFL V. 1. 2–58) térképek: Rózsás uttza 1844 (köv.t.); Rózsá u. 1866 (kat.t.)

A Tímár (Cigány) u. felbomlásával keletkezett utcarész. 1827-ben még csak a Tímár u.-t irták össze az adószedők, 1830-ban már a Rózsá u.-t is. 1844-ben az Óhid és Újhíd utca közé rajzolták be, 1866-ban és 1877-ben ez az utcarész a Teleki utca nevet viselte. A Rózsá utca az 1866-os és 1877-es térképeken az Óhid és a Malom u. között szerepel.

Sikátor u. 1. I. még Börtön, Kis, Szoros u.

a Piacz uttzában...K: egi út 1660 (Dongó 1901b); a Derek uttcában levő hazanak es pertinentiainak fele reszet ... szomszedi K: Sikator 1688. (1617-1742.vk. 212); ez mellett közönseges sikator vagyon 1704 (UC Irreg 11–13); az Alvégesi uttzában levő házakat Sikator uttcza szomszédságában 1729 (1617-1742 vk. 422); conventus cellarium... K: plateolae Sikator nuncupatae domum comitatus per physicum inhabitatam ...É: Regi híd ucza 1786 (AP 547 ½–26); Sikátor uttzába lévő és a Piatzi uttzai házoknak azon egy fundusan épült házokat hosszúságra nézve tőszomszéd Farkas József úr istállója eranyaig K: uttza D-É: házaik s fundusai Ny: az eladó nevezett félnek fundusa 1831 (Bretzenheim SU 263); a vármegye háza udvara napkeleti oldalán levő igen sáros uttzának kiburgirozása... Sikátor uttza az Új híd uttzától Palotás uttzáig 1835 (SFL V. 1. vegyes)

Az Újhíd u.-tól a Palotás u.-ig tartó utca, ami a 19. sz.-ban három részre szakadt: Városház, Börtön (Kiskocsmai) és Kis (Kis sikátor) u.-ra. Neve a sikátor köznévből származik. Valószínűleg azonos a 16-17. sz.-i Szoros u.-val.

Sikátor u. 2.

sikator ad Solyonkam ducens 1760 (UC 214–14) Sikátor u. 1866 (kat.t.)

Az Alvég sikátora, ami a későbbi Kazinczy u.-t kötötte össze a Csalogány u.-val. A sikátor valószínűleg régtől fogva létezett, nevet azonban csak a kataszteri térképen kapott.

Szárhegy u.

Szárhegy u. 1830 (SFL V. 1. 1–123)

Csak az 1830-as összeírásban szereplő utcanév. 1827-ben a Hecske u.-ban irták össze az itteni házakat.

Széchenyi tér

teatrum 1554 (UC 45–36); az keozönseges piaczon ...egy hetfeo nap, migh az vasar al 1620 (1617-1742.vk. 95) Piacz ucza 1631 (UC 40–39); a Piacz uczában 1658 (1617-1742.vk.165) az Piacz uczában ... örök áron hazbeli kamarabol pinczebeli részét 1658 (1617-1742.vk. 165) Piacz uczában 1658 (1617-1742.vk. 165) az Piacz uczában egi hazat 1659 (1617-1742.vk. 167); Dajka István ...a Piacz uttzában lévő penzen vött házat K: egi út Ny: országuta D-É: hazai 1660 (Dongó 1901b); a Piaczon levő Derek uttzában egi házat É-D: hazok 1660 (Dongó 1902a); Piacz uczábeli nap keleti hazak 1671 (1617-1742 vk. 182); Piacz ucza 1676

(UC 41–11); *paraszt sessioját vagy fundusát cum super aedificiis, melynek felső részről Lakatos Zai Mihály, alól a templom felől Diafalvi András deák házak, elől a varas közönséges földje vagy Piacz utca közi, a szőlő hegy felől való határa pedig Kert allya névű utzaig megyen* 1678 (Arch.Patak. 22–698); *in platea forensi* 1688 (UC 36–25); a *Derek utcában levő hazanak es pertinentiainak fele reszet ... szomszedi K: Sikator D: Vas Panna pusztaja Ny: Derek utca É: Oras Jakab haza* 1688 (1617-1742.vk. 212); *Piacz avagy Derék uca* 1693 (UC 41–22); *Piacz uczaiban levő hazat ...puszta szomszedsagiban* 1693 (1617-1742.vk. 239); *Dajka Ádám...Piaczi utzán napkelet felől való soron É: feő ispán idősbik groff Barkoczy Ferencz... pusztá ház telke D: Kadas Ferenc házának... Pintér Márton... Piatzi utzán nap nyugott felől való soron lévő szabad kő házának É: Egyed Mihály pusztás háza, D: Borbély István... pusztá házhelye* 1700 (Szirmay 6–2.); *Piacz ucza* 1702 k. (UC 41–40); *Piacz uttza avagy Derek uttza* 1704 (UC Irreg. 11–13); *egy pusztát az ujhelyi Derek uttcában* 1713 (1617-1742.vk. 295); a *Piaczon levő mézárszékbeli részeket* 1713 (1617-1742.vk. 296); az *ujheli Piattz uttcában K: vaross uttcája és szekér út D: --- házhelye, Ny: Piattz uttca É: Kéri successori haz* 1714 (1617-1742.vk. 302); *platea vulgo Piacz ucza vel Derék ucza dicta* 1714 k. (Arch.Patak 9–20); a *Derék uczaiban K: Piacz ucza, D: Diafalvi András deák successori pusztája, Ny: Kertallya ucza, É: néhai Zaj successori pusztájok... ismét a piacon levő mézárszék helyünkkel* 1716 (Arch.Patak 22–698); *ujhelyi piattzon K: közönséges uttza D: Bilczki Menyhért felerész patikája Ny: székek közé járó sikátor É: maguk a vevő felek patikájok szomszedsagikban levő patikajok* 1721 (1617-1742.vk. 366.); *piacson levő fel patikajok es Bosnyak Ferenc patikaja szomszedsagiban levőt* 1721 (1617-1742.vk. 367); *s.allya ujhelyi piacson K:--- patikaja D: kenyeret arulok helye Ny: mézárszék között való út vagy menetel É:--- Janosne asszony meszarszekin es alatta valo pinczeje szomszedsagiban levo patikajokat alatta levő pinczejekkel edgyütt* 1723 (1617-1742.vk. 382); az *piaczi patikáját pitvarával, alatta levő pinczéjével D: méltóságos uraság patikája É: ugyan uraság mézárszéke között ...mely alatt eőt ág pincze találatik* 1733 (1617-1742.vk. 458); *patikájokat D: Gyöngyösiné patikája Ny: ...mészárszékjeknek való helljek és pinczéjek É: néhai Szabó Gergelyné asszonyom patikája* 1733 (1617-1742.vk. 461); *piacson levő patika helyet ...mellette levő földet is felbetsültetvén* 1733 (1617-1742.vk. 465); az *pyacz derék uczájában levő házakat* 1734 (1617-1742.vk. 468); *Piacz utcában K: város Piacz uttza* 1739 (1617-1742.vk. 502); *Piacz uttzaiban K, É, Ny: uraság fölyge es varos uttza, D: Szirmay György uram korcsma haza ...rot fabol álló romladozott mézárszék* 1740 (1617-1742.vk. 498); a *Derék uczaiban K: Piacz uttza D: Diafalvi András deák successori pusztája Ny: Kertallyai utca É: néhai Zai Mihály successori pusztájok... szabad helyemnek a Piacz utzára valo első részét, rajta levő, mostan is fenn álló, tölem tsinaltatott házzal, alatta levő pintzével együtt...a mostani kőz által valo keritesen belől levő első körtvély fáig* 1743 (Arch.Patak. 22–698); *Piacz uttzaiban levő házokat ...K: Piacz uttza D: Konya Mihalyne Ny: uttza É: Ujlakiné asszonyom háza* 1753 (1617-1742.vk. 574); a *piacson levő uraság korcsmárossához* 1755 (Arch.Patak. 14–46); *platea Piacz ucza... forum commune... locus faeminarum panem et alia comerbibile vendentium ...in fine Nagy ucza* 1760 (UC 214–14); *platea Derégh ucza* 1760 k. (Arch.Patak 9–23); *Borsi soron levő házokat cum omnibus appertinetiis ...Ny: város derék uczája* 1761 (1617-1742.vk. 605); *Piacz uczaiban lévő házokat K: Piacz derék ucza D: uraság korcsma háza Ny: Hecskére kimenő kert alatt valo szekér út es utcácska É: Molnár András* 1762 (1617-1742.vk. 622); *parochialis domus sita est in majore platea parte occ. respiciens* 1763 (Bretzenheim II.B11. 103-104); a *platea Derek ucza* 1767 (plébánia irattár); *Piacz ucza ...in medio fori ...platea Derégh ucza* 1778 (UC 176–18); *Besichtigung des Pinterischen Wirtshauses auf dem Markplatz(!)* 1780 (UC 172–4); *maga piatzi boltyában* 1789.09.02. (1788-95.vk.); *platea Piacz ucza ...Derék ucza* 1791 (UC 191–11); az *város piaczn az oszlopp mellett* 1793 (1788-179.vk.); a *nagy piac sorjában 75R. forintokon vett patikatskabul vagyis boltotskabul* 1794 (1788-95.vk.); a *Piacz uczaiban levő háza* 1796.02.26. (1796-1801.vk.); a *feleknek azon házhoz valo valóságos anyai ősiségek, mely a Piacz uczaiban á Zsolyomkából le folyó patakcsa partyán, szinte a közönséges ucza közepin volt... a tüzi veszedelemnek eltávoztatására való nézve széllyel hányattatván* 1799 (1796-1801.vk.); *Ujabb templomnak és parochiának való helyet ...melly vagon a Ronyva hidjától feljövő és azután a Piacz uczaiban ereszkedő, s abból ismét a városnak napnyugati oldalára felereszkedő utca menttiben* 1809 (Liszky 1805 226); *Piacz u ...Derék u.* 1814 (SFL V. 1. 2–23); *occasione aedificationis fornicum parvorum infra r. catholicam ecclesiam Ujheliensem constructorum* 1818 (Bretzenheim SU 179); *Piacz uttzaiban levő házokat K: közönséges Piacz uttza D: curialis ház É: házaik Ny: ujhelyi r. catholica ekklesia szabad fundusa s korcsmája* 1825 (1820-1826.vk. 17); *Piacz u. ...Derék u. ...Nagy u.* 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); *Piacz u. ... Derék u. ... Nagy u.* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *Nagy Piacz u.* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *Nagy Piacz uttza* 1829 (Bretzenheim SU 177); *Piacz u. ...Nagy piac u.* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Sikátor uttzaiban lévő és a Piatzi uttzaiban házoknak azon egy fundusan épült házokat* 1831 (Bretzenheim SU 263); *r.cat. templom alatt lévő áruló kö boltunkat* 1832 (Bretzenheim SU 254); *Nagy piaczi uttza* 1835 (SFL V. 1. vegyes) térkép: *Haupt-Gassen(!)* 1779. (ref.t.t.); *platea oppidi Ujhely* 1801. (kat. t.t.); *Nagy piac* 1844. (köv.t.); *Széchenyi tér* 1866 (kat.t.)

Neve évszázadokon keresztül Piac utca. A város d.-é. főutcájának középső szakasza a 13. század közepétől a város központja. A hétfői hetivásár és a napi vásárok tartására szolgáló tér. 1660-ban országútnak, 1761-ben a város derék utcájának, 1762-ben pedig „*piacz derék utca*”-nak nevezték. 1760-ban 11 patika, 6 mézárszék, 3 pince és 2 pékség állt a piac közepén, mellettük árultak a kenyeret és más élelmiszert áruló asszonyok. 1794-ben a patikák sorban álltak a piacon. Az árusítás a 19. sz. elején a vármegyeház előtt, illetve attól É-ra történt. Takács 2000. 35.

Szoros u. 1.

1: *Szoros ucza* 1554 (UC 45–36); *egi haza az Szoros utcában* 1617 (1617-1742.vk. 43); *az Zoros uczaiban valo hazatt illeti* 1625 (1617-1742.vk. 124); *Szoros ucza* 1631 (UC 40–39); *in platea Szoros uttza* 1688 (UC 36–25); *emelet sikator ...sikator emelet ...sikator* 1693 (UC 41–22); *Szoros ucza* 1702 k. (UC 41-40); *sikator* 1704 (UC Irreg.11-13) Valószínűleg azonos a későbbi Sikátor u.-val.

Szoros u. 2.

Szirmay István hivünknek...Allvégh úcczában... É: parochialis ház K: templomban járó gyalog ösvény D: egy sikátor, kit szorosnak is neveznek Ny: temető kert Végessy utzában 1660 (Bretzenheim B.1 61-62); *sikator* 1693 (UC 41–22); *via sikator ad fontem ducens* 1760 (UC 213-14); *sikator plateae vocitatae ...via versus Hecske cemetarium reformatorum* 1778 (UC 176–18); *Kertallyasi uttzaiban K: tekintetes Szirmay Antal D: derék uttza lejáró sikátor Ny: közönséges uttza É: házak s fundusok* 1821 (1820-1826.vk. 24); *Szoros u.* 1866 (kat.t.)

Teleki u. I. még Rózsa, Tímár u.

Új Híd uttzaiban levő quartalis fundusú házat K-D: háza Ny: részben telek, fellyebb közönséges uttza, azon tul az méltóságos földes uraság kováts műhelye É: Híd uttza 1824. (1820-1826. vk. 84) térképek: *Rózsás uttza* 1844 (köv.t.); *Teleki u.* 1866 (kat.t.)

Az egykori Tímár (Cigány) u. felbomlásával keletkezett utcarészlet, az Újhíd és az Óhid u. között feküdt. Először Rózsa (Rózsás) u. néven az Újhíd és a Malom u. közti rész szakadt ki, ami tovább osztódott Rózsa és Teleki utcára.

Temető u.

Temető úca 1791 (UC 191–11) térkép: *Temete u.* 1866 (kat.t.)

A Kertaljai utcából vezetett a katolikus temetőhöz.

Templom u.

sikator, közönséges szekér ut 1693 (UC 41–22); *közönséges sikator* 1704 (UC Irreg. 11–13); *sikator versus Kert allya ducens...sikator ad forum ducens* 1760 (UC 214–14); *Ujabb templomnak és parochiának való helyet ...melly vagon a Ronyva hidjától feljövő és azután a Piacz uczaiban ereszkedő, s abból ismét a városnak napnyugati oldalára felereszkedő utca mentiben, az úgynevezett Homoki funduson, K: Tót János, Miticzki Jakab, Lossonczy Andrásné és Obermayer nevezetű dominális ház reá ki menő végeiknek D: tekintetes Pika Gáspár úr udvarának Ny:a Só-ház utcájának É: a fellyebb leírtt vagy a Piacz uttzaától a Só-ház uttza vivő uttzaiban szomszedságában ... Só-ház uttzájára vivő uttza* 1809 (Liszky 1805 226); *ref. ekklesia uttzaiban K: ház, fundus D: közönséges uttza Ny: háza s fundusa, É: Solyomka pataka* 1825 (1820-1826.vk. 3.sz.) térkép: *Quer-Gassen(!)* 1779 (ref.t.t.); *Templom uttza* 1844 (köv.t.); *Templom u.* 1866 (kat.t.)

A piacot a Kertaljai utcával összekötő sikátor, amely nevét az 1789-ben felépült református templomról kapta. Az 1844-es térképen helytelenül nem ezt az utcát, hanem a későbbi Kórház u.-t jelölték Templom u. néven.

Tímár u.

egy pusztá teleket a Czigány uttzaiban 1715 (1617-1742.vk. 311); az *Czigány uttzaiban* 1750 (1617-1742.vk. 558); *Czigány uczaiban levő Ujhelyi vaross szabad fundussa* 1774 (Bretzenheim II.B.11. 4-7); *platea Cigány ucza ...in alia serie Czigány útza* 1778 (UC 176–18); a *Czigány uczaiban* 1796.06.20.(1796-1797.vk.); *Czigány ucza* 1791 (UC 191–11); *Tímár uczaiban egy zsellér házbul s'fundusból* 1811 (1810-1817.vk.); *Tímár u.* 1814 (SFL V. 1. 2–23); *Tímár uttzaiban K: ...fundusa D: közönséges uttza Ny: néhai Török Mihály özvegye É. vevő ...csúre s szabad fundusú... észak felé terjedő részét* 1821 (1820-1826.vk. 6); *Török Mihály és özvegye Kulcsár Zsuzsanna eledja t. Csabai Dokus László úrnak az Timar uttzaiban K: csabai Dokus László úr által ... megszerzett házhely Ny: Fodor urak kuriajok É: csabai Dokus László csürkertje D: közönséges uttza* 1821 (Bretzenheim SU 215); *Tímár uttzaiban É felől való egy darab részét K: házhelye Ny-D: fundusok É: vevő csür kertje* 1821 (1820-1826.vk. 13); *Tímár uttzaiban levő sellér házat K: közönséges uttza É: ház Ny: kert* 1822 (1820-1826.vk. 40); *Tímár uttzaiban levő taxalis fundusú házat K: Ronyva vize D: ház Ny: közönséges szekér út és uttza É: ház* 1822 (1820-1826.vk. 43); *Tímár uttzaiban levő fél házat pitvarával s udvarán*

levő állásával K: ház, fundus D: majoros kertye Ny: fundusa háza É: közönséges uttza 1823 (1820-1826.vk. 66); Timár uttzában levő házat K: fundus D: majorja Ny: fél háza É: közönséges uttza 1824 (1820-1826.vk. 49); Timár uttzában K: Ronyva vize D: sidók ipotálybéli házak Ny: közönséges uttza É: ház 1824 (1820-1826.vk. 53); Timár uttzában levő házat K: háza s fundusa D: közönséges uttza Ny: ház, fundus É: csűrös kert 1824 (1820-1826.vk. 1); Timár u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Timár u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Timár u. 1830 (SFL V. 1. 1–123), Timár uttza 1835 (SFL V. 1. vegyes); Timár u. 1845 (SFL V. 1. 2–58)
Térkép: Timár uttza 1844 (köv.t.); Timár u. 1866 (kat.t.)

A 18. sz.-ban Cigány, a 19. sz.-ban Timár u. nevet viselte, mindkét nevet lakóiról kapta. A nagyszámú újhelyi tímárok műhelyei vízigényük miatt a patak partján álltak. Eredetileg a teljes utcát így hívták, később szakadt ki belőle előbb a Rózsa utca, majd utóbb az is kettévált. Az 1866-os kataszteri térképen már csak a Malom és a Palotás u. közti részt jelentette. Szirmay a Cigány, a Palotás u.-t és a Borsi szert összekeverte. Szirmay 1804. 263.

Újhíd u.

Víz utcán leveő Tóth István háza mellett ...K: Ronyva folyó vízen leveő híd D: városon alá folyó patakcsa Ny-É: házak s mézárszékek 1661 (DAP 1157, AP 523–1376. 83-84, DAP 1116, Dongó 1895); nagy híd felé járó sikátor 1693 (UC 41–22); Csonka uttza ...hid fele jaro sikator 1704 (UC Irreg. 11–13); Csonka ucza nunc via regia Kovacs utza ... vulgo hid fele jaro sikator platea dicta, hoc fundos patres Paulini in possessione habent, sunt populosa 1714 k. (Arch.Patak 9–20); hazat ...K: Sesták Péter D: ország uttya Ny-É: háza 1734. 01.11. (El. Ujhel); Bertus Erzsébet Vrinitzky György és ország utt szomszédság között situáltak hazokat 1735. 12.17. (El.Ujhel.); platea Kovács ucza versus magnum pontem 1760 (UC 214–14); platea Csonka ucza 1760 k. (Arch.Patak 9–23); Varga uczába lévő házat cum omnibus apperentinentiis ...É: országút és patacska 1761 (1617-1742.vk. 603); Varga uczában ...házokat ...É: országos szekérút, az nagy hídra menendő 1762. (1617-1742.vk. 614); platea Kovács utza 1778 (UC 176–18); macellum... D: platea principalis oppidi versus pontem teloniam decurrens K, É: platea diversorium magnum ab hoc fundo separans, K: cum principali oppidi platea versus pontem tendente decurrens Ny: ex vico Baratszer ad oppidum ducens 1786 (AP 547 ½–26); a Régi és Újhíd uttzában az Hartay curiában ... házat ...ezen két ház fundussai végében az Új híd ucza felé...házat 1786 (UC 172–5); Kovács úcza ...Híd ucza 1791 (UC 191–11); curialis fundusán lakó Kovács Imre kovács mester és felesége az egész Kovács ucza lakosok által 1797 (1796-1813.vk.); az Újj Híd uczában levő 1799. (1796-1801.vk.); Újj Híd u. ...Kováts u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); Újj híd uttzában levő quartalis fundusú házat ...K-D-Ny: házak É: közönséges uttza 1822 (1820-1826.vk. 26); Híd uttzában K: ház D: kert Ny: ház 1822 (1820-1826.vk. 42); úgynevezett Barátszeren... Ronyva felől lévő méhely házat egészen az napnyugati oldala méhely --- K: Ronyva vize D: Híd és országút 1823 (1820-1826.vk. 61); Újj híd uttzában levő taxalis fundusú házat ... K: uraság téglavetőjében járó szekér út D: háza Ny: háza É: közönséges országút 1824 (1820-1826.vk. 77); Újj Híd uttzában levő quartalis fundusú házat K-D: háza Ny: részben telek, fellyebb közönséges uttza, azon tul az méltóságos földes uraság kovács műhelye É: Híd uttza elcseréli ugyan azon Híd uttzában levő, s Barátszerhez tartozó sellér házokért K: Ronyvára járó D: Újj Híd Ny: Barátszerre vivő úttzak É: barátszeresi vendégfogadóbeli állás alsóbb oldala 1824 (1820-1826. vk. 84); Új Híd u. ...Kováts u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Újj Híd u. ...Kováts u.1827 (SFL V. 1. 1–114); Újj híd u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); Újj Híd uttza 1835 (SFL V. 1. vegyes); Újj híd u. 1845 (SFL V. 1. 2–58)
térkép: Újj híd uttza 1844 (köv.t.); Új híd u. 1866 (kat.t.)

Két utcarészből kialakult utca. Legkorábbi neve Víz u., ami csak a hídfő körüli részt – a későbbi Híd, Új híd u.-t – jelentette. Ny. részét a 18. sz. elején Csonka, majd az 1720-as évektől a 19.sz. elejéig Kovács u.-nak nevezték, ugyanekkor a hídfő körüli rész neve Híd majd Újhíd u. A két utcarész az 1820-as évek végén olvadt össze, és lett Újhíd u.: 1827-ben még külön írták össze a Kovács és az Új híd u.-t, 1830-tól kezdve azonban mindkét egykori utcarész Új híd u. néven szerepelt. A Víz név a Ronyvára, a Híd és Újhíd elnevezés az új vámhídra utalt. A ny. rész azért kapta a Csonka nevet, mert csak részlegesen volt beépítve. A Kovács u. az itt álló kovácsműhelyekről és az ott lakó kovácsokról kapta nevét. A város felé eső hídfőnél levő részét a 18.sz.-ban Hídvégnek hívták.

Varga u. 1. I. Óhíd u.

Varga u. 2.

Malombéli utza ...Joannes Molnár 1747 (Zemplén vm.jk. 38. 119-125); Nagy kapu uczaiban [két szomszéd háza között levő] házat 1767. 01.01.(El.Ujh.); Nagy kapu uczaiban házat 1768. 09.15. (El.Ujh.); Varga uczában ...situáltak hazokat 1771. 01.02.(El.Ujh.); Varga uczaiban 1772. 02.07. (El.Ujh.); diversorium...Ny: platea ex vico Baratszer versus oppidum ducens... macellum: Ny: ex vico Baratszer ad oppidum ducens 1786 (547 ½–26); Barátszeri kúriában ...K: Szűcs András háza D: ucza Ny: fundus religiosushoz tartozó bodná ház É: azon fundushoz való kert

1796 (1796-1797.vk. 10); az Barátszeren lévő taxalis fundusú házat K: házas fundusa Ny: közönséges uttza É: ház 1823 (1820-1826.vk. 61); Barátszeren lévő taxalis fundusa K: Ronyva vize D: Kazinczy Ny: közönséges uccza É: házaik 1823 (1820-1826.vk. 75); Barátszeren lévő házat K: Ronyva vize D: vízre lejáró közönséges szekér út Ny-É: fundusok 1824 (1820-1826.vk. 47); Barátszeren lévő házoknak ¾ részét K: varga műhelye D. ház Ny: közönséges uttza É. Ronyva vizére lejáró közönséges út, azontúl háza s fundusa 1825. (1820-1826.vk. 8); Barátszeren lévő házat K: Ronyva vize D-É: házak, fundusai Ny: közönséges uttza 1825 (1820-1826.vk. 40); Barátszeresi uttzában ...K-D-É: házak Ny: közönséges uttza 1825 (1820-1826.vk. 60); a barátszeri curián lévő házat K: uttza és Ronyvára járó hely D: házak Ny: kertye, fundusa É: háza, fundusa 1825 (1820-1826.vk. 71)
térkép: Varga u. 1866 (kat.t.)

Barátszeri utca, ami a Barátszert és a várost kötötte össze. A Barátszer 1747-es összeírásában Malombéli u., mert ez vezetett a pálos malomhoz. Az összeírásban és a Nagy kapu u. nevet említő bejegyzésben ugyanannak a lakónak a nevével találkozunk, a két utcanév azonosítása ennek alapján történt. A Varga név az itt levő vargaműhelyekre utal, melyek a vízszükséglet miatt települtek a Ronyva mellé.

Városház u.

Új híd uttcára járó keskeny szekér út 1824 (SFL V. 1. 1–106); a Cassino keskeny közi, melly a Kis piatz felé viszen ...Cassino melletti uttza az Újj híd uttzáig 1835 (SFL V. 1. vegyes)
térkép: Város ház u. 1866 (kat.t.)

Nevét a 19. században ide helyezett városházáról kapta. Az egykor egységes Sikátor u. több részre bomlásával keletkezett utcanév: a Sikátor u.-nak az Óhíd és Újhíd u. közti szakasza. E néven először a kataszteri térkép említi. 1848 előtt nem volt neve az utcának.

Verem u.

Felső végessi uttzában lévő pénzen vött pusztás ház telekét ...É: Barát utzara le menea szoross 1660 (Dongó 1901b); sikátor ad Baratszer vergens 1760 (UC 214–14); sikator 1778 1778 (UC 176–18); Czerkó uttzától B. Gaizler házánál a kis piaczig 1835 (SFL V. 1. vegyes)
térkép: Verem u. 1866 (kat.t.)

Felvégi sikátor, ami a Kazinczy u.-t kötötte össze a Barátszerrel. Neve még sem az 1844-ben készült kövezési térképen, sem az ahhoz készült iraton nem volt. Az 1866-os térképen a Pusztá u.-nak a Verem és az Újhíd u. közti folytatását is így nevezték.

Virág u.

úgynevezett Barátszeren... Ronyva felől lévő méhely házat egészen az napnyugati oldala méhely --- K: Ronyva vize D: Híd és országút Ny: háza s fundusa É: fundus 1823 (1820-1826.vk. 61); ugyan azon Híd uttzában levő, s Barátszerhez tartozó sellér házokért K: Ronyvára járó D: Újj Híd Ny: Barátszerre vivő úttzak É: barátszeresi vendégfogadóbeli állás alsóbb oldala 1824 (1820-1826. vk. 84);
Virág u. 1866 (kat.t.)

Zöldág u.

Zöldág u. 1830 (SFL V. 1. 1–123); T. Hidegkövy kapitány úr háza felé vezető igen sáros uttza a Zöld ág nevű kortsmáig 1835 (SFL V. 1. vegyes)

Csak az 1830-as összeírásban szereplő utcanév, ami az ottani kocsmáról kapta a nevét. 1827-ben a Kertaljai u. alatt írták össze az itteni házat.

Zsolyomka u.

az Solyonkaban valo pincze 1620 (1617-1742.vk. 78); Sikator Solyomkaba jaro 1693 (UC 41–22); Solyomkaban egy pincze lyukat Lengyel Laszlo pinczeje mellett 1695 (1617-1742.vk. 251); Solyomkabeli szinnyeket 1698 (1617-1742.vk. 260); sikator 1704 (UC Irreg.11–13); Felső Solyomkaban ... szinnye szomszédságában ...egy szinhelyet 1712 (1617-1742.vk. 285); az Zolyomka völgyben lévő szin helyét rajta levő hazacskaival edgyütt 1752 (1617-1742.vk. 570); via ad Sollyonkam ...noviter Sikator ad Sollyonkam ducens 1760 (UC 214–14); platea sikator, jam nunc decussis aquae ex montibus ...in Zsolonka 1760 k. (Arch.Patak. 9–23); platea sikator penes domum Horvathianum ...platea sikator 1778 (UC 176–18); Zolyomka ucza 1791 (UC 191–11); via infra vineas 1797 (T 62. 1200); Zolyomka in radice montis Magos-hegy, ubi in amaena valle series domorum ex utraque parte inter plateam a philomelarum cantu Fülemile uttza vocatam (Szirmay 1804. 262); a Kertallyasi uczaiban D: háza É: Zsolyomkaba járó szekér út szomszédságaik között 1805 (SFL V. 1. 1–78); solyomkai csordás 1812, 1813. (1810-1817.vk.); Zsolyomkai u. 1814 (SFL V. 1. 2–23); az úgynevezett Czerkó uttzában levő quartalis fundusú házat ...Ny: Solyomkai uttzából kertek alatt járó közönséges uttza és szekér út 1822. (1820-1826.vk. 34); Zsolyomkai u. 1827 e. (SFL V. 1. 1–17); Zsolyomkai u. 1827 (SFL V. 1. 1–114); Zsolyomkaban ...két szobabul álló taxalis házunkat 1831 (Bretzenheim SU 229); Zsolyomka u. 1845 (SUF V. 1. 2–58)
térkép: Alsó-Zsolomkai 1866 (kat.t.); Felső Zsolyomka 1866 (kat.t.)

Az utca nélküli adatok részben a Zsólyomka völgyére utalnak, ahol pincék álltak. Nevét a völgyben folyó patakról kapta. Szirmay ezt nevezte Fülelmüle (Csalogány) u.-nak.

9. Egyházi intézmények, épületek / Religion

9.1. Keresztény / Christian

9.1.1. római katolikus / Roman Catholic

plébániatemplom

titulusa: 13.sz. közepétől 1795-ig: Szent Imre (a református idők alatti megszakítással), 1795-1860 Szent Kereszt felmagasztalása, 1860-tól Szent István
plebanus de Wyhel 1336 (AO III. 265); *plebanie ...de Wyhel* 1397 (Kollányi 1901. 244); *de Vyhel ...parochiales ecclesie* 1400 (Mon Vat I/4. 198); *viros ecclesiasticos ...plebanie de Wyhel* 1411 (Károlyi I. 577); *de indulg. ecclesias ... S. Emerici ...Wyhel ...omnes Agr. D. in suis possessionibus sitas et a suis maioribus fundatas, visitaturis* 1418 (Lukcsics I. 49); *conc. rem. plen. Petro Ladizlai de Wyhel, presb. Agr. d. 1422* (Lukcsics 1931. 463); *de Wyhel ...parochiales ecclesie* 1464 (DF 237327); *Sebastiano plebano, Nicolao altarista sancte Zophie et Dominico de Kywsvarada etiam rectore altaris sancte Trinitatis de Vyhel* 1468 (DL 8797); *capellanorum ecclesie beati Emerici in Wyhel fundate* 1479 (DL 18299); *presbyteri de Wyleh(!) Agriensis diocesis* 1500 (Mon.Vat I/5.132); *officium rectoratus in Wyhel per eosdem dominos de Barthfa in honorem angellorum erectum et fundatum in ecclesia divi Emerici ducis in Wyhel fundata* 1506 (Tóth 21/171); *ad presentem fabricam ipsius ecclesie prefate [vl. S. Emerici] 1509* (Bándi 1985 88/718); *in domo presertim ad altarem Sancte Sophie habito in ecclesia Sancti Emerici ducis in Wyhel* 1523 (DL 23823); *ad ecclesiam divi Emerici de Uihely ... magister altaris omnium sanctorum ...Magnum Thomam plebanum nostrum de Uihely* 1526 (DL 82732); *rectorem altaris Corporis Christi de Wyhel* 1527 (Kemény 1910); *ad altare Corporis Christi* 1559 (NRA 295-41); *tota decima plebanatus oppidi Wyhel* 1567 (Dongó 1914b); *A templon sindelezése igen hitván, most abban munkalkodnak, hogy egészen megsindelezzik.* 1629 (Dongó 1901c); *in templum convenissemus* 1630 (Zoványi 1909. 406); *in ecclesia parochiali* 1692 (AP 523-1379); *tempore Tököljano pro parte praedicatorum aliquot cubulos frumenti ad templum Ujhelyense deportatos fuisse* 1697 (Dongó 1910a 153); *templom* 1693 (UC 41-22); *oppidum Sátor Ujhely lapideum Catholicorum* 1700 (Dongó 1914a); *templum magnum* 1714 k. (Arch. Patak 9-20); *az várossi parochialis templomra 50.f., hogy meghidegedett testemet plebanos uram a templomba be temesse* 1725 (AP 477-169. 132-3); *ecclesia cathedralis romano catholicorum cum parochia, schola, turri, horologio, mura circumdata* 1760 (UC 214-14); *templum parociae* 1760 k. (Arch.Patak 9-23); *A templon elége, tornya pedig, szerencsére nem nappal, hanem éjszaka, igen magas és igen vékony lévén, eldőlt 1760 után egy két esztendővel. Elgyengülve ezen megrázkódás és a kétszeri tűz által, el kellene bontani...* 19. sz. eleje (AZT 14 [1908g] 336); *per incendium die 11. Aprilis 1768 hora 12 meridiana ...una et antiquissima ecclesia nostra, remanatis unice principalibus muris et sanctuarii fornice ac ara majori, in cineres abierit ...inde ab anno 1764 binis iam vicibus fatalitate incendii conflagravit* 1768 (Zemplén vm.jk. 60. 412-3); *templom kerítésén kívül lévő istaloknak és kerteknek ... az templom kerítésének nap kelet felől levő oldala mellett* 1768 (Dongó 1911e); *Parochia mater est de nomine S.A. Ujhely, quae a divo protorege Stephano fundata esse traditur. Ius patronatus habet excelsus status cameralis. Ecclesiae structura, quae ubi per bina incendia 1mo quippe anno 1765, et secundo 1768 conflagrasset, partim ex munificentia piae memoriae clementissimi principis a Trautson, partim ex aliorum fidelium piis oblationibus ab 1771 ex fundamentis noviter aedificari incaepit, sed ex defectu sufficientibus fundi continuari non potuit ...ad dimidium educti muri sunt in hodiernum* 1776 (plébánia irattár); *templum* 1778 (UC 176-18); *ecclesia aedificari caepta et nondum aedificata, quae ab excelsa camera aedificabatur* 1784 (Dongó 1912c 74); *eine auf Kosten der Grundherrschaft erst vor einigen Jahren erbaute römisch-katholische Kirche* 1807 (UC 169-10); *sita est in foro oppidano loco elevato et ficto a periculi incendii, ut hucusque videbatur, satis tuto ...Longitudo 20 1/6 orgyas efficit, latitudo 9 1/4, pro numero catholici populi sufficientis capacitatis, actu quidem nulla crypta provisiva. Structa est ex solidis materialibus ...adest turris campanis duabus provisiva, major 7 centenarios, minor duos appendit ...ara unica est, portatili integro* 1814 (plébánia irattár)
tervrajz: T 62. 198.
középkori oltárai: Zsófia (1468) Szentháromság (1468) angyalok (1506) mindenszentek (1526) Krisztus teste (1527)

Az egri püspökség alól kivett, az esztergomi érsek alá rendelt kiváltságolt egyház. 1411-ben több pap szolgált itt. 1418-ban búcsüengedélyt kapott. 1506-ban bártfai polgárok alapították az angyalok oltárt. 1509-ben átépítették. Az 1540-es évektől protestáns: 1567-ig evangélikus, utána 1673-ig református. 1673-1682 között katolikus, 1682-1688 közt református, 1688-1706 közt katolikus, 1706-1711 közt református, utána végleg katolikus. Órája biztosan volt a 17.

században, az urbáriumokban rendszeresen szerepel óras-lakatos mester. (UC 41-3, 41-11)

Cinterem vette körül. A templom tetejét 1629-ben régóta zsindeley borította. 1648-ban új tornyot építettek számára. 1717-ben a tornyot részlegesen újra zsindeleyezték, a református által feltett gombot keresztre cserélték. A 18. sz. közepén keleti falánál istállók és kertek álltak. 1765-ben majd 1768-ban leégett.
AZT 17 (1908) 365-366; Liskay 1805; kassai egyházmegye 1904; Bándi 1985; Soós 1985; Tóth 2005; Tringli 2011.

katolikus paplak

in curia seu in ambitu domus honorabilis domini Sebastiani de Wyhel plebani diocesis Strigoniensis 1468 (DL 8797); *prae ambitum in parochiali domo* 1626 (Zoványi 1909. 196) *János uram házának egy nehany sindel hia ...1624-ben adtak 10 hordó bort az főpásztor reditusából az parochiának építésére* 1629 (Dongó 1901c); *Regecz András fő praedicator háza* 1657 (UC 41-3); *Allvégh úcczában ...É: parochialis ház* 1660 (Bretzenheim B.1 61-62); *feő papsaghoz valo ház* 1. 1693 (UC 41-22); *Sequuntur incolae Papsorienses ...parochia Catholicorum* 1755 (SFL Acta praec. 114-110); *parochialis domus oppidi S. A. Ujhelyiensis sita est in majore platea parte occ. respiciens, K: coemeterium templi et eidem contiguam scholam Ny: domunculas Papsor nuncupatas in parochiali fundo aedificantes et usque ad viam plateae superioris versus domum domini protensas, É: viam ab ecclesia per Papsor ad locum nundinarum Hetske dictum ascendentem, D: domum desertum fundum Illésyanum capellania parochia intersecantem* 1763 (Bretzenheim II.B 11 103-104); *Domus parochialis murata per bina supraacta incendia notabiliter quid debilitata est, tolerabilibus attamen expensis ad statum bonum reduci posset.* 1776 (plébánia irattár); *parochia romano catholica* 1778 (UC 176-18); *Derék úcza ... fundus parochi latini ritus* 1791 (UC 191-11); *domus parochialis ex solidis materialibus honesta et sufficientibus commoditatibus provisiva* 1784 (Dongó 1912c 74); *römisch-katholische Pfarre* 1807 (UC 169-10); *Papsorosi uttza ...rom.cath. parochia* 1814 (SFL V. 1. 2-23); *főtisztelendő plébánus úr háza* 1845 (SFL V. 1. 2-58)

oltárigazgató házak

in domo presertim ad altarem Sancte Sophie habito in ecclesia Sancti Emerici ducis in Wyhel 1523 (DL 23823); *domum quendam Nicolai presbyteri rectoris altaris ...simul cum vineis, terris arabilibus, fenetis* 1554 (NRA 752-50) *quandam domum rectoratus altaris in Vyhel, quae olim hon. Petri presbyteri Litkei dicti fuisset* 1556 (NRA 295-41); *mind az hazat, mind az szeoleoket, melyek az uyhely oltarhoz valok voltak ... kaplan haz volt* 1613 (NRA 752-45); *hazat ...szeker út és az plebaniahoz valo kert szomszedi* 1630 (NRA 752-39)

Több – valószínűleg kettő - oltárigazgatói ház volt a 16. században, amelyek feltehetőleg azonosak a későbbi két káplánházzal.

káplánházak

Az Mihály uram háza fedél és tapasztás nélkül szükölködik. Az kémény is nem jó és tűztől retteg. 1629 (Dongó 1901c); *caplansaghoz valo telek 1/2* 1693 (UC 41-22); *két caplansaghoz való telek* 1706 (plébánia irattár); *muratorio facultatem dedi domum erigendi in fundo capellaniae inferioris in ipsa d. Georgii Szirmay invicinitatae* 1745 (Bretzenheim II. B11. 103-4); *capellania* 1760 (UC 214-14); *parochialis domus ...D: domum desertum fundum Illésyanum capellania parochia intersecantem ... Parochiae duae capellaniae adnectuntur, eandemque una a meridie, altera a septentrione ambiunt. Quae a septentrione est solum via per Papsor ascendente parochia dividitur, in cujus fundus hodie est ... parochiale macellum et educillum ...ac sursum secus viam protensae aliqua domunculae ad Papsor spectantes. Quam parochia versus meridiem respicit, quae in latum fundo Illesyano parochiae contigua a septentrione, a meridie vero curia Szirmayana constringitur, ac in longum a magna oppidi platea usque ad superioris plateae viam ad occidentem protenditur.* 1763 (Bretzenheim II.B11. 103-4); *fundus cappellaniae sic dictus ad parochum spectans* 1778 (UC 176-18)

ágostonos kolostor

titulusa: Szent István király és Boldogasszony
priorem et fratres Gillermicas ordinis sancti Augustini de eadem 1324 (AO II. 157); *priorem de Hyhel ordinis heremitarum sancti Augustini ecclesie sancti regis Stephani* 1325 (AO II. 201); *fratribus priori et conventui fratrum heremitarum ordinis sancti Augustini de Vyhel* 1330 k. (AO IV. 65); *ad honorem beati Augustini confessoris eisdemque fratribus in claustrum sancti regis Stephani Deum exorantibus in civitate Wyhel* 1334 (AO III. 92); *priore domus seu claustrum beati Virginis de Vyhel* 1358 (Zichy III. 131); *de indulg. ... S. Marie V. de Wyhel...* Agr. D. *in suis possessionibus sitas et a suis maioribus fundatas, visitaturis* 1418 (Lukcsics I. 49); *suam vineam in monte Fekethe in vicinibus vinearum fratrum heremitarum ordinis sancti Augustini* 1451 (Bándi 1985 59/707); *conventus ecclesiarum sancti regis Stephani et beate Marie virginis in dicta Wyhel prioris ordinis heremitarum sancti Augustini* 1468 (Bándi 1985 65/709); *Thoma Hegedews iudice fratrum heremite(!) Sancti Agustini de eadem Wyhel* 1499 (DF 211210); *fratrum ordinis beati Augustini confessoris in claustrum beati Stephani primi regis Hungarorum*

1527 (AP 76 ½–130); *Vihel in districtu Agriensi* 1539-1551 (An.Aug. 1915. 68); *bona monasterii ordinis fratrum beati Augustini per eundem [vl. Perényi Gábor] diruti in oppido Wyhel existentis cum uno vico aut platea, vineis, pratis, molendinis ceterisque suis pertinentiis* 1567 (AET 2, 1887. 548); *Fratres ordinis Augustini in claustro eorum in oppido eorum degentes habuerunt unam quandam vineam Oremus vocatam, quam similiter idem dominus Gabriel Pereny ad hanc ipsam arcem Pathak pro se occupavit, que et nunc ad eandem arcem possidetur. ... Monachi Augustiniani habent combustum et defectum monasterium in eodem oppido Wyhel. Ad clastrum pertinentes terrae arabiles sunt circiter centum divisae inter colonos. Habent piscinam unam Barath dictam. Fenetum unum habent. Hortum etiam habent Lwgaskerth vocatum. Ab antiquo penes fluvium Bodrogh fuerant terrae arabiles, nunc ex iis prata sunt facta. Vineas habebant tres, unam Warallya, alteram Oremus, tertiam Zaarhegy vocatam, quarum primam ex collatione domini Pereny relicta Michaelis Soklyos, alteram ad arcem, tertiam Andreas Chychry ex eiusdem Pereny collatione tenent.* 1567 (UC 40–35); *monasterium Augustinianorum coloni, quos antea Nagy Balas possedit, nunc in rationem caesaris occuparunt* 1570 (UC 95–22); *In comitatu Zempliniensi est promontorium vinorum ad Also et Felső Toronya, seu Nagy et Kis Toronya pertinens, item Alsó Csernahó. Horum trium pagorum medietas fuit olim Augustinianorum... Bona autem seu pars bonorum Augustinianorum pertinebat ad monasterium Ujheliensem in eodem comitatu Zempliniensi existens, Sator Alya Ujhely appellatam. In curia ha nunc principissa aedificavit sibi aulam etc.* a 1660 (Rákóczi 4–1.)

1418-ban búcsúengedélyt kapott. Az 1540-es években templomuk, rendházuk működése megszűnt, épületüket és jószágukat a Perényiek foglalták el, helyén épült a 17.sz.-ban a földesúri kastély. Tringli 2011.

pálos, majd piarista kolostor és templom

religiosis viris fratribus heremitis Strigoniensis diocesis in Saturalia commorantibus 1281 (DL 1592); *heremita claustrum de Vyhel* 1293 (DL 1592); *heremita claustrum de Vyhel ...ecclesiam beati Egidii* 1307 (AO I. 129); *prior fratrum prope Huihel ...ecclesie sancti Egidii confessoris* 1310 (AO I. 213); *de ecclesia beati Egidii confessoris prope castrum Potok* 1311 (AO I.234); *priori et conventui monasterii Sancti Egidii de Vyel ... ordinis sancti Augustini Agriensis diocesis* 1324 (AO II. 123); *sancti Egidii de Wyyhel ordinis heremitarum, sancti Pauli primi heremite et suum conventum* 1325 (AO II. 201); *de ordine sancti Augustini, fratres videlicet beati Pauli primi heremite* 1328 (AO II.353); *de indulg. ... S. Egidii, ... de Wyhel... Agr. D. in suis possessionibus sitas et a suis maioribus fundatas, visitaturis* 1418 (Lukcsics I.49); *fratrum heremitarum ordinis sancti Pauli primi heremite in claustro beati Egidii habentium in Wyhel fundate ad honorem intemerate et sanctissime Dei genitricis virginis Marie gloriosissime, cuius in honorem ipsa ecclesia de novo dinoscitur fabricasse ...ipsamque ecclesiam beatissime Virginis de novo fabricatam ...ad salutem predictae ecclesie castissime virginis Marie et sancti Egidii confessoris* 1434 (DL 12586); *ad altare beate Virginis claustrum videlicet heremitarum, quod altare ipse Gregorius Chicos construi fecerat* 1449 (DL 14317); *fratres ordinis sancti Pauli primi heremite in claustro superiori(!) Wyhel degentes* 1457. (DL 14453), *erat prior sancti Egidii capellae, quam ipse reformavit a.1458 (Gyöngyösi 63.c.); pro claustro seu ecclesia ad laudem et honorem intemerate virginis Marie et beati Egidii confessoris prope dictum opidum Wyhel fundato ... ad reformationem et fabricationem ipsius ecclesie seu claustrum* 1469 (DL 16933); *in decem potioribus monasteriis, videlicet... Uyhel* 1471 (Mon.Rom. ep. Vespr. III.210.); *fratribus ordinis Sancti Pauli primi heremite in ecclesia superiori Beate Marie virginis Egidiique in Wyhel constitutis* 1473 (DL 17524); *vicarium claustrum Beate Marie Virginis de Wyhel ordinis fratrum heremitarum sancti Pauli primi heremite Agriensis diocesis* 1474 (DL 17600); *ordinis sancti Pauli primi heremite in claustro superiori degentibus* 1474 (DL 17633); *ad clastrum Beate Virginis de Wyhel* 1477 (DL 18006); *fratres sancti Pauli primi heremite sub regula beati Augustini in cenobio oppidi Wyhel militantibus ...in capella sanctorum undecim milium virginum in ambitu dicti cenobii beate Marie virginis a parte orientis existenti celebrarent ...dum prefata capella ad perfectionem deduceretur...pro reformatione et perfectione omnium videlicet, que ad dictam capellam pertinent, puta erectionem, tecturam rubeam, testudinationem* 1515 (DL 22709); *pro structura capelle consumanda sartatectisque ecclesie prelibati monasterii reparandis* 1515 (DL 22710); *in claustro ad honorem sacratissimae Virginis Mariae in Uyhel sub ditione dominorum Palotcy fundato...ad capellam sancti Egidii fundavit a.1516 (Gyöngyösi c.102) ad reformationem claustrum fratrum heremitarum de Uihely... ad digitum Sancti Pauli primi heremite* 1526 (DL 82732); *ad clastrum heremitarum Wyhel* 1527 (Kemény 1910); *in claustro beati Aegidii abatis* 1527 (AP 761/2–30); *vicarius ...monasterii Patak Wyhel ...actum in dicto monasterio Patak Wyhel* 1581 (Besseney 1890. 177); *dedicata et consecrata est ecclesia monasterii Ujheliensi anno D. 1655 dominica quinta post pentecosten ...unacum altari majori in honore B.V.M. visitationis et S. Aegidii* (DAP 1165); *ujhelyi clastrombéli halottas kápolnában* 1727 (AP 477–172. 137-138.); *Conventus cum suo horto est in medio loci. Partem conventus meridionalem occupat ecclesia ab oriente aequinoctiali ad occidentem aequinoctialem protensa, orientalem occupat ambitus, septemtrionalem et occidentalem similiter*

ambitus trium contignationum. 1737 (AP 523–1737. 67-68); *clastrum in vico Baratszer oppidi Ujhely... ex parte septemtrionali adjacente exstructum K, É: hortus culinaris eidem immediate contiguus, Ny: area eiusdem claustrum versus plateam vici Baratszer porrecta... D: templum scholae item clastrum immediatae connexae cum exigua areolae ante fores ecclesiae* 1786 (AP 547 ½–26); *Außer dem Convent Gebäude das auf höherm Befehl mit dem daneben liegenden Garten dem von Tokay hieher übersetzten und das Orts-Gymnasium lehrenden Piaristen übergaben worden* 1791 (UC 191–11); *Barátszer ...tiszt.kegyes oskolabéli atyák háza, székesegyháza, háza* 1845 (SFL V. 1. 2–58) középkori kápolna: tizenegyezer szűz (1515), Szent Egyed (1516 előtt) középkori oltára: Boldogasszony (1449) IV. Béla uralma alatt remeték számára alapított kolostor és templom, amelynek eredeti titulusa Szent Egyed. 1281-ben említik először az itt élő remetét, 1307-ből származik titulusának és perjelének első említése, 1324-ben nevezik őket először pálosoknak, attól kezdve a rend feloszlásáig pálos kolostor. 1418-ban búcsúengedélyt kapott. Nem sokkal 1434 előtt átépítették, és kettős titulusúvá tették, ebben az évben említették először a Szent Egyed és a szeplőtelen Szűz Mária patrocíniumát először. 1449-ben már állt a Csikós Gergely által készített Boldogságos Szűz oltár, ami valószínűleg az átépített templom főoltára volt. 1469 körül a templomot és a rendházat átépítették. 1515-ben építették a monostor keleti oldalánál a tizenegyezer szűz kápolnát, amit vörös tetővel fődtek be, és kijavították a sekrestyét. A 16. sz.-ban a szerzetesek elhagyták. 1655-ben szentelték fel újra a templomot, a pálosok már valamivel korábban visszatértek. 1786-ig, a pálos rend feloszlásáig ők használták, 1789 után a piarista rend kezelésébe került. 1949. január 1-től a város második plébániája, titulusa: Nagyboldogasszony. Kisbán 1938; Joó 1972; Bándi 1985; Soós 1985; Fehér 1994; Halkovics 1994; Tóth 2005; Tringli 2011.

Szentháromság kápolna

Hoc anno prior ...novam devotionem instituit in festo S. Trinitatis in capella eidem S. Trinitatis consecrata juxta viam regiam extra pagum Baratszer situata ...erecta fuit dicta capella industria R.P. nostri Petri Gnadt ex oblationibus et piis legatis pestiferorum 1718 (DAP 1167) *sollemnibus processio ...ad capellam S. Trinitatis (quam pro ejusdem honore aedificavit R.P. Petrus Gnadt, quondam huius loci supprior et novitiorum magister tempore pestis)* 1719 (AP 523–1372. 16r); *Hoc mense capella S. Trinitatis penes xenodochium ad viam pontem versus coepta est aedificari de novo destructa angustiore priore* 1741, *finita est capella SS. Trinitatis ...benedicta est capella S. Trinitatis ...in capella S. Trinitatis noviter erecta* 1743 (DAP 1167); *penes cappellam S.Trinitatis* 1745 (AP 547-29); *Remete Szent Pál szerzetin gondviselése alatt lévő, és az hidnál való Szent Háromság kápolnája* 1745 (AP 478–240. 74-75); *xenodochium cum capella* 1778 (UC 176–18); *die Kapelle aber aus festen Materialien unter einem Schindeldach* 1791 (UC 191–11); *Barátszernek a kápolna mellett levő ...ispotály* 1803 (SFL V. 1. 1–72); *cappella Ssmae.Trinitatis publica in platea Barathszer dicta juxta xenodochium ...anno 1710 erecta ...post quam grassans in hoc oppido pestis suppressa est. E solidis structa est materialibus, turricula et campana circiter 30 librum provisat. Ara una exstat in ea portabili integro* 1814 (plébánia irattár)

Az 1710 körül, a pestisjárvány alatt, a pálosok kezdeményezésére felépített kápolna. A későbbi Újhid utcában állt, a Barátszer területén kívül, amit a pálos rend fennálltaig a pálosok gondoztak. 1741-ben a régi kápolnát lebontották, és újat építettek helyette, amit 1743-ban szenteltek fel. Egyben a barátszeri ispotály ispotály kápolnájaként is funkcionált.

városi ispotály

Al végh ucza ...Sipos Gergely ispotali gazda 1631 (UC 40–39); *uyhelli Borsy szerin leveő spitali beli szegieneknek ...uyheli es borsi szeren leveő ispotalybeli szegieneknek es koldwsoknak* 1632 (NRA 752–38); *wagion az ujhely Borsi szeren egy ispotaly haz, az meliben vagion derék szoba kettő, es egy pitvar, ezeknek vagion ajtajok negy vas sarkokkal es pantiokkal. Ez ispotaliban contine szokott lenni 8 szegeni persona, kiknek az borsi castelibol, az mi kegelmes urunk es azoniunk eő nagsagok keghelmessegeből iar penzek es elek es ruhaiok penigh Patakrol. Ez ispotaly haz sindelies, az meliben valo szekek, padok, fazekak es egieb edeniek az szegeniek.* 1638 (UC 2–34) *In eodem Ujhely erat monasterium monialium (utólag betolda, majd áthúzva: Clare), ad quod una integra platea Also utza, seu Alvégh appellata pertinebat, ubi si forte est erectum hospitale a. 1660 (Rákóczi 4–1); ispitály haz, szabad hely* 1704 (UC Irreg. 11–13); *az ujhelyi egyszer s mind barátszeressi ispitályra* 1718 (DAP 1102); *az ujhelyi és barátszeressi ispotályokra* 1725 (DAP 1107); *mindkét ispotálybéli koldusoknak* 1727 (AP 477–172. 137-8); *incendium in oppido ... xenodochium oppidanum combustum est* 1742 (DAP 1167); *platea Borsi szer ...xenodochium* 1760 (UC 214–14); *xenodochium mendicorum* 1760 k. (Arch.Patak 9–23); *platea Borsiszer ... liber fundus xenodochii* 1778 (UC 176–18), *espitály* 1789 (SFL V. 1. 1–61); *Borsiszer-Derék ucza ...fundus xenodochii r. catholicorum* 1791 (UC 191–11); *két ispotály vagon ...amely ispotály fundus a városba vagon* 1803 (SFL V. 1. 1–72); *régen elpusztult ispotálynak még most is*

meglévő szabad helyét ...azon régi ispotály még 1759 esztendőben fen állott 1806 (plébánia irattár)

A város legrégebbi ispotálya a Pataki u. k. sorában állt. 1706-1711 között a katolikusok és reformátusok közösen használták. 1759-ben még állt, 1806-ban rég elpusztultnak mondták, melynek üres helye akkor még állt. 1803-ban döntöttek felszámolásáról, ekkor már csak puszta telke volt meg, a telek jövedelmeit az újonnan felépített barátszeri ispotály fenntartására fordították.

barátszeri ispotály

az ujhelyi egyszer s mind barátszeressi ispotályra 1718 (DAP 1102); baratszeresi ispotalyban lakoza koldust ...a baratszeri ispotaly ajtajabul 1719 (Arch.Patak. 14-15); az ujhelyi és barátszeressi ispotályokra 1725 (DAP 1107); mindkét ispotálybéli koldusoknak 1727 (AP 477-172. 137-8); capella S. Trinitatis penes xenodochium 1741 (AP 523-1372. 85r); az ujhelyi Barát Szeresi ispotályra 1751 (DAP 1117); Forum exigium extra seriem Baratszer in fundo dominali ...in quo olim xenodochium fuit jam alio translatum 1760 (UC 214-14); xenodochium cum capella 1778 (UC 176-18); xenodochium 1786 (547 162 -27); in curia Baratszer oppido S.A. Ujhely ...xenodochium 1789 (plébánia irattár); Das Spital neben der Mautbrücke aus Holz, die Kapelle aber aus festen Materialien unter einem Schindeldach 1791 (UC 191-11); most két ispotály vagyon, tsinaltasson egy ...azon új épület a religiosus fundusnak azon fundusán fog építtetni, melyben a mostani régi ispotály áll, és amellyet annakelőtte a benne levő szegényekkel edjűtt a P.Paulinusok építtettek, conserváltak ...Barátszernek a kápolna mellett levő, már egy résziben haszonvetetlen s romló félben álló ispotály helyett egy nagyobbacska építsünk 1803 (SFL V. 1. 1-72); Újj híd u. ...rom.cath. ispotály 1845 (SFL V. 1. 2-58)

A Szentháromság kápolna mellett állt. 1803-ban kezdték újjáépíteni, azután az egész város, nemcsak a Barátszer ispotálya. A közkórház megépülte után számolták fel.

9.1.2. református / Calvinist

református templom -1.

Pap sor végében Persi maradék házak ¼, liberának mondatik 1693 (UC 41-22); sequuntur incolae Papsorienses ... predicans Calvinicorum cum oratorio eorundem 1755 (SFL Acta praec. 114-110); in altera platea Papsor domus ministri reformatorum, oratorium reformatorum 1760 (UC 1760 214-14); in alia serie huius plateae Pap-sor... oratorium Helveticae confessionis olim fundus Persianum 1778 (UC 176-18); Helveticae confessioni addicti sunt copiosi cum ministris duobus et oratorio. 1784 (Dongó 1912c 74); Kertallya úcza ... vetus oratorium reformatorum 1791 (UC 191-11), vagyon a Pap-soron az a szabad curialis fundus, mellyen 1789. esztendeig gyakoroltatott az isteni tisztetel K: Görög Jósefné háza D: utza Ny: Komáromy successorok kortsmája É: Desseoffy nevezetű szabad fundus 1809 (Liszkay 1805 229); Kertallyasi u. ...reformata ekklesiáé 1830 (SFL V. 1. 1-123); Papp sor u. másod oldala ...refor. eklésia 1845 (SFL V. 1. 2-58) kép: AZT 9 (1903) 43.

1699-1706 között, majd 1711-1789 között az újhelyi református gyülekezet imaháza a Papsor é. során, az utca ny. végétől számított második telken levő nemesi házban, az ún. Persi-kúrián volt. Ezen a telken volt az egyik református paplak is. 1768-ig faépület, utána kő. Az épületből kinyúló kis toronyban egy harang volt. A telek nagysága 187 3/6 bécsi öl² (672m²). Dongó 1903a; Liszkay 1805; Fejes 1889. 115.

református templom-2.

fundus paroch. reformatorum 1791 (UC 191-11); Die reformierten Glaubensgenossen besitzen allhier eine Kirche 1807 (UC 169-10); Kertallyasi u. ...helybeli reformata ekklesiá 1827 (SFL V. 1. 11-114)

Az újhelyi református gyülekezet számára 1782-ben mért ki az akkori földesúr, a kamara egy telket, melyet 1783-ban adott át. A kőtoronyos templom 1784-89-ben épült meg, 1789. október 18-án szentelték fel. Erre a telekre került a református iskola és a paplak is. Az iskola a telek ny., a paplak a k. végében állt. 1827-ben kőkerítéssel vették körül. Többször átépítették. A telek nagysága 2229 öl² (8017 m²). Liszkay 1805, Fejes 1889. 138.

református paplak 1. I. református templom 1.

református paplak 2.

domus ecclesie reformatorum ¼ lib.sess ... parochia reformatorum cum domo cantorís ½ lib.sess. 1760 (UC 214-14); liber fundus praedicantis reformatorum 1778 (UC 176-18); Vagyon egy curialis fundussa, a városnak Hetske felől való részében, a Pap-sorral átellenben, K és Ny: közönséges uttzák D: Pika Gáspár és Kiss János curialis fundusok, É: Dókus successorok ...ezen a fundusoknak K való végén vagyon a második parochia kő épületekel Ny felől való végén pedig volt ez előtt az oskola hasonlóképpen kő épületekkel 1809 (Liszkay 1805 229)

A 18. sz. elejétől kezdődően a református gyülekezet második lelkészének háza a Hecksken, a Dörzsiki u.-ban volt. Fejes 1889.

református paplak 3.

Kertallyasi u. ...reform. parochia és oskola 1827 (SFL V. 1. 1-114); reformatus parochia 1828 (SFL V. 1. 2-32); refor.parochia 1845 (SFL V. 1. 2-58)

Az 1798-ben felszentelt református templom mellett 1801-ben készült el az új paplak. Fejes 1889. 187.

református ispotály

eklésea espital 1789 (SFL V. 1. 1-61); Borsi-Szer-Derék ucza ... fundus xenodochii reformatorum 1791 (UC 191-11); A városnak alsó végén, a mint a Piatz utza D felé végeződik, a Ny-i soron egy ispotály háza hozzá tartozó kis funduskával együtt É: Ungvári András háza K- Ny- D: közönséges uttzák 1809 (Liszkay 1805 229- 30); Derék u. ...reformátusok ispotálya 1827 (SFL V. 1. 1-114); Pataki u. ...reformátusok ispotálya 1828 (SFL V. 1. 2-32); Pataki u. ...reformatusok ispotálya 1830 (SFL V. 1. 1-123); Pataki u. ...reformátusok ispotálya 1845 (SFL V. 1. 2-58)

A türelmi rendelet után állították fel, a Pataki utca ny. sorában. Telke 155öl² (557 m²) volt. A mai görög katolikus Szent Anna szeretetotthonterületén feküdt. Fejes 1889.

9.1.3. görög katolikus / Greek Catholic

görög katolikus („orosz”) templom

penes ecclesiam Ruthenorum 1694 (AP 523-1379); Szekely Janosne ¼ deficialt, a teleken az oroszok czerkot eppitettek 1704 (UC Irreg. 11-13); orosz cercora hagyok 18. sz. eleje (DAP 1094); casula légyen az orosz pap számára 1709 (DAP 1096); ujhelyi orosz czerkora 1725 (DAP 1107); plateae ejusdem est ultima domus parochi Ruthenorum, supra hanc est ecclesia eorundem cepto e lapidibus aedificari anno 1735 1737 (AP 523-1372. 67-68); episcopus ritus Ruthenici Blazovski post consecrationem Ruthenicae 1740 (DAP 1167); az ujhelyi Czerko vagis oroszok temploma azon Káté hegy nevű promontorium tsinaltatott szöllejek 1750 (1617-1742.vk. 566); ecclesia Graeci ritus unitorum 1760 (UC 214-14); parochia Greci ritus unitorum et templum cum scholis et annexo educillo 1778 (UC 176-18); templum Rutenorum 1780 k. (Arch Patak. 9-23); eine griechisch-katholische Kirche 1807 (UC 169-10)

1697-ben kezdődött egy fából épült templom építkezése, 1716-ban alakult meg a görög katolikus lelkészesség, 1738-ban kőtemplomot emeltek a korábbi templom helyén, melyet többször is átépítettek. Ikonosztáza 1759-ből származik. Dudás 1906; SU lex.

görög katolikus („orosz”) paplak

plateae ejusdem est ultima domus parochi Ruthenorum 1737 (AP 523-1372. 67-68); cantor Graeci ritus in fundo parochiali residet 1755 (SFL Acta praec. 114-110); graeco-catholicus ... parochus ...in perangusta una stramine tecta et ruina proxima domuncula residet 1783 (AC 108); Czerkó úcza ... parochia Graeci ritus Catholicorum 1791 (UC 191-11); eine griechische Pfarre 1807 (UC 169-10); Czerkó uttza ...orosz parochia 1814 (SFL V. 1. 2-23); Czerkó u. ...orosz parochia 1827 (SFL V. 1.1-114); Czerkó u. ...orosz parochia 1828 (SFL V. 1. 2-32); Czerkó u. ...orosz parochia 1830 (SFL V. 1. 1-123); Czerkó u. ...oroszok parochiája 1845 (SFL V. 1. 2-58)

9.2. Zsidó / Jewish

zsinagóga

zsidó oskola után valo 1744 (SFL V. 1.1-19); Das obere Peter Kazintzische Haus, wo jetzt die Juden ihre Synagoge und National Schulen haben, aus soliden Materialien unter Schindeln in einem baufälligen Stand, besteht in obern Tractt aus vier Zimmern, davon drey gwölbt sind, unten aber aus zwey Zimmern, davon das eine gewölbt, das andere unter einer hölzernen Decke ist. Es hat auch ein Preshaus mit einer Stallung und Wagenschopfen von starken Mauern, die aber ohne Dach sind samt einen eingefallenen Keller. 1791 (UC 191-11); die Juden [besitzen] eine Synagoge 1807 (UC 169-10); Régi híd ucza ...sidók sinagogája 1814 (SFL V. 1. 2-23); Régi híd u. ...uraság fundusán sidók zsinagógája 1827 (SFL V. 1. 1-114); zsidók zsinagógája 1828 (SFL V. 1. 2-32); Ó híd u. ...zsidók zsinagógája 1830 (SFL V. 1. 1-123); Ó híd u. ...a' sidók sinagógája 1845 (SFL V. 1. 2-58) Tervrajz: Entwurf zur Juden Sinagog und Rabbiner Wohnung nach S.A. Ujhely gehörig December 1783 (T 62. 252); Grundriß und Durchschnitt über des zu reparirenden und zu bauen(!) für dem jüdischen Lehrer in Satorallya Ujhely, daß so genanten Joseph Kaziczischen(!) Hause, Jacob Bossy Maurer Meister 1792.(T 62. 1015/1-2; Id. még T 62. 1030/1-2.)

Az 1744-es adat feltehetőleg a zsinagógára utal. 1790-ben az Óhíd utcában építették fel, a kamara által megvásárolt Kazinczy Péter kúria helyén. 1887-ben lebontották, helyén 1888-ban épült fel a status quo

izraelita hitközség mór stílusú zsinagógája. A kataszteri térkép elkészülte után a városban még két zsinagóga nyílt.

zsidó ispotály

sido espitalus 1789 (SFL V. 1. 1-61); *Czigány úcza ... xenodochium Judeorum* 1791 (UC 191-11); *Timár uttza ...sidók ispotálya, Klein Moizes sidó kisbiró* 1814 (SFL V. 1. 2-23); *Timár uttzában K: Ronyva vize D: sidók ispotálybéli házok Ny: közönséges uttza É: ház* 1824 (1820-1826.vk. 53); *Timár u. ... zsidók ispotálya* 1827 e. (SFL V. 1. 1-17); *Timár u.zsidók ispotálya* 1827 (SFL V. 1. 1-114); *Rósás u. ...a' zsidók közönséges ispotályok* 1828 (SFL V. 1. 2-32); *Timár u. ... zsidók ispotálya* 1830 (SFL V. 1. 1-123) *Óhid u. ...a sidók közönséges háza* 1845 (SFL V. 1. 2-58)

A Timár u. k. sorában állt.

10. Temetők / Cemeteries

plébániatemplom cinterme

Immár is fát hordattak az cinteremben 1629 (Dongó 1901c); *in templi coemeterio ... ibidem in loco sacro* 1631 (Csulyak 1911. 114); *parochialis domus ...K: coemeterium templi* 1763 (Bretzenheim II.B.11 103-4)

„régí temető”

Hegy allja ucza ... varas sírasoia 1631 (UC 40-39); *az nemesek nem akarják az temető kertet deszkával építeni, melynek az elei jó és lakat vagyon az ajtaján is, de az hátulja pusztá.* 1629 (Dongó 1901c); *Kertallya ...síraso* 1648 (Makkai 1954.285); *Szirmay István hívünknek ...Allvégh úcczában ...É: parochialis ház K: templomban járó gyalog ösvény D: egy síkátor, kít szorosnak is neveznek Ny: temető kert Végessy utzában* 1660 (Bretzenheim B.1 61-62); *az Alvéghe és temető Kertvégessi utzában van egy házam* 1669 (Bretzenheim B1. 61-62); *Minthogy ezen város réghi temető helye igen közzel volt az udvarházhoz, az meltosagos urak itt lakván, kedvetlen nézheték sűrű halot temetések, parancsolták eő nagyságok, hogy massut keresnének a lakossok magoknak alkalmasob temető helyet. ...réghi temető hely* 1693 (UC 41-22); *reghi temető hely, amelleit ország uttya* 1704 (UC Irreg 11-13); *coemeterium antiquum* 1714 k. (Arch.Patak 9-20); *coemeterium antiquum reformatorum* 1760 k. (Arch.Patak 9-23); *via versus Hecske coemeterium reformatorum* 1778 (UC 176-18); *az Hecsken ...funduson ennek előtte temető hely légyen, és mivel még Tar Ferenc nevű ember temettett oda, hogy 1776 esztendőben utollyára oda temetkeztek légyen* 1804 (SFL V. 1. 1-74)

A Hecskén feküdt, a kastély felépülte után használatát abbahagyták, majd a 18. sz.-ban újra elkezdték.
AZT 24 [1926]

„új temető” - református temető

ezen ket helyen mostani cimiterium 1676 (UC 41-11); *temető, ez 8 ember sessiojabol ál. Minthogy ezen város réghi temető helye igen közzel volt az udvarházhoz, az meltosagos urak itt lakván, kedvetlen nézheték sűrű halot temetések, parancsolták eő nagyságok, hogy massut keresnének a lakossok magoknak alkalmasob temető helyet. Ezen sessio annak előtte régen pusztán álván, fordítottak azokat a közönséges temető helynek az meltosagos földes urak engedelméből és akrattjabol.* 1693 (UC 41-22); *in coemeterio externo oppidi hareticorum ... in coemeterio extra oppidum* 1695 (AP 523-1379); *temető közönséges helye, nyolcz sessiobol allo kert, három fel telekből es 5 quartabol allo, kik voltanak, azok mind deficiáltak* 1704 (UC Irreg 11-13); *coemeterium constans ex sessionibus 2 integris 1 medio* 1712 (UC 27-10); *coemeterium ex sessionibus mediis tribus et 4tis 5 constans* 1714 k. (Arch.Patak 9-20); *antiquum caemeterium* 1760 (UC 214-14); *coemeterium reformatorum* 1760k. (Arch.Patak 9-23); *in coemeterio nostro* 1770 (Szirmay-Kazinczy 189-116); *coemeterium reformatorum* 1778 (UC 176-18); *ezzel [református ispotály] által ellenben van a temető É: a legszélő ház Ny: uttza D-K: mellette elmenő út és azon túl mező, köfállal körül van kerítve* 1809 (Liszky 1805)
térkép: *reform temető* 1844 (köv.t.); *S.a. Ujhely refor. temeteshely* 1866 (kat.t.)

A Pataki utca K-i oldalán álló, négyszögletű terület, bejárata a Pataki utcából nyílt. Az 1670-es években, a földesúri udvarház, vagy kastély megépülte után helyezték ide az új temetőt, ami az 1690-es évekre csak a reformátusok temetője lett. A pálosok halálózási anyakönyvében szerepel két itt eltemetett személy. 1706-1711 között a reformátusok és a katolikusok közösen használták. 1760-ban ezt hívták régi temetőnek. Nagysága 3612 ö² (12.991m²). A temetőt 1926-ban felszámolták, a telek északi részét a református egyház eladta az államnak, helyén épült meg 1927-ben a pénzügyi palota. A sírkövek egy részét a köztemetőbe szállították.
AZT 24 (1926) 116-117.

római katolikus temető

commune caemeterium 1760 (UC 214-14), *Kert allyasi uttzában levő, taxalis fundusú házok K: közönséges uttza D-É: házaik Ny: r. catholicusok temető helye* 1823. (1820-1826.vk.70); *r.cath. temeteő alatt ... házaik*

1830 (Bretzenheim SU 265)

térkép: *r.c. temető* 1844. (köv.t.); *rkath. S.a.Ujhely temeteshely* 1866 (kat.t.)

Az 1690-es évektől kezdődően használták, miután az „új temető” a reformátusoké lett. A Gubás u. ny. sora mögött elterülő, majdnem szabályos téglalap alakú terület, amelynek bejárata É felől, a Temető u.-ból nyílt.

pálos temető

temető mellett lévő házat, itt ujhelyi klastrom fundussán 1659 (DAP 1164); *Conscriptio defunctorum penes ecclesiam monasterii ...ad murum ecclesie ...ad limen templi ...in fundo ecclesiae monasterii ...ad altare laterale Pauli ...circa muros externos ecclesiae monasteriae...circa ruderam monasterii ...in cripta templi monasterii ad altare laterale S. Pauli ...ante portam ecclesiae monasterii ...ad murum lateralem monasterii ...in fundo coemeterio ad fluvium Ronyvam ...in templo penes columnam ante chorum, e regione chori ...extra templum ad latus capellae in coemeterio ad Ronyvam ...in coemeterio monasterio ad sanctuarium templi* 1691-től (AP 523-1379); *ad Ronyvam fluvium in coemeterio monasterii* 1691, *in fundo coemeterio ad fluvium Ronyvam* 1692 (AP 523-1379); *in caemeterio nostro intra clausuram existente* 1716 (AP 523-1372); *extra ecclesiam nostram in antiquo coemeterio* 1743 (AP 523-1372. 101r)

A pálos templom körül kialakult temető. Halálózási anyakönyve 1691-től kezdődik, a 18. század második évtizedéig tart. A templom falától a Ronyvaig tartott, de a templomba is temetkeztek. Az 1709-1714-es pestisjárvány katolikus halottainak nagy részét ide temették.

görög katolikus temető - 1.

penes ecclesiam Ruthenorum 1694 (AP 523-1379); *in superiori fine oppidi, notanter in superiori fine sessionis Rozgonyianae inter duas vias excissum extitit coemeterium inter Romano et Graeco catholicis commune* 1780 (Bretzenheim II.B8. 9-10); *orosz temető felett* 1824 (SFL V. 1. 2-28. 59)
térkép: *görög egyes temete* 1866 (kat.t.)

A görög katolikus templom mellett álló temető. 1780-ban két zsellérház lebontásával kibővítették, ekkor a római katolikusok is használták.

görög katolikus temető - 2.

térkép: *rom. kat. temete(!)* 1866 (kat.t.)

Az Ungvártól D-re fekvő temető, a kataszteri térképen rosszul szerepel a neve.

zsidó temető 1.

platea Borsi szer ...in alia serie illius plateae coemeterium ludeorum 1778 (UC 176-18)
térkép: *zsidó temető* 1844. (köv.t.); *zsidó temetesh.* 1866 (kat.t.)

zsidó temető 2.

térkép: *izraelit. közseg* 1866 (kat.t.)

11. Szobrok, köztéri emlékek / Statues, public memorials

akasztófa

terras arabiles ... paulo infra versus patibulum 1654 (AP 523-1376. 1-4)

Szent Flórián szobor

1764-ben készült, 1991-ben újrafaragták. A 19. sz. második felében és a 20. sz. elején a plébániatemplom bejárata előtt állott.
Fehér 1994; kép Takács 2011. 51.kép

inszurgens emlékmű

kép: Takács 2000. 37.

Steiner Ádám mérnök által tervezett emlékmű, a győri csatában elesett Zemplén megyei nemesi felkelők emlékére, melyet 1821-ben a piacon állítottak fel. 1890-ben lebontották, és hozzá hasonló újat építettek helyette. A Kossuth-szobor felállításakor a tér egy másik részére helyezték át. 1939-40-ben plébániatemplom szentélye mögött állították fel. 1945 után lebontották.
SU lex.

megyekút vagy nimfás kút

pro saliente fonte penes domum comitatus Ujheliensem erecto ...ad erectum penes domum comitatensem Ujheliensem salientem fontem ... Andrae Juricsko pro praestito ad erectum ...salientem fontem labore 1778 (Dongó 1910c)
kép: Takács 2000. 29.

Juricskó András által 1778-ban készített szökőkút a piacon, ami fölé a 19. sz.-ban egy klasszicizáló szobrot helyeztek. A kútba

a Dörzsi-forrás vizét vezették. 1910-ben a Kossuth-szobor építésekor áthelyezték.

Nepomuki Szent János szobra

Ad statuam ejusdem [s. Joannis Nep.] penes hospitale collocatam ... Statua haec ante sex annos fuit erecta trans Ronyvam fluviolum ad pontem domini teloniarium, ast quia aqua ipsam ibi fere eluerat deciduam ... ad partem conventus transferre curavit... 1737 (DAP 1167); *de erecta statua S. Joannis Nepomuceni supra pontem Rongyvensem* 1750 (AP 547–29); *Nepomucenus Szent János statuját ... kőből ki faragtatta ...vám hidgyának felső oldalában pazitkára fel is állította* 1756 (DAP 1119)

1731-ben állították fel először Nepomuki Szent János szobrát a híd k. oldalán, majd az árvízveszély miatt a ny. oldalra tették át. Ennek helyébe 1756-ban a Barátszeren lakó Verner János üveges állíttatott egy új szobrot, amit 1850-ben egy újabb szoborra cseréltek. A hídfő Barátszer felé eső oldalán állott.

12. Erődítés, kapuk / Defence, gates

vár

ad castrum nostrum de Saturhyg ...in cystem aquam communiter deferre teneantur 1261 (Fejér VII/3. 41); *quandam turrin in castro nostro de Potok ex parte septentrionali existentem, nondum perfectam* 1262 (Fejér IV/3. 67); *octo iugera terre ...sub castro Potok a sinistris (!) magnis vie, que duci(!) in villam Potok in medio terre villanorum de Huihel* 1310 (AO I.213); *datum in Wyheluara* 1334 (AO III.92.); *ingeniaque maiora et minora qualitercumque nuncupatas et vocitata in ... castro Wyhel* 1500 (DL 72084)

1261 előtt építeni kezdett menedékvár a város külterületén, a róla elnevezett Várhegyen, a belterületől dny. irányban. A középkorban felváltva nevezték pataki és újhelyi várnak. 1500-ban kisebb és nagyobb fegyverekkel egyaránt fel volt szerelve. 1529-ben több ostrom következtében elpusztult, azóta rom. Matolai 1903; Déthsy 1966; Déthsy 1994; Nováki–Sárközy–Feld 2007; Castrum Wyhel 2010.

kapuk a Barátszeren I. még kis ajtó, nagy kapu

A kapukat és ajtókat csináltassa meg az helység, hogy annál jobban az békjövő és kiménő emberekre vigyázhassanak ...Senki külső uccákra szolgáló ajtot né merészellen tartani hat forint bírság alatt, hanem azokat csinállyák bé, és a kerteket jól meg tövisessék, hogy minden rossz s gyanóság eltávoztassék az itt valo lakosoktul. Ugy szintén kiknek végen házok vagyon is, a külső uccákra valo ösvényeket a szerént jól becsinállyák ugyan hasonló büntetés alatt. 1734 (El.Ujh.)

kis ajtó I. még Kiskapu u.

A kis ajto, melly a Kis uccán vagyon, étzakának idején zárva légyen. 1734 (El.Ujh.)

nagy kapu

midőn az nagy kaputul jöttek volna ...vissza indult volna a városra ... nagy kapu melet levő, az urak lakatos háza szélében ...a városbul nagy kapun bé jüvén 1741 (AP 480–353. 44-50); *az hidnál való Szent Háromság kapolnája részére ...egy kert ...délre fekvő hason(!) fele való részét az aitol fogva napkelet felül való sövényigh* 1745 (AP 478–240. 74-75)

13. Igazgatási épületek / Administration

vármegyeháza

az kapukat elvégezték n.v. házánál 1734 (SFL Acta praec. 147–2); *T.Nemes vármegye házának reparatiojára* 1736 (SFL Acta praec. 147–3); *vármegye háza után* 1744 (SFL V. 1. 1–19); *domus comitatensis, ubi iudicia et congregationes celebratur, ibi et magistratuales carceres habentur* 1755 (SFL Acta praec. 114–110); *domus comitatus 1 ½ col.sess., nunc pro aedificio domus comitatus cessa est* 1760 (UC 214–14); *Ujhelyiensis aedificii inspectoris Andreae Horvath rationes super annis* 1767, 1768, 1769, 1770. (SFL Acta praec. 147–24); *vármegye házát eximalta Trautson, a meddig vármegye háza lesz* 1774 (Bretzenheim II.B.11 4-7); *Altera cappella publica est in carceribus comitatensibus ...ara ...in honorem S.Crucis erecta* 1814 (plébánia irattár) *tervrajz: Gefangenhau; Die neu zu machenden Wasser Cistern zum Ujhelyer Comitats Bruhne. Jacob Bossy Maurermesiter* 1800. (T 62 599.)

Az 1730-as években épült egy megyeháza. Az 1760-as években talán ugyanezen a telken – Splényi báró telkén – kezdtek építeni az új megyeházát, vagy átépíteni a régit, melyen 1770-ben még dolgoztak,

építkezése a következő években fejeződhetett be. Börtönkapolnáját a Szent Kereszt tiszteletére emelték. 1832-39 között kibővítették. A 1855-ben rendelték el egy hozzá kapcsolódó nagy börtön építését. Az átépítés során az előtte levő utca szintjét megemelték. Mondy 1981; Oláh 2011

városháza

Czigány uczaban levő Ujhelly vaross szabad fundussa 1774 (Bretzenheim II.B 11. 4-7); *platea Czigány ucza ...domus oppidana* 1778 (UC 176–18); *varos haza* 1789 (V. 1. 1–61); *Palotás ucza ...domus oppidana famulorum* 1791 (UC 191–11); *Palotás utcában Béres Tamástul a város részire megvett háznak* 1798 (SFL V. 1. 1–59.); *az újonnan epulendő városházához* 1805 (SFL V. 1. 1–77); *a Kertallyasi uczában D: Fodor István úr régi Benkő féle háza É: Zsolyomkába járó szekér út szomszédságaik között a folyo esztendőben közönséges váross házának meg szerzett házban* 1805 (SFL V. 1. 1–78); *Kertallyasi uttza ...város ns. törvény haza, mellyet az uraságtul arendal* 1814 (SFLV. 1. 2–23); *Kozma József ...K: Új hid uttcára járó keskeny szekér út D: Régi hid uttzára lejáró közönséges országút Ny: néhai ifj. Vékey Ferenc úr ...árvái É: Bónis Sámuel úr curiája* 1824 (SFL V. 1. 1–106); *tanáts házánál* 1828 (SFL V. 1. 1–117); *Nagy u. ...város közönsége háza* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *város közönséges háza* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *Ó hid u. ...a' város curiális háza* 1845 (SFL V. 1. 2–58) *kép: Takács 2000. 40.*

A 18.sz.-ban a Cigány u.-ban állt a városháza céljára használt ház. 1798-ban a Palotás utcában vásárolt házat a város. Innen 1805-ben a Kertallyai utcába költözött, ahol építkeztek is. 1824-ben vették bérbe azt a városházát, amit 1856-ban vásároltak meg, és 1894-ig városházként használták. Utána kisvárosháza néven egyes városi hivataloknak, többek közt a rendőrségnek adott helyet. SU lex.

csendőrlaktanya

Az 1850 végén felállított csendőrség kaszárnyája a Kazinczy utcában, az egyik Barkóczy-féle házban volt, a későbbi törvényszéki épület helyén. Dongó 1907a 57.

sóház

királyi só ház és tisztsek 1814 (SFL V. 1. 2–23); *a korháznak vett so haz* 1821 (SFL V. 1. 1–118); *királyi volt soó ház* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *vólt királyi só ház* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *t.ns. vármegye és vólt soház* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *tervrajz: 1797 (T 62. 1200); 1797 (T 62. 1201)*

A Baksi, Potturnyai, Kapi család birtokában volt nemesi telek, amit a kamara szerzett meg, és sóházat épített rajta. (UC 179–29)

14. Kereskedelem / Trades and commerce

patikák

patika ninczen, mert el pusztultak 1689 (UC 41–3); *Sokadalmazó aros görögök, ugy más rendbéli áros emberek szükségére épített patikák elpusztulván, most az aránt való szép proventus nem cogregaltathatik. A város piacánis noha elitől fogvást egynihány rendbéli patikák szoktak vólt lenni* 1693 (UC 41–22); *varos piaczan is noha eleitül fogva, s most is egy nehany rendbéli patikak vagynak* 1704 (UC Irreg. 11–13); *[11 patika]* 1760 (UC 214–14); *aestimatio apotheculae pro epocillatione cervisiae deservienti* 1778 (UC 176–18); *Nagypiacz u. ...templom alatt lévő boltok* 1828 (SFL V. 1. 2–32) *kép: Takács 2000. 26.*

A patikasort 1939-40-ben, a piac átépítésekor bontották le.

15. Kézművesség és ipari termelés / Craft and industrial production

15.1. Élelmiszeripar / Victualling

mészárszék

patikájokat D: Gyöngyösiné patikája Ny: ... mészárszéknek való helljek és pinczések É: néhai Szabó Gergelyné asszonyom patikája 1733. (1617-1742.vk. 461); *macella dominalia dantur 2. ...In contiguitate horum in foro macellum 1. relictae Joannis Mihalyi, 2^{dum} Georg Szirmay, 3 et 4^{tum} parochiae Ujhelyiensis Romano Catholicorum: Haec 4 macella in prejudicium dominale in fundis dominalibus oneri subiectis extracta habentur...* 1759 (Dongó 1980b 220)

A piacon a patikák sora mellett is álltak alapincézett mészárszék. A 18. század közepén hat mészárszék állt a piacon, ezek közül kettő az uradalomé volt, kettő-kettő nemesek és az újhelyi plébános tulajdonában volt. A mészárszéküket bérbe adták.

serfőzde – pálos

braxatoris Paulinorum in vico Barátszer 1652 (AP 547–29); *e regione ... braxatoriae* 1654 (AP 523–1376. 1-4); *braxatorium ...combusta* 1678 (DAP 1164); *in noviter reaedificato braxatorio* 1731 (DAP1167); *újhelyi klastrombéli pater paulinusok magok serfőző házokból való sereket* 1734 (AP 478–202. 4-8); *curia Barátszer ...braxa* 1778 (UC 176–18); *Barátszeresi szabad curiajokon ser házott* 1784 (AP 479–319. 49-52); *ab hac mola in eadem parte modico spatio interjecta habet braxatorium* 1786 (AP 547 ½–26); *Das Bräuhaus* 1791 (UC 191–11)

pálínkaforrás – pálos

aedificata est ...pro coquendo cremato prope ad braxatorium 1715 (DAP 1167); *palinka haz irányába szitáltot hazokat* 1768. 01. 28. (El.Ujh.); *curia Barátszer ...crematoria* 1778 (UC 176–18); *Brandtweinhaus* 1791 (UC 191–11)

pálínkaforrás és serfőzde – uradalmi

Kertallyási u. ...az uraság ser háza 1827 (SFL V. 1. 1–114); *uraság serháza* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *uraság serháza* 1830 (SFL V. 1. 1–123)

Az uradalmi serfőzde a kastély mellett állt.

vágóhíd

térkép: 36. közbiztonsági Sátorajújhely megyei város helyszínrajza 1938.

15.2. Építőipar / Building materials

téglaégető – pálos

el romlot tégla szín melet szitált házat 1781.01.30.(El.Ujh.); *fornax tegularia K: gazula communitatis pro pastore destinata et domus ... É: rivulus Barátszer pataka ...Ny: via currulis ex vico Barátszer versus cellaria Ungvar nominata ducens D: educillum* 1786 (AP 547 ½–26); *Die aus drey Ofen und einen Schindeldach bestehende Ziegelbrenneray zusamt dem Brunn und Ziegelschopfen mit hölzernen Säulen unter einem Strohdach* 1791 (UC 191–11)

A Barátszer legészakibb részén feküdt, nem messze az uradalmi téglaégetőtől. Az 1791-es kamarai becslés szerint kb. hasonló értékűk volt.

uradalmi téglaégető

extra oppidum ...ustrinum tegulare dominale 1760 (UC 214–14); *Pásit uca ... fornax latericia cum omnibus requisitis scandulis tecto cum fonte et horreo tegulario* 1778 (UC 176–18); *aestimatio fornacis tegularia cum conservatorio ...in superiori fine oppidi exstat fornax latricea tegularum cum depositoryo* 1778 (UC 176–18); *Pásit uca ...domus tegularia dominalis ...Das Ziegelhaus, geflochten unter Stroh, bestehet aus einem Zimmer, Kuchel und Kammer, einer Ziegelbrenneray mit drey Öfen, einem Brun(!) und Schopfen zu den rohen Ziegeln auf hölzernen Säulen unter Stroh* 1791 (UC 191–11); *die herrschaftliche Ziegelbrenneray bestehet aus 3 Ofen* 1807 (UC 169–10)

A Pásit u. közelében állt, a 18. sz. végén, a 19. sz. elején három kemencéje volt.

uradalmi téglavető

post pontem ...hortus reservatur pro dominio per exurendis teguli 1760 (UC 214–14); *Újj híd úttzában levő taxalis fundusú házokat ... K: uraság téglavetőjében járó szekér út D: háza Ny: háza É: közönséges országút* 1824. (1820-1826. 77); *Újj hid u. ... uraság téglavető háza* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *uraság téglavetője* 1828 (SFL V. 1. 2–32); *őhercegsége téglavetője* 1845 (SFL V. 1. 2–58)

térkép: *Herczegi téglavető és gyár* 1876 (kat.t.)

Eredetileg valószínűleg csak vályogtégla készítésére szolgáló hely a Ronyvára járó dűlőben. A 19. sz. második felében téglagyár lett.

16. Szolgáltatás és szórakozás/ Services and entertainment

16.1. Vendéglátás / Hospitality industry

fogadók

nagy vendégfogadó

fogado ninczen 1689 (UC 41–3); *vendegfogado haz, szeker szinn s istalojaval edgyütt egy vagyon* 1676 (UC 41–11); *Fundus diversorii ac horrei pronunc desertus ... Erat diversorium unum, sed elapsis turbulentis temporibus totaliter dirutum est.* 1688 (UC 36–25); *Vagyon itten vendeg fogado, mely elpusztult volt, de mostanaban reparaltatik.* 1704 (UC Irreg. 11–13); *diversorium principis a Trautson* 1712 (Arch. Patak. 8–9); *a Halyagos patakig, mely patak a Barátszeren alul mostansag nemzetes Mighaziné asszony háza, Domoki Sigmond uramé és méltóságos Trauczon herczeg vendég fogadoja mellett a derék Ronyva vizén által járó hidnál szakad a Ronyvában* 1714 (AP 477–144. 88-91); *földess ur újhelyi vendég fogadoja meggyuladván* 1719 (Arch.Patak.

14–15); *vendég fogadóhoz való* 1744 (SFL V. 1. 1–19); *Ad fluvium Ronyva diversorium dominale cum curruli* 1759 (Dongó 1908b 219); *rivulus patatska versus magnum diversorium ducens ...diversorium dominale cum curruli* 1760 (UC 214–14); *in platea Varga utza versus telonium datur diversorium cum curruli muratum* 1778 (UC 176–18); *a felséges camara vendégfogadóján felül* 1784 (AP 479–319. 49-52); *Kovács uca ... diversorium dominale... Das Wirtshaus neben der Marktbrücken von festen Materialien unter Schindeln, besteht aus drey Zimmer unter höltzernen Decken, einer Kammer, Kuchel, Keller, Wagenhaus von festen Materialien, darinn 12 Wägen und 50 Pferden stehen können, wie auch einen Gärtchen von einem halben Joch* 1791 (UC 191–11); *Das Einkehr Wirtshaus neben der Mauthbrücke.* 1807 (UC 169–10); *uraság vám híd kortsmája* 1830 (SFL V. 1.1–123); *őhercegsége vám vendégfogadója* 1845 (SFL V. 1. 2–58)

A nagy híd mellett állt.

Hódvár fogadó

Holtvár diversorium ... hoc anno aedificatus 1760 (UC 214–14); *ad viam regiam, quae itur a ponte incipiendo penes diversorium versus Patakinum ...in fine inferiori oppidi penes viam regiam datur diversorium dominale una cum curruli* 1760 k. (Arch.Patak 9–23); *aestimatio educilli Néma hegy dicti cum cellario ...extra oppidum versus Sáros Patak infra montem Néma Hegy datur diversorium ligneum cum curruli murato* 1778 (UC 176–18); *Das Schankhaus Hódvár, sonst Néma-hegyi korcsma genannt, ist gefochten unter Schindeln hat am Dach Ausbesserungen nöthig, und besteht aus zwey Zimmern, einer Kammer, Keller, wie auch einem Wagenhaus, darin 4 Wägen und 20 Pferde Platz haben* 1791 (UC 191–11); *das Wirtshaus Hódvár genant* 1807 (UC 169–10)

barátszeri fogadó

fabricatum est novum cubiculum in popina Barátszeriensis 1732 (DAP1167); *extra cincturam magnum currule extruxerunt et supra hoc domus diversorialis* 1760 (UC 214–14); *currulus cum educillo* 1778 (UC 176–18); *in fine hujus circuli ex parte meridionale versus oppidum cadente existit diversorium dominale ex muro ad duas contignationes educum ...K: plateola versus fluvium Ronyva intra domos ducens É: fundi inquilinares Ny: platea ex vico Barátszer versus oppidum ducens D: plateola versus pontem telonialem tendens* 1786 (AP 547 ½–26); *diversorium magnum* 1786 (DAP 1185); *Das aus feste Materialien in einem Trackt unter Schindel erbauete, neu ausgebesserte und in guten Stand vorrathige Wirtshaus zusamt einen Wagenschopfen, darin 12 Wagen und 60 Pferde Platz haben* 1791 (UC 191–11); *Barátszer ... őhercegsége vendégfogadója* 1845 (SFL V. 1. 2–58)

fürdők

Diána-fürdő vagy Matolai-kert

Újj híd u. ...Matolay Gábor új ép. háza, háza a kertben 1827 (SFL V. 1. 1–114); *vám hidon túl levő két házait ...K: t. Matolay Gábor úr és Horváti Cigánycsik György féle háza s fundussa D: ugyan csak a tisztelt urnak Veres féle kertye s fürdő helye* 1828 (Bretzenheim SU 169); *Újj híd u. ... tek. Matolay Gábor úr háza ...tek. Matolay Gábor úr fürdős kertye* 1845 (SFL V. 1. 2–58)

A Matolai-család tulajdonában levő kertben 1828-tól fürdő állt. AZT 13 (1907) 221.

Vinyicai-fürdő

térkép: *zsólyomkai kádfürdő* Sátorajújhely megyei város helyszínrajza 1938. Kováts 2008. 309.

kaszinó

tervrajz: casino t.

Az 1827-ben épült Sennyey-kúriában 1834-50 között működött a Zemplén megyei kaszinó. Az épület 1894-től városháza, 1950-től szlovák tannyelvű általános iskola, majd múzeum. Fehér 1993.

16.2. Kommunikáció és hírközlés / Communication

posta

nemzetes Farkas János újhelyi posta mester úrnak 1796 (1796-1810.vk. 16)

térkép: 1791.k. S 12. 25, 40; 1804. Karacs; *Czerkó úttza* 1844. (köv.t.)

Az újhelyi postaállomást az 1790-es évek elején állították fel a Kazinczy u. ny. sorában.

17. Egészségügy / Health

közkórház

a korhaznak vett so haz 1821 (SFL V. 1. 1–118); *tek.ns. vármegye korháza* 1845 (SFL V. 1. 2–58) teravrajz:1819 (T 62 1464)

A telek a 17. sz. végén a Baksa-család tulajdona volt, később sóház lett, melyet Zemplén vármegye 1826-ban vásárolt meg a kórház részére. 1833-1905 között itt volt a vármegye közközháza. 1905-ben a kórház a mai helyére költözött. Ezután az épület csendőrlaktanya lett, és itt volt az önkéntes tűzoltó-egyesület őrszobája. Dongó 1927a; Chudovszky 1933.

18. Oktatás / Education

18.1. Alsószintű oktatás / Primary schools

plébániai iskola

rectore scolarium in opido Wyhel 1477 (DL 18005); vineas ... scholae dicti oppidi Patak Ujhely 1582 (AR 57-185); rector scholae in Wyhely (Kemény 1915); az iskola ellenébe valo hazert 1617 (1617-1742 vk. 43); De schola. Földozzák meg az iskolát! 1629 (Dongó 1901c); ex scholae Ujhelyensis alumnis 1631 (Csulyak 1911. 114); az satorallya ujhelyi ecclesia, ki midőn az regisegnecc miatta el rothadott fabol chinalt iskolajat fundamentomabol mostan kőből eppiteni kezdette 1635 (Dongó 1910b 129); schola 1693 (UC 41-22); schola 1714 k. (Arch.Patak 9-20); campanatori ecclesiae parochialis licentiam contuli domum ex fundamento erigendi in fundo scholae 1745 (Bretzenheim II.B11 103-4); az scholaban legyen a lakodalom 1755 (Arch.Patak. 14-46); parochialis domus... K: coemeterium templi et eidem contiguam scholam 1763 (Bretzenheim II.B11 103-4); schola romano-catholica 1778 (UC 176-18); Domus ludi magistri et organistae nulla eaedificari per excelsam cameram jus patronatus tenentem 1784 (Dongó 1912c 77); normalis schola 1789 (SFL V. 1. 1-61); eine Normal-Schule 1807 (UC 169-10)

A plébános ház telkén, a Papsoron álló, eredetileg fából készült épület, amelyet 1635-ben kezdtek kőből építtetni cserélni az újhelyi gyülekezet és Zemplén vármegye pénzén. 1673-1711 között váltakozva a katolikus, illetve református egyház tartotta fenn, attól függően, kié volt a templom. 1711 után római katolikus iskola. Dongó 1901c; Dudás 1906. 327-29.

református iskola 1.

Schola reformatorum 1760 k. (Arch.Patak 9-23); az Dörzsik uttzában ... lakóházát D: református nemes ecclesia iskola háza 1786 (UC 172-5); Vagyon egy curialis fundussa, a városnak Hetske felől való részében, a Pap-sorral átellenben, K és Ny: közönséges uttzák D: Pika Gáspár és Kiss János curialis fundusok, É: Dókus successorok... ezen a fundusoknak K való végén vagyon a második parochia kő épületekkel Ny felől való végén pedig volt ez előtt az iskola hasonlóképpen kő épületekkel 1809 (Liszky 1805. 229)

Az iskola és a tanító háza, az ún. rektor-lak a Papsor ny. végével szemben a Hecskén, a Dörzsiki u.-ban, a második paplakkal együtt a Szentpétery-kúria területén állt. A református templom felszentelése után költözött a református templom és a paplak új telkére. Ezután épületét kocsmának használták. A telek nagysága 340 öl² (1222m²). Fejes 1889; Dongó 1903a 44; Dudás 1906. 235, 327-329; Liszky 1805.

református iskola 2.

reformátusok iskolája 1828 (SFL V. 1. 2-32); Kertallyasi u. reformatusok iskolája 1830 (SFL V. 1. 1-123), refor. iskola 1845 (SFL V. 1. 2-58)

1792-ben költözött a református egyház telkére a Dörzsiki u.-i iskola, mellette állt a tanító háza. 1809-ben romladozó fa iskolának nevezték. 1824-ben új, egytantermes iskolát építettek a helyére, melyet 1897-ben bontottak le. Helyére 1898-ban nyolc tantermes állami elemi iskolát építettek az utca sarkára. Liszky 1805; Fejes 1889; Dongó 1910b; Petőfi Sándor Általános Iskola SU lexikon

görög katolikus iskola

parochia Greci ritus unitorum et templum cum scholis 1778 (UC 176-18); Czerkó u. ... orosz iskolaház 1827 e. (SFL V. 1. 1-17); Czerkó u. orosz iskola háza 1827 (SFL V. 1. 1-114); Czerkó u. ... orosz iskola háza 1830 (SFL V. 1. 1-123)

1773-78 között jött létre.

Dudás 1906 321-30.

zsidó iskola (I. még zsinagóga)

Das doppelte Andreas Kazintzische Haus, welches jetzt zu National-Schulen verwendet worden, aus soliden Materialien unter Schindeln in einem guten Stande, dessen ein Theil aus 4 Zimmern unter holzernen Decken, einer Kammer, Keller und 2 Kucheln, der andere Theil aber gleichfalls aus 4 Zimmer, zwey Kucheln und einem Keller besteht. 1791 (UC 191-11)

1785 körül, II. József rendeletére jött létre, megszűnt, majd újraalakult. A zsinagóga udvarán állt.

Dudás 1906 324; Szász 1986. 26.

Kaszenbaum-iskola

Kováts u. ...normális iskolák 1827 (SFL V. 1. 1-114); Kaszenbaum féle sidó iskola 1845 (SFL V. 1. 2-58)

Kaszenbaum Márton alapítványából épített, 1838-ban megnyílt egyemeletes iskolaépület, melyben 1944-ig működött zsidó iskola. Knopfler 1897.

18.2. Középszintű oktatás / Secondary schools

A 17. sz. közepén az újhelyi iskola – amit a reformátusok tartottak fenn – középfokúnak tekinthető. Dudás 1906 234.

pálos – piarista iskola, gimnázium

ichoata sunt scholae et sub scholis cellarii aedificia ...inchoarunt docere scholas in novo aedificio 1726 (DAP 1167) Aestimo ... scholas hic doceri cepisse circa annum 1672, vel ex post non tardius nimium ...scholae olim in conventu intus docebantur, ex post fuit exstructa domus et popina pro scholis deputata 1737 (DAP 1167) scholae humaniore usque ad syntaxim inclusive ...per religiosas personas nostras, ubi per duas, ubi per tres administrabantur 1765 (DAP 1121); schola 1786 (DAP 1185)

Egy későbbi hagyomány szerint 1672 körül alapították eredetileg novíciátus céljaira, azonban világi gyermekeket is oktattak itt. 1766-ban középszintűnek tekintették, négy osztályos gimnázium volt, mely a rend feloszlása után is működött. 1789-ben a piaristák vették át az oktatást. Az oktatás a rendház területén folyt. A gimnázium külön épülete 1811-1820 között épült fel, ennek helyére 1908-ban új épületet emeltek. Hudera 1898; Dudás 1906, Halkovics 1992.

19. Nem polgári tulajdonú épületek / Residential buildings of special status

nemesi vagy különleges tulajdonú lakóépületek

1829-ben 263 nemesi jogú birtok volt a városban, ebbe az egyházi birtokokat is beleértették. Dongó 1911a.

kastély

unam domunculam ... penes residentiam situatam 1661 (DAP 1116); castellum muratum quadrangulare ex parte ruinatedum reparabile tamen, duarum contignationum, scardulis tectum, subtus cellaria duo, circiter centum vasa vini capacia, in area eiusdem exstat culina magna, quae ruinam minatur 1688 (UC 36-25); Curia vagyon ezen városban eő magok szamara építettet, két contignatioból álló, alatta nagy bolt és lyuk pincze, egy darabja mostan sindelyezet megh. ...Kert megessi ucza ...eő nagyságok veteményes kertjek. Ez négy sessiobol allo volt, de hogy deficiáltak róla, úgy fordították volt viragos kertnek, mivel udvarházhoz közzel volt, de az is egészen elpusztult. 1693 (UC 41-22); curia seu residentia lapidea ex parte ruinata cum allodio deserto 1701 (UC 41-25); kőből építetett udvarház két condignatiora valo, a kőfalai messzel vagynak rakva, haz lehet benne Nro. 5, botocska kettő, de annyira el pusztultak, a gerendajokat, padlasakat mind újonnan kellene reparaltatni, a sindelyezés tellyességgel rothatt ...azon haz alatt vagyon jó pincze, fér bele vini vasa 150 1704 (UC Irreg. 11-13); hortus desolatus dominorum terrestrium ex 4 fundis constans 1714 k. (Arch.Patak. 9-20); curia principis vulgo Ujház, ubi resident ...circulatores dominales 1755 (SFL Acta praec. 114-110); ordinarie spanus inhabitare solet cum uno vel duobus circulatoribus, in qua domo tempore vindemiae decimatio vini adhiberi solet, ita etiam ex allodiatoribus vineis procreati fructus exprimuntur et torculantur, habente sufficiente commoiate. In contiguitate hujus domus habetur braxatorium dominale et recenter erecta domus crematorialis 1756 u. (Arch.Patak. 9-23); In superiore parte hujus oppidi, infra vineas in Hecske situata domus dominalis duarum contignationum, in qua ad interim actu D.V. fiscalis Stephanus Antonii hospitium habet, in superiore parte, parte vero in inferiori vinicola dominalis habitat. Ibidem domus vinaria, in qua occasione decimae vini decimae seu quinta pro dominio desumitur. In cellario ibidem habito decimalia vina conservantur. Braxatorium ibidem cum domo crematorio exarendatum Judeo in h. fl. 550 cum libera epocillatione cervisiae et cremati. 1759 (Dongó 1908b 219) curia dominalis 2 condignationum cum cellario, infra hanc braxatorie crematorum, judeo Leffko Davidovics exarendata 1760 (UC 214-14); parochialis domus ...Ny: domunculas Papsor nuncupatas in parochiali fundo aedificantes et usque ad viam plateae superioris versus domum domini protensas 1763 (Bretzenheim II.B11. 103-4); domus curialis antiqua per quadriangulum ad duas contignationes ex solidis materialibus aedificata, scandulis tecta, interne in majori parte dosolata et ruinososa, in qua spanus loci, viator et vinicola habitat, post hanc curiam lapideam exstat horreum ligneum ...infra hanc curiam exstat braxa ...connexa est domus crematoria 1778 (UC 176-18); domus dominalis Ujház, braxa dominalis cum ustrina ...Das herrschaftliche Haus Ujház genant auf der Hetske, welches jetzt der

herrschaftliche Gespan bewohnt, von festen Materialien unter Schindeln ist auf allen Seiten baufällig, jedoch wegen Nachbarschaft des Bräu- und Brandweinhauses zur Wohnung des Bräuers und seiner Leute nothwendig. Besteht oben aus drey Zimmern, einer Kuchel, Schüttboden, Kammer und einen öden Gössern Saal, unter aber sind viele Bequemigkeiten, jedoch wüste mit zwey Stallungen, so viel Kellern und einem Wagenschopfen ...Zu dieses Haus gehören zwey Gespans Gärten 1791 (UC 191–11); Das auf ein Stockwerk aus harten Materialien erbaute und mit Schindeln eingedekte herrschaftliche Haus Újház genannt. In der oberen Etage befinden sich 3 Zimmer, eine Küche und Schüttboden auf 1000 Metzen Frucht, dan(!) 4 beinahe verfallenen Zimmer. Zur ebenen Erde aber sind 4 Zimmer und 3 Kammer, welche dem Arenadator zur Aufbewahrung der Früchten dienen, zwey Stallungen, eine Wagenschupfe, ein gewölbter Keller auf 30 Faß Wein ein anderer theils gemauerter, theils in die Erde gegrabener Keller auf 100 Fässer. Dieses Gebäude ist sehr baufällig. 1807 (UC 169–10); Kertallyasi uttza ...ujház, üres 1814 (SFL V. 1. 2–23); újház, ő hercegségéé 1828 (SFL V. 1. 2–32)

1654-ben építette Lorántfi Zsuzsanna. A 18. sz. közepén az uradalom alkalmazottai lakták, mellette állt az uradalmi sörház és a pálinkafőző. Déthys 2000.

20. Közművek, vízvezetékek, kutak / Public utilities, water pumps, wells

alsó kút

egi hazat az Also kutnal cum omnibus pertinentiis 1658 (1617-1742 vk. 165)

Dörzsik-kút ld. még szőlőhegyek

tres sessiones colonicales ...in platea Kertallya ...ab inferiori platea, quo ad certum quandam fontem Dersek vocatum habetur transitus Ny: via communis D: platea publica 1660 (Bretzenheim II. B11 43-44);

felvégi kút

Felvégesi kutnál levő pincezet 1690 (1617-1742.vk. 220); a Felvegesi kut közin K: Kovacs Imre úr D: szinte közre jaro gyalog ösvény Ny: Szabo Janosne puszta színhelye szomszedsagaban puszta szin helyeket pincezevel együtt 1712. (1617-1742.vk. 289)

megyekút I. szobrok

külterületen:

Apátok

a toronyi hegy alatt el járo szekéruttra, mely ut választja ell az ujhelyi határt a k. toronyaitól, ezen utnak napnyugoti szélén ...az Apátok nevezű forrás vagy 1777 (Dongó 1912a 63)

Komlócska kút

Alsó Mezzön ...Komló kútnál vagy 1648 (AP 476 ½–55); az also mezőn a Komló kútra veggel bejaro 1697 (1617-1742.vk. 257); penes fluvium hic in oppidi nostri territorio decurrentem vulgo Ronyva dictum, signanter infra fontem Komlócska, juxta locum Csonkás appellationem 1727 (Arch. Patak. 8–54); a Komló kutnál 1706 (plébánia irattár)

21. Közlekedés / Traffic

21. 1. Hidak / Bridges

belterületen:

„óhid”

tributis in ...Wyhel habitis 1390 (Fejér XI/1. 610) telonium est domini terrestris 1567 (UC 40–35); thelonium illic est 1570 (UC 95–22); az birosaghoz vagion egi ret az fwzesben, az hidon tul 1617 (Dongó 1903. 324); Solteiz Paál vaám híd czinalo...Kadas Janos vaám híd czinalo ...az híd vam iövedelme urunké ...de az Longrul tartozik az varas az hidak épülettére valo fát hordani 1631 (UC 40–39); város higgán felül való kertek vége felett ...Ronyván való város higgya előtt 1648 (AP 476 ½–55); Polyankai Imre híd czinalo 1648 (Makkai 1954. 283)

A 17. sz. közepéig az Óhid u. végén fekvő híd volt a vámhíd. Az uradalom 1390-es eladományozásakor Újhelyen említett vám minden bizonnyal a Ronyva hídjának vámja volt.

új híd

incolae oppidi ...quandam pontem super fluvio Raniva ibidemque decurrentem nec in suo antiquo et usitato loco, verum in aliquo erigere et extruere vellent et niterentur 1650 (AP 547–8); az Ronyvan levő nagy hidat czinaltatta Moricz Thamas 1651 (1617-1742 vk. 160); e regione pontis penes viam regiam immediate 1654 (AP 523–1376. 1-4); Nagy Andras hid czinalo....Vinnei György hid czinalo ...hid vam egi vagion 1657 (UC 41–3); Ronyva folyó vízen leveő híd 1661 (DAP 1157); hídvám

egy vagy 1676 (UC 41–11); híd czinalo jobbagy 2 1693 (UC 41–22); üdösbik Kapcsi Pal úr fő birosagaban csinaltatott egy nagy hyd a Ronyva vizen altal 1695 (1617-1742 vk. 248); a Halyagos patakig, mely patak a Baratszeren alul mostansag nemzetes Mighaziné asszony háza, Domoki Sigmond uramé és méltóságos Trauczon herczeg vendég fogadoja mellett a derék Ronyva vízen által járó hidnál szakad a Ronyvában... pater Alexius idejében a derék Ronyva vízen , a mely híd vagy 1695, azon hidra való járást elmosván és elrontván a Ronyva, úgy hogy éppen el veszett a hidra valo út 1714 (AP 477–144. 88-91); terrae infra fluvium Ronyva supra pontem 1735 (AP 523–1375. 179); Baratszeresi helység maga epitendő és építették tk. vármegyétül régenten rendeltetett hidgyat el hatta és fa híd helyet kü hidatt propriis sumptibus ... epitet 1736. 01. 06. (El.Ujh); pons lapideus in via regia hinc Terebes versus eundo ...per Baratszeriensis erectus est 1736 (DAP 1167); aestimatio pontis telonialis ante annos tres aedificati 1778 (UC 176–18), tabuletum Kő-híd-allya ...limite enim curie Baratszer... usque ad veterem alveum fluvii Ronyva, supra quem actu pons lapideus ad possessionem Bári dirigens extractus est ...ex quo tabuleto successu temporis 9 agri ad requisitionem comitatus in viam publicam cessit, per eorumque taliter facta a reliquis avulsionem tabuletum hoc a fundis et hortis curialibus de praesenti trans modernum alveum fluvii Ronyva per nonnullos Baratszeriensis possessis 1786 (AP 547 ½–26); Die auf 9 Schwibbögen gemauerte Mauthbrücken in einem guten Stande wurde vor drey Jahren errichtet 1791 (UC 191–11); Die aus Stein und Ziegeln erbaute Mauthbrücke auf 9 gemauerten Bögen über den Bach Ronyva. 1806 (UC 169–10)

A régi vámhidat a 17. sz. közepén helyezték át a későbbi Újhíd u. végére. A hidat ezután többször átépítették, de ezen a helyen maradt. Dongó 1905.

malomhidak – pallók

Mind az öt malomnak volt hídjá. Ezen kívül a városi malom és a Palotás u. között 3 helyen vezetett át kisebb, csak egy-egy telek szolgálatára álló híd a malomcsatornán. 1883 (kat t.)

külterületi hidak

Ronyva vízen két hidak építtessenek ...a Felső járon kötélákon fahid, a másik Boglyoska alatt a Szirmai féle földek farkánál a Rakmán réttya északi oldalában fahíd 1799 (SFL V. 1. 1–88); a rétekre és a Longra kijáró út a pallón alul amint a Ronyván általjárnak a szekerek ...kő avagy jó erős fa híd állíttassék fel 1762 (városi gy. 5-9.)

1883-ban a malmok hídjain kívül a következő külterületi Ronyva hidak voltak: 1.) a Pap és a Baksi malom között, 2.) a Berecki felé menő út hídjá 3.) ettől D-re egy kisebb híd.

22. Természeti képződmények / Natural features

22.1. Hegyek, dombok I. szőlőhegyek / See: Vineyards

22.2. Folyók, patakok / Brooks, rivers

22.2.1 a lakott területen

Kalosa – Barátszer pataka

Baratszer azon patakocska folyásáig extendaltatott és a volt a Baratszernek a hatarja 1750 (AP 547–29); hic interfluit rivulus Kalosa Alexander Tót successoris ½ col.sess., cujus partem fluvium Kalosa nimium ruinavit et annuatim mundet(!), cincturam destruat 1760 (UC 214–14); ex ea consideratione solvet fornax tegularia É: rivulus Baratszer pataka, circulum Baratszer a fundis oppidanis ...separans 1786 (AP 547 ½–26)

Zsólyomka

városon alá folyó patakcska 1661 (DAP 1157); rivulus patatska versus magnum diversorium ducens 1760 (UC 214–14)

22.2.2 a város határában

Bodrog

a Bodrog parton szinten a Borsi határ szelyben 1706 (plébánia irattár); A Borsi határ mellet a Bodrokig megyen az határ 1777 (Dongó1912a 64)

Borsi árok

Vigyázó Rét ab oriente Borsi tó, separans limites Borsienses ab Ujhelyiensibus, a meridie Bodrog, ab occidente via Beretzkiensis, a septentrione ager Szilatska et rivulus Borsi árok. 1786. (Dongó 1907. 84)

Bózsva

ad fluvium Bozva 1727 (DAP 1124); Bányátskához a leg közelebb levő forrás s kutatska ...ezen fellyebb említett forrástól s kutatskától fel menvén színre a Bosva vizeigh 1777 (Dongó 1912a 62); Bosva allya, ab oriente Ronyva, a meridie via ex mola Baxi ad Bányatska, ab occidente via ad Bosvam, a septentrione Bosva. Nyirjes, ab oriente via ad Bosvam fluvium contermina [Bosva allya] a meride via ex mola Baxi ad

Bányáska, ab occidente via regia, a septemtrione limites Regmetzienses 1786 (Dongó 1907. 88)

Csorgó-kút pataka (Golyó-patak)

a malmon felül az erigh ... az éren túl mindgyárt 1621 (plébánia irattár)

Hosszúláz és Széphalom közt fekező patak, amely a Pap-malom fölött torkollott a Ronyvába. Zemplén és Abaúj megye határpataka. AZT 13 (1907) 220.

Égett tóba vezető patak

Égett tó allya, ab orinte via Toronyiensis, a meridie Malom út, contermina [Korong], ab occidente rivulus Égettó, a septentrione limites Toronyiensis et [Köröske] atque [Égett tó]. Malom néző, ab oriente [Égett tó], quam separat rivulus ad Égett tó et [Égett tó allya] distincta per rivulum ex Egetto fluentem 1786 (Dongó 1907, 86)

Egres árka v. Egres-patak

Hosszú Láz, ab oriente Rongyva, a meridie Rongyva et Egres arka, ab occidente via regia antiqua infra collem, a septemtrione via ex mola Baxi ad Bányáska. Egres, oriente Egres arka et Rongyva, a meridie [oppidum] et via regia, ab occidente via regia antiqua, a septentrione [Hosszú Láz]. 1786 (Dongó 1907, 88)
ma: Boršiansky potok (Turistická mapa 1998)

Egreskút vagy Fejékkút pataka

vagon az Egreskút fön egi szöllő 1618 (1617-1742.vk. 64); a Fekete hegy alatt Egres nevezetű kútból folyó patatskán levő hidatskához 1785 (Dongó 191a 64); a Fejér kut pataka mentibe, a' patak keleti oldaláról az újhelyi határszélén van egy hely 1821 (Dongó 1903d 255); s.pataki határban Szava hegy keleti oldalában helyhezteset úgy nevezett Fejékkútnak folyását, mely S.Patak és S.A.Ujhely városai között ... természetes határt képez 1843 (SFL V. 1. 1–79)

Határ Sátorlajújhely és Sárospatak között.

[Fehér-patak]

per exiguum quendam aquae rivulum ad septemtrionalem plagam versus montem dictum Thorza 1670 (Kemény 1911)

Az Újhely és Rudabányáska közötti út melletti patak, ami később kapta a Fehér-patak nevet.

Fűzkút-patak

Az ország uton elébb menvén, azon híd mellett, mely az füz kutrol eredő patatskán építettett ... azon patatskának partyán, a Somlyód felől való oldalon ... ezen patatska hasittya a határt Patak és Ujhely között, egészen az Hodvár hidig vezetvén 1785 (Dongó 1912a 65)
térkép: A⁴ = Retell pataka 1866 (kat.t.); Füzéresi-dűlő, Rettel-dűlő 2005 (Zempléni-hegység és környéke)

Sátorlajújhely és Sárospatak ddny. határvize. Mesterséges, 19. sz.-i névadással Rettel-pataka. A mellette fekvő dűlő neve megőrizte a patak eredeti nevét.

ér

A Pap malman alul ... a malom fellyül az érig ... az éren tul 1706 (plébánia irattár);

Halyagos-patak

cum sua meta scilicet rivulo de monte Halyagos hegi decedente 1654 (AP 523–1376. 1-4); Sátor Uyhel városában foly az Hallyagos patak vize 1700 (AP 477–115. 37.f.); de extensione Barátszer usque ad fluvium Hajagos 1700 (AP 547–29); a Halyagos patakig, mely patak a Barátszeren alul mostansag nemzetes Mighaziné asszony háza, Domoki Sigmond uramé és méltóságos Trauczon herczeg vendég fogadoja mellett a derék Ronyva vizén által járó hidnál szakad a Ronyvában, 1714 (AP 477–144. 88-91); partem superiorem oppidi ... collatam ... a rivulo transoppidum decurrenate Hallyagos nuncupato usque ad fluvium Bozva ad molas oppidi decurrentem fundos montem Magos hegy 1727 (DAP 1124); mons Halyagos, ex hoc rivulus fluens distingebat territorium comitatus a civitate, territorium porro comitatus a rivulo prefato ad Ronyva defluente fuisse septemtrionem versus usque ad Bósvam fluvium, ad orientem usque ad fluvium Ronyva ... inter civitatem et plateam Felvég (id est superior finis) fluit prefatus fluviolus in fine occidenti 1739 (AP 523–1372. 67-68); Ezen völgy Halagos fark völgyének nevezetik, mely völgy fenekére menvén hasítja a határt szinte a Bodnár völgyétől, és az Halyagos farkról lefolyó patakocskának össze szakadásokigh ... a két patakotának összezsakadásától ... ezen a völgyön lefolyó patakotának szinte a' bányáski kerteknél való folyása választya az újhelyi határt az bányáski határtól 1777 (Dongó 1912a 62); Bantsi, ab oriente [Feketehegy], a meridie via infra Fekete hegy, ab occidente Hajagos patak, a septentrione dumeta montis Fekete. Felső Bányi hegy, ab oriente Hajagos patak, distinguens [Báncsi] 1786 (Dongó 1907, 92-93)

A város egyik k. határa. A mai Bornemissza-forrásból táplálkozó, majd a Fehér-patakba torkolló patak.

Hódvár-patak

ezen patatska hasittya a határt Patak és Ujhely között, egészen az Hodvár hidig vezetvén 1785 (Dongó 1912a 65); Köves allya, ab oriente Molyva, a meridie rivulus Hodvar et limites Ardó, ab occidente limites Patakienses, a septentrione via regia contermina [Némahegy] item [Kiss Köveshegy] et [Veres haraszt Cserje]. 1786 (Dongó 1907, 94)
térkép: M''' = Hodvár 1866 (kat.t.)

Végardó és Sátorlajújhely határvize.

Kistelek árka

Agri Hosszú kötél, ab orinte Kiss Telek árka, a meridie via Bári, ab occidente Korpás ... a septentrione via ad Káté ducens. 1786 (Dongó 1907. 85)

Körös-patak

az Körös patakánál kett szanto föld 1618 (1617-1742.vk. 64); Az Kerös patak közöt való rövid földek 1648 (AP 476 ½–55); Az Körös patakon járóban, az Borsi háton ... az Körös patakának innét, az Feketéken 1629. (Dongó 1901c); az újhely hataron valo Keörös patak mellett valo czüre 1638 (UC 2–34); a Körös patakon innét, a varas felül, ki Feketesnek hivattatik ... a Körös patakun tul, Borsi felül, nem messze az uttul 1706 (plébánia irattár)

1901-ben már csak nyomai látszottak, neve addigra feledésbe ment.

Orros-kút folyása

quatuor iugera terrarum arabilium ... prefatam particulam terre inter duas vias puplicas habitam super puteum de Ers 1367 (DL 5634); Az erdőre járóban, kiknek a közepén az Orros kutnak a folyása megyen el 1621 (plébánia irattár, Dongó 1903f 328); az erdőre jaroban ... ki mellett az orvos(!) kut pratak 1706 (plébánia irattár)

A 17-18. sz.-ban az alsó mezőhöz számították.

Ronyva

ultra flumine Ronua 1310 (AO I. 206); in fluvio Ronua 1318 (AO I.465); super fluvio Ranua /Ranyva/ Ranywa 1325 (AO II. 201); super fluvio Ranua 1330 k. (AO IV.65); in fluvio Romua(!) 1362 (DL 5151); volt egi szilvas kertie ... az Ronjvan tul 1617 (Dongó 1907b 173)

Holt-Ronyva

in loco Egercz ... occidentis Mortuum Ronywa 1475 (DL 17750) A Holt Ronywanal wagon fold 1621 k. (Dongó 1903f 328); a Hólt Ronyvánál 1706 (plébánia irattár)

Toronyai-patak

Második szöleje a Káté heggen K: csere ... É: Toronjai patak 1660. (Dongó 1901b.)

A Ronyva bal parti, Kistoronyán keresztülfolyó mellékveze, mely a Káté-hegytől É-ra folyik. Ma: Malotrnánský potok (Turistická mapa 1998)

22.3. Tavak, mocsarak / Lakes, bogs (ld. még 25. halastavak, halászat)

Borsi tó

Vigyázó Rét ab oriente Borsi tó, separans limites Borsienses ab Ujhelyiensibus, a meridie Bodrog, ab occidente via Beretzkiensis, a septentrione ager Szilatska et rivulus Borsi árok. 1786 (Dongó 1907. 84)

Borsi és Újhely határán fekvő tó.

Égett tó

az eget ton kívül Tornyá felé járó földek 1706 (plébánia irattár); Égett tó, ab oriente [Köröske] distincta per alveum, a meridie alveus et [Égett tó allya], quam separat Eget tó lacus, ab occidente rivulus ad Eget tó ducens, Pető szár dictus, a septentrione limites Toronyiensis. Égett tó allya, ab orinte via Toronyiensis, a meridie Malom út, contermina [Korong], ab occidente rivulus Égettó, a septentrione limites Toronyiensis et [Köröske] atque [Égett tó]. 1786. (Dongó 1907. 86-87)

Kistoronya és Újhely határán fekvő tó, melyet egy kisebb vízfolyás táplált.

Körös mocsara

tábla az város mezeinek közép higgyán túl ... nem messze az hidtul, nap kelet felül valo végiben mocsárocska vagon, melyet Körös mocsárnak hínak 1648 (AP 476 ½–55)

Ördögös tó

Ördögös tónál hosszú korongh felé 1648 (AP 476 ½–55); Ördögös tonal levő szanto földek 1692 (1617-1742.vk. 229); Ördögös tó dictum intra medios agros 1814 (plébánia irattár)

tó

Onnan az Bosván innen egy szilfa alatt egy régi keresztos határ kő találatván ... mely határ körül Ujhely felé jöven azon tóban (melyben száraz üdőben kaszálni és benne kötő sást is aratni szoktak) 1777 (Dongó 1912a 62)

Zsombékos tó

Az Sombokos tonal kett szanto föld 1618 (1617-1742.vk. 64); Az sombekos tonal vagyon föld 1621 k. (Dongó 1903f 328); adtam 1 földet, kia Káté uttyán keresztül jár, nap nyugatrul szomszedgya a sombekos to 1691 k. (plébánia irattár); a Sombekos tonal vagyon föld ...a Sombekos ton kívül a Kate uttyan altal jaro 1706 (plébánia irattár)

A 17. sz. elején a Bári hegy alatti, a 18. sz. elején a felső mezőn feküdt. 1883-ban 4 nádas vagy kisebb mocsár volt a Csonkás és a Fűzkút dűlök között, ezek egyike volt az Ördögös-tó. 1883 (kat.t.)

22.4. Erdők / Woods

hegyi erdők

Datur in complexo terreni hujus oppidi silvae plerumque quercinae, quarum hactenus usus oppidanis ...admissus fuit. 1° Sator, 2° Fekete-hegy, 3° Hallyagos, 4° Magoshegy, 5° Bányácskensis montis pars orientalis usque ad cacumen, ... 7° intra Fekete-hegy Vereharaszt 8° Kati, quae plerumque jam devastatae sine ullo ordine devastantur. 1778 (Misc. Dom. 114); freye Holzung samt Eichelung ...in der ober den Marktfelcken gelegenen Waldungen 1791 és 1807 (UC 191–11, 169–10)

kerek erdők

Az kerek erdeok mellet vagyon föld 1621 k. (Dongó 1903f 327); Kerek erdő mellett a papoknak jár rét az alsó réten, kit Papszeognek hínak [17. sz. eleje] (1617-1742 vk. 31); A Kerek erdő alatt 1706 (plébánia irattár) A 17-18. sz.-ban alsó mezőhöz tartozó szántók mellett feküdt.

Long

ad quandam magnam silvam nuncupatam Lugh 1334 (AO III. 92); Silvam, preter usualem, habent nullam, quamque interiacet inter duo oppida Pathak et Vyheli ad ripam Bodrogh. 1570 (UC 95–22); liberum semper usum silvae Long erdeje vocatae praedicantes habuisse 1697 (Dongó 1910a 115); Az Longhra mind pataki, uyhelyi, ar dai ember peczétet váltják 1631 (UC 40–39); Tilalmas erdő az egész Longh ...az egész Longh erdeie nem tartatot tilalmasban az várhoz, hanem csak az Kókéni és Örvely nevű erdők 1657 (UC 41–3); Silvae prohibita praeter Long non dantur, alia, ex qua ligna focalia arida Ujhelyiensibus in brumali tempore hyemis, donec gladius durat, penes officialis commissionem erga taxam ...evehenda admittantur.... Ad hanc silvam aditus patet cincta lacunis, paludibus et rivulis a Bodrogo et Ronyva derivatis. 1759 (Dongó 1908b 313); az ujhelyi Longon... legelő sertes nyajjak ...a pataki es ujhely Longon 1718 (Arch.Patak. 14–14); Longról tölgy fákat hordatott ...sertéseit ottan makkot jartatta 1766 (Arch. Patak. 15–23); Long erdeje a pataki várhoz és nem Ujhelyhez tartozando légyen, minthogy az pataki földesuraságtul addig is oly szoros tilalomban tartatott, hogy se az fa hordás, se az makkoltatás senkinek másnak szabad nem volt, egyedül tsak azoknak, akik a földes urak tettéséből léphettek ussába 1766 (Bretzenheim B1. 241); sylva Longh 1778 (UC 176–18); Sylva Long dicta, vicinitates ab oriente via Beretzkiensis, a meridie fluvius Bodrog, ab occidente Ronyva, Hodvar et Kavatsos dicta, a septentrione [Ritkás] et [Ortás]. 1786 (Dongó 1907. 83); Die in dem Territorium dieses Marktfleckens befindliche, gröstentheils Eichen, zum Theil aber auch aus Weichen bestehende Waldung wird Long genant und betraget vermög geometrischer Ausmaß in ihrem ganzen Umfange 3567 1/8 Joche, das Joch a 1100 Klaftern gerechnet. 1807 (UC 169–10) térkép: L''' = Long 1866 (kat.t.)

Ronyva erdeje (ld. még Ronyvagaz)

az Ronyva szakadéka és ország uttya között való tábla földeknek also veghban valo hatara ...egész Ronyva erdeinek az allyatul fogva 1648 (AP 476 1/2–55), Ronyva erdő 1778 (Misc. Dom. 114)

Tégres

az Kathe alatt, az Tégresnél K: szekér út D:Tégres erdő Ny: rét É: gaz levő rétyét 1737 (AP 478–210. 23)

23. Mezőgazdaság / Agriculture lásd még erdők, szőlők, tavak, mocsarak

23.1. Dűlök, mezők / Fields

alsó mező

Szanto föld szama az also mezon 1621 k. (Dongó 1903f 327); also mezeon leveo földekbeul 1648 (Dongó 1908e 342)

Ásvány

ásványbeni rétből 1648 (Dongó 1908e 342); Aszvány mellett(!) Asvány rét utt választtya 1744 (SFL V. 1. 1–19); pratum in Ásvány 1786 (UC 153–68)

térkép: O'' = Ásványi földek, X'' = Ásványi rét 1866 (kat.t.)

Baksaliget

in territorio Baxaliget et in vicinitate terrarum Blasii Boda parte ex una meridionali, ex altera vero meatus aque, qui circumdedit dicta iugera ... in Baxalihgethe 1414 (DL 10294); duo iugera terrarum arabillum vulgo orthvan ...in Lygeth 1428 (DL 12029); in loco Baxaligetthe vocato in vicinitatibus ...occidentis via civitatis 1473 (DL 17524); in loco Baxaligetthe ...meridiei quidem meatus aque 1474 (DL 17631)

Báncsi

Bantsi, ab oriente [Feketehegy], a meridie via infra Fekete hegy, ab occidente Hajagos patak, a septentrione dumeta montis Fekete. 1786 (Dongó 1907. 92)

Bánya-hegy v. Bányi-hegy

A Bányá hegynek északi oldala alatt fel járó egy ótska, másik uj szekér út 1777 (Dongó 1912a 62)

térkép: D⁴ = Kis bányi hegy, L⁴ = Nagy bányi hegy 1866 (kat.t.)

Bári hegy alatti mező

Szanto föld szama az Baari hegy allia walo meszőn 1621 k. (Dongó 1903f 327); Baári hegy allia jaro mezőn [17.sz. eleje] (1617-1742.vk. 31); bari hegi alat levo szánto feoldekbeul 1648 (Dongó 1908e 342); Bari hegy alatt, a pallo végén 1706 (plébánia irattár)

Berecki (Alsó-, Felső-)

az Bereczkin, mely darab ret vagion 1617 (1617-1742.vk. 40); Also Bereczkin kezdődik, Mocsollya mellett vagyon ...rétye ...Felső Bereczkén 1744 (SFL V. 1. 1–19); in tractu Bereczki 1786 (UC 153–68) térkép: E''' = FelsőBereczki; J''' = Alsó Bereczki 1866 (kat.t.)

Boglyoska alja

Boglyoska allya, ab oriente via infra Mész Kemencze, [mész kemencze] contermina, a meridie Ronyva, ab occidente Molyva, a septentrione via regia. 1786 (Dongó 1907. 94); in tractu Boglyoska allya alias Kis Erdő dicta 1786 (UC 153–68)

Térkép: K'' = Boglyoska alatt 1866 (kat.t.)

Borjú akasztó

Boriu Akasztón egi kis darab retet 1618 (1617-1742.vk. 55); az Borney akasztón valo retit 1627 (1617-1742.vk. 133); Borju akasztón, máskint Kodormány-halmán ...maga telke utan valo két nyilas irtvány retet 1673 (AZT 13 [1907] 220); Borju akasztó ...a víz néha el ronttya 1676 (UC 41–11); in Borju akasztó pro uno curru faeni 1690 (UC 5–48); in campo Borney Akasztó 1705 (AP 547–29); Borney Akasztón Baratok tava es Zai kertye fele 1717 (1617-1742.vk. 331); Borney akasztón 1744 (SFL V. 1. 1–19); in tractu Borney Akasztó 1786 (UC 153–68) térkép: S'' = Borney akasztó 1866 (kat.t.)

Borsi hát

Az Körös patakon járóban az Borsi háton. 1629. (Dongó 1901c); in Borsi háton 1690 (UC 5–48); Borsi háton eőt darabot 1691 k. (plébánia irattár); a Borsi háton egy helyben 1706 (plébánia irattár) térkép: Q' = Borsi hát 1866 (kat.t.)

Borsi hídon túl

in tractu Borsi Híd 1786 (UC 153–68); in diverticulo az első Borsi hidon tul 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-190)

Bózsuaalja

Bosva allya, ab oriente Ronyva, a meridie via ex mola Baxi ad Bányatska, ab occidente via ad Bosvam, a septentrione Bosva. 1786. (Dongó 1907. 88)

Csonkás

penes fluvium hic in oppidi nostri territorio decurrentem vulgo Ronyva dictum, signanter infra fontem Komlóska, juxta locum Csonkás appellatum 1727 (Arch.Patak. 8–54); Csonkás allyán, Káté felől járó víz ároknak el bontása 1762 (városi gy.5-9); Alsó Csonkás agri, ab orinete Malom út distinguens [Füzes allya], a meridie via Káté Kosszú kötel et Kátéalj] contermina, ab occidente via Kate et Toronyiensis, a septentrione Toronyiensis. 1786 (Dongó 1907. 86) térkép: M= Felső csonkás, N = Kis Csonkás, S = Alsó Csonkás 1866 (kat.t.)

Egerce

in loco Egerce vocata in vicinitatibus jugerum oriente Egerce vocata contiguatur meridiei(!) fratruum heremitarum, occidente Mortuum Ronywa, aquillonari vero parte dicte domine Margarethe 1475 (DL 17750)

Égett tó alja

Tó mellett vagyon egy szegelet rét 1744 (SFL V. 1.1–19); Égett tó allya, ab orinte via Toronyiensis, a meridie Malom út, contermina [Korong], ab occidente rivulus égettó, a septentrione limites Toronyiensis et [Köröske] atque [Égett tó]. 1786. (Dongó 1907, 86)

Egres

városunk határában, az Egresben rétyét K: szekér út D: rét Ny: Egres patakja É: ország uttya 1724 (AP 477-166. 127); Egres, oriente Egres arka et Ronyva, a meridie [oppidum] et via regia, ab occidente via regia antiqua, a septentrione [Hosszú Láz]. 1786 (Dongó 1907. 88) térkép: E' és Z'' = Egres rét 1866 (kat.t.)

Első erdő

A 18. sz. közepén uradalmi rét volt itt. (Dongó 1908b 313)

Feketekorong

Fekete Korongnál 1690 (UC 5–48);

Feketék v. Feketés

az Körös patakának innét, az Feketeken vagyon 5 föld 1629. (Dongó 1901c); a Körös patakon innét, a varas felül, ki Feketesnek hivattatik

1706 (plébánia irattár); *in tractu Felső Feketés* 1786 (UC 153–68); *in calcatura inferiori az első Borsi hidnál alias Közép Feketés ...in diverticulo Feketés* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-90); térkép: X = Felső Feketés, V' = Alsó Feketés 1866 (kat.t.)

Felsőmonuh – Nagymonuh - Kismonuh

pratum Nogmonuh alio nomine Felmonuh appellatum ad castrum nostrum Wyheluara spectans 1390 (DL 7648) *pratum Nagymonoch* 1393 (DL 7648); *pratum Kysmonuh alio nomine Felseumonuh nuncupatum per predictam dominam reginam collatum cum omnibus suis utilitatibus et pertinentiis universis specialiter autem cum graminibus vulgariter saas dictis, aquis, clausuris in superficie prati ibidem existentibus* 1393 (DL 7887)

felső mező

Saanto föld szama az felseő meszőn 1621 k. (Dongó 1903f 327); *Felső mezőn* 1691 (plébánia irattár)

Felső láz

4. rét Felső Láz, mostanság ortatott ki circiter 70 ember kaszáló 1676 (UC 41–11)

Füzes

az bírosaghoz vagion egi rét az fwzesben, az hidon tul 1617 (Dongó 1903e 324)

Füzesalja

Füzes allya agri, ab oriente via infra Káte ...[promontorium Káte] contermina, a meridie via Káte, secans viam infra Káte, estque contermina [Káte ally], ab occidente via ad molam ducens, secans viam Toronyiensem, a septemtrione via Csernahoviensis et simul ad vineas Toronyienses ducens, penes Füz kút. 1786 (Dongó 1907. 85)

Füzkút

Füz kút ab oriente via infra Tajhegy Toronyam ducens, a meridie via Csernahoviensis [Füzesallya] contermina, ab occidente via regia Kiss Toronyiensis inferior, a septentrione limites Kis Toronyienses. 1786 (Dongó 1907. 86); *in inferiori calcatura in dicverticulo Füzkút* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-90)

Térkép: B' = Füz kut 1866 (kat.t.)

Galambos

Az Galambosban egi darab rét 1618 (1617-1742.vk. 64); *Galamboson egy négy szántó földni* 1621 k.(Dongó 1903f 328); *egi darab retet az Galambosban* 1662 (1617-1742.vk. 170); *mely rét vagyon az Galambosban K: Bödi János réttye, D: ecclesia réttye, Ny és É: erdő* 1663 (AP 476–72. 71-2); *in Galambos pro uno curru faeni* 1690 (UC 5–48); *A Galambosban negy szanto földből allo rét* 1706 (plébánia irattár) térkép: G''' = Galambos H''' = Galambos rét 1866 (kat.t.)

A kataszteri térképen Galambos a Bodrog átvágása után a medertől keletre került, ez ma a Bodrog és a Holt-Bodrog közt fekszik, a Galambos rétnek nevezett rész pedig közvetlenül a Bodrog jobb partján.

Gátszeg

Gát közétt levő szanto földek 1692 (1617-1742.vk. 229); *in tractu Gátszegh* 1786 (UC 153–68); *Gát szeg, ab oriente via regia contermina [Szár bokor], a meridie via ex Pap malom ad Toronyam, ab occidente Rongyva, a septentrione limites Csörgövienses.* 1786 (Dongó 1907. 88)

Halyagos

mons Halyagos, hoc rivulus fluens distingebat territorium comitatus a civitate, territorium porro comitatus a rivulo prefato ad Ronyva defluente fuisse septemtrionem versus usque ad Bósvam fluvium, ad orientem usque ad fluvium Ronyva 1737 (AP 523–1372. 67-8.)

Hecske-domb

in campo Hegyke dicto terrae arabiles 1690 (UC 5–48); *in tractu Hecske Domballya* 1786 (UC 153–68); *in diverticulo Hecske domb* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-90)

térkép: B'' = Hecske domb 1866 (kat.t.)

Szántóföld, amit a 18. sz.-ban a felső mezőhöz számítottak.

Homok

in tractu Homok 1786 (UC 153–68)

Hosszúkorong, Korong, Korongalja

apud virgultum Hozyokengh 1386 (DL 7194); *A Hosszu korongh mellet wagion föld, az Kathe uttyara jar wegge...Az Hosszu korongra jaro feoldek* 1621 k. (Dongó 1903f. 327); *Káte uttyára dőlő földek ...egy vége az hosszu korongh erdeje* 1648 (AP 476 ½– 55); *Hosszukurom czere végibe* 1654 (AP 523–1376. 1-4); *Hosszu korongra jar veggel* 1691 k. (plébánia irattár); *felső mezőn az Korong oldalon egy darab szántó földet* 1729 (1617-1742.vk. 429); *a Hosszu Korong mellett Káte uttyara járó földek ...a Hosszu Korongra alá járó földek* 1706 (plébánia irattár); *Korong agri, ab oriente [Alsó Csonkás] et via Toronyiensis, a meridie Papok sántza juxta viam Toronyiensem, ab occidente via regia [Rongyva gaz] contermina, a septentrione via ad molam ducens.* 1786 (Dongó 1907. 86); *in tabuleto Csonkás alias Korongallya* 1786 (AP 547 ½–26)

térkép: K = Kis korong 1866 (kat.t.)

Hosszúkötél

az hosszu kötelben valo szantot 1618 (1617-1742.vk.63); *az Hosszu kötelben* 1657 ((1617-1742.vk. 164); *in Hosszu Kötél* 1690 (UC 5-48); *a Hosszu Kötélben* 1706 (plébánia irattár); *Agri Hosszú köté, ab oriente Kiss Telek árka, a meridie via Bári, ab occidente Korpás ..., a septentrione via ad Káté ducens.* 1786 (Dongó 1907. 85); *in tractu Alsó Hosszu Kötél ...a septemtrione via currulis versus possessionem Bari* 1786 (UC 153–68); *in diverticulo Hosszu köté* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-90) térkép: Y = Alsó Hosszúkötél, Q' = Felső hosszu kötel 1866 (kat.t.)

Hosszúláz

A Hosszu Lazon egi darab rét, melli fölső rét 1618 (1617-1742.vk. 64); *A Hosszu lazon egy darab rét* 1621 k. (Dongó 1903f 327-29); *Hosszu Lazon egy darab rét jár a papoknak* 17.sz. eleje (1617-1742.vk. 31); *prati sui Hosszulász* 1702 (AP 547–29); *a Hosszu Lazon egy darab rét* 1706 (plébánia irattár); *super prato Hosszu Láz* 1731 (AP 547–29); *Hosszu Lazon* 1744 (SFL V. 1. 1–19); *Tóban ...onnan az magos hegy felé egy hidatskán által jövé az Hosszu Láz alatt ...az Hosszú Láz tetején ...az Hosszu Láz tetejéről a Magas hegy alyaig vagyon az határ* 1777 (Dongó 1912a 63); *Hosszú Láz, ab oriente Rongyva, a meridie Rongyva et Egres arka, ab occidente via regia antiqua infra collem, a septemtrione via ex mola Baxi ad Bányátska.* 1786 (Dongó 1907. 88); *Hosszu Lazon egy ortás rétet és szántó földet* 1819 Bretzenheim SU 66-67)

Kátéalj

Káté uttyára dőlő földek ...egy vége az hosszu korongh erdeje 1648 (AP AP 476 ½–55); *Kátéra járó földek sub vineis Toronia* 1654 (AP 523–1376. 1-4); *sub vinei Káté dicti pro curribus faeni* 4 1690 (UC 5–48); *Káté alatt való réteknék conscriptioja* 1744 (SFL V. 1. 1–19); *Káte ally agri, ab oriente Kiss Telek árka, limes Hosszu köté, a septentrione via ad Káte ducens.* 1786 (Dongó 1907. 85); *in calcatura superioris ...Káté alatt* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189)

térkép: H' = Közép Káté, J' = Kis Káté K' = Káté, L' = Nagy Káté 1866 (kat.t.)

Kerek erdő

egi darab szanto föld az Kerek erdőben 1663 (1617-1742.vk. 170)

Kertalja

a Kert allyán 1706 (plébánia irattár); *Agri Kertallya dicti, vicinitates ab oriente Komló út(!), a via regia deflectens, a meridie via Komló et via versus Long, congregiendi in angulum, ab occidente eadem via versus Long ex oppido trans viam regiam ducens, a septemtrione via regia.* 1786 (Dongó 1907. 83)

Kis erdő

egi darab zantot az Kis Erdei mellett 1660 (16171742.vk. 167); *Kis Erdő ... a víz néha el ronttya* 1676 (UC 41–11); *az kiss erdő mellett való rétyét* 1730 (1617-1742.vk. 431); *respectu 13 agrorum ad Kiserdő* 1738 (AP 547–29)

Kis rét

Kyss rét a víz néha el ronttya 1676 (UC 41–11)

Kistelek

harom zanto feold az kis telekben 1620 (1617-1742.vk. 83); *in Kis Telek et sub monte Bariensi terrae arabiles* 1690 (UC 5–48); *Kis teleken Bari felé való rétek* 1744 (SFL V. 1. 1–19) térkép: P' = Kis telek 1866 (kat.t.)

Korpás

terras arabiles ...in territorio Corpasfolde ...ex altera vero quidem rubus a parte orientali, quequidem terre arabiles tendunt ad quandam viam, que ducit ad villam Bary 1415 (DL 10413); *egi kis darab ortvanikaia az Korpasban* 1618 (1617-1742.vk. 55); *a Korpáson vagyon* 1621 (plébánia irattár); *Az szánto ortvan földek vadnak nyolczan az Korpasban* 1648 (Dongó 1908e 342); *ket szanto földet az Korpasban ...napkelet felől valo fel jar az Ronyvaigh* 1662 (1617-1742.vk.160); *felső mezőn a Korpasban* 1697 (1617-1742.vk. 257); *a Korpas allyan* 1706 (plébánia irattár); *Korpás agri ab oriente Hosszú-kötél ...,a meridie via Bári et penes oppidum via regia, ab occidente [oppidum], a septemtrione via ad Káte ducens penes tabuletum olim patrum Paulinorum aggeribus circumdatum.* 1786 (Dongó 1907. 85); *in tractu Közép-Korpás* 1786 (UC 153–68); *in diverticulo Also Korpás calcatura superior* 1827 (Bretzenheim II.B11. 189-190)

térkép: T = Felső Korpás, U = Közép Korpás, V = Alsó Korpás 1866 (kat.t.)

Kőhid alja

az Ronyván való város higgya előtt vagyon 1648 (AP 476 ½–55); *incipit pretendere partem illam terrae intra fluvium Ronyva supra pontem existentem* 1735 (AP 523–1375. 179); *terras arabiles ...e regione pontis penes viam regiam immediate* 1654 (AP 523–1376. 1-4); *tabuletum Kő-hid-allya ...limite enim curie Baratszer... usque ad veterem alveum fluvii Ronyva, supra quem actu pons lapideus ad possessionem Bári dirigens extractus est... ex quo tabuleto successu temporis 9 agri ad requisitionem comitatus in viam publicam cessit, per eorumque taliter facta a reliquis avulsionem tabuletum hoc a fundis et hortis curialibus de praesenti trans modernum alveum fluvii Ronyva per nonnullos Baratszerienses possessis... anno 1752 ex agris principis a Trautson qualitate et quantitate prioribus equales excisi* 1786 (AP 547 ½–26)

Köröske

az Körös Patakban egi darab ortvan szanto földet 1659 (1617-1742.vk. 166); *ab oriente limites Kis Toronyienses et alveus ad lacum éget tó ducens, a meridie idem alveus, ab occidente Éget tó et alveus aequae ducens ad Éget tó, a septentrione limites Kis Toronyienses.* 1786 (Dongó 1907. 87)

Kövesalja

Köves allya, ab oriente Molyva, a meridie rivulus Hodvar et limites Ardó, ab occidente limites Patakienses, a septentrione via regia contermina [Némahegy] item [Kiss Köveshegy] et [Veres haraszt Cserje]. 1786 (Dongó 1907. 94)

Középső járás

Agri középső járás. Vicinities ab oriente fluvius Ronyva, a meridie idem fluvius, ab occidente via Long et via Komlo, a septentrione oppidum. 1786 (Dongó 1907. 83)

Láz

septem iugera terrarum ...in Laaz 1465 (DL 16163); az also mezőn az Lázban 1657 (1617-1742.vk. 164)

Malom néző

Baxi malomhoz való rét 1744 (SFL V. 1. 1–19); Malom néző, ab oriente [Égett tó], quam separat rivulus ad Égett tó et [Égett tó allya] distincta per rivulum ex Egetto fluentem, a meridie Malom út contermina [Korong], ab occidente via regia contermina [Malomszeg], a septentrione via ex Pap malom ad Toronya. 1786 (Dongó 1907. 87)

Malomszeg

A malom gat között is egy darab rét 1621 k. (Dongó 1903f 327); A malom gat között egy darab rét 1706 (plébánia irattár); Korong agri, ab oriente [Alsó Csonkás] et via Toronyiensis, a meridie Papok sántza juxta viam Toronyensem, ab occidente via regia [Ronyva gaz] contermina, a septentrione via ad molam ducens. 1786 (Dongó 1907. 86); Malom szeg, ab oriente via regia, a meridie via ex mola Baxi, distinguens [Ronyva gaz], ab occidente fluvius Ronyva, a septentrione via ex Pap malom usque ad viam regiam. 1786 (Dongó 1907. 87)

Mészkemence

Mész Kemencze, ab oriente via ad Long, [Kertallya] et [Középső járás] contermina, a meridie Ronyva, ab occidente via infra Mész kemencze, a septentrione via regia separans [oppidum]. 1786 (Dongó 1907. 95)

Molyva

Molyva, ab oriente Boglyoska allya, Ritkás, ab occidente [Köves allya], a septentrione via regia. 1786 (Dongó 1907. 94)

térkép: O''' = Molyva domb 1866 (kat.t.)

Nádaskára járó

in tractu Nádaskára járo penes caemeterium Helveticae confessionis in eodem tractu penes viam currulem ad sylvam Longh ducentem 1786 (UC 153–68)

térkép: H'' = Temető alja, N'' = Nádaska 1866 (kat.t.)

Nyírjes

az nyarjas ligetben való földek 1625 (1617-1742.vk. 123); Nyírjes, ab oriente via ad Bosvam fluvium contermina [Bosva allya] a meridie via ex mola Baxi ad Bányátska, ab occidente via regia, a septentrione limites Regmetzienses 1786 (Dongó 1907. 88)

Ortás

az Ortason mas darab retet 1618 (1617-1742.vk. 55); az Ortason egy sasas retet 1665 (1617-1742.vk. 173); Pratum Ortás, vicinities ab oriente via Beretzkiensis, a meridie Long, ab occidente Ritkás a septentrione agri ...Ortás-szél dicti. 1786 (Dongó 1907. 83)

térkép: A''' = Alsó Ortás, D''' = Felső Ortás 1866 (kat.t.)

Ortásszél

Ortás szél vocitati agri, vicinities ab oriente via Beretzkiensis, a meridie pratum Ortás ..., ab occidente Ronyva sectionem hanc separans a [Középső járás], a septentrione idem fluvius Ronyva. 1786 (Dongó 1907. 84)

Páka

az Also Pakan egy darab kaszallo ...az Felseo Pakan vagyon egy kis rett 1620 (1617-1742.vk. 83); egy darab rétet az Also Pakan 1715 (1617-1742.vk. 313); Alsó Pákán lévő Kerek nevű rétének egy darabját 1729 (1617-1742.vk. 11); Also Pákán ...Felső Paka 1744 (SFL V. 1. 1–19); Az város kaszáló Páka nevű rétének napkeleti szélén 1777 (Dongó 1912a 64); in tractu Felső Páka 1786 (UC 153–68)

térkép: X' = Alsó-Páka, Y' = Felső-Páka, Z' = Nagy-Páka, A'' = Kis-Páka 1866 (kat.t.)

Pázmán láza

Az Magas hegy közöt egy darab, kit hivnak Pazman lázanak 1621 (plébánia irattár 1621. Dongó 1903f 328); a magos hegy között egy darab rét, kit hinak Pazmany Lázának 1706 (plébánia irattár)

Pázsitalj

in Pásit campo 1690 (UC 5-48); Pásit ally agri, vicinities ab oriente Borsi határ, a meridie Borsi árok, separans hanc Szilatska], ab occidente Ronyva fluvius, conterminus [oppidum] a septentrione via regia. 1786 (Dongó 1907. 84)

térkép: C'' = Pázsit, U' = Pázsit Alja 1866 (kat.t.)

Papszeg

Reet wagion az also reten, kit papszeögnek hinak 1621 k. (1903f 327); Az alsó rétet erdő nőtte fel. 1629 (Dongó 1901c); protestatio parochi Ujhelyiensis ...in prato Papszög 1711 (AR 37–66); una pars prati Pap szög 1735 (AP 523–1375. 179); plebanus úr szegelete, Papszeg 1744 (SFL V. 1. 1–19); Pap szög dictum, quod Bodrogus parte ex una alluit 1814 (plébánia irattár)

térkép: C''' = Papszög 1866 (kat.t.)

Nevét onna kapta, hogy az újhelyi egyház rétje volt, de volt itt része a pálosoknak is.

Pénzaszó

az Penz aszoban való földek 1625 (1617-1742.vk. 123)

Portőrő

portőrő cis rivulum Ronyva ... in eodem tractu fordulo inter vicinities ab oriente rivuli Ronyva ...in eodem tractu trans rivulum Ronyva 1786 (UC 153–68)

térkép: F'' = Portőrő 1866 (kat.t.)

Remeteszeg

Alsó Mezzőn ... Remeteszeghiben 1648 (AP 476 ½–55);

Ronyva fiók

Ronyva fiókban levo rétbül 1648 (Dongó1908e 342)

Ritkás

Pascuum Ritkás, vicinities ab oriente prata communia Ortas, a meridie sylvia Long, ab occidente et septentrione fluvius Ronyva. 1786. (Dongó 1907, 83)

Ronyvagaz – Ronyva gyak

Ronyva gyakra mellett ala jaro földek 1621 k. (Dongó 1903f 327); Tangh rakottján az toronyai ország uta között Ronyva gyakra mellett alá járó föld [17.sz. eleje] (1617-1742.vk. 31); Ronyva gyakranak erdejére 1648 (AP 476 ½–55); cum sylvia Ronyvagaz ... terras arabiles inter sylvam Ronyvagaz et viam 1654 (AP 523–1376. 1-4); a Baxi malom felé a Ronyvagazon által mentenek 1720 (Arch. Patak. 14–17); A Ronyva gyakra mellett 1706 (plébánia irattár); Ronyva gazon ortottak, és azon ortásokon kerteket csináltak 1762 (AP 480–359); Ronyva gaz, ab oriente via regia distinguens [Korong], a meridie via regia et [oppidum], ab occidente fluvius Ronyva, a septentrione via penes molam Baxi. 1786 (Dongó 1907. 86); Eine freye Holzung samt Eichelung in Ronyva-Gaz 1791 és 1807 (UC 191–11, 169–10); a Ronyva-gazon lévő erdőket is 1799 (V. 1. 1–62); Ronyva gazon K: pascumba hagyott cserje D: gaz Ny: gaz s cserje É: ortás 1796 (SFL V. 1. 2–9, 12)

térkép: G = Ronyva gaz 1866 (kat.t.)

A 18. sz.-ban szántóföld, egy kis része erdő.

Ronyvára járó

in campo Ronyva dicto terrae arabiles 1690 (UC 5–48); egy szanto földet a Ronyva között 1691 (1617-1742.vk. 227); Ronyva között levő kertjet 1716 (1617-1742.vk. 321); in tractu Portőrő alias Ronyvára járó 1786 (UC 153–68); in calcatura superiori ... Ronyvára járó alias Nádaska vel pazsit 1827 (Bretzenheim II.B11 189-190)

térkép: D'' = Ronyvára járó 1866 (kat.t.)

Szárazrét (Halászká)

Száraz Réth pro uno curru faeni 1690 (UC 5–48); Szaraz réten levő rétyét 1729 (1617-1742.vk. 424); de prato infra Szaraz rétek situato 1734 (AP 547–29); ex parte pratum Szaraz rét 1739 (AP 547–29); Szaraz rétek alias Halászká ...Halászká ...Halászkán felül 1744 (SFL V. 1. 1–19); in tractu Szaraz Rét 1786 (UC 153–68)

térkép: Q'' = Szarasz rét 1866 (kat.t.)

Szár bokor

Szár bokor, ab oriente via ex Pap malom ad Toronyam et limites Kis Toronyiensis, a meridie via ex Pap malom ad Toronyam, ab occidente via regia, a septentrione limites Csörgövienses. 1786 (Dongó 1907. 88)

Szilaska

az Szilaskaban valo kertet 1618 (1617-1742.vk. 61); Szilatska agri, ab oriente Vigyázó rét..., a meridie aequae, ab occidente via Beretzkiensis et Ronyva, distinguens hanc a [Középső járás], a septentrione Borsi árok, originem ducens ex Ronyva. 1786 (Dongó 1907. 84)

Tang rakottya

sex iugera terrarum suarum arabilium super Tonkrakathya existentium ...super Tonkreketya 1367 (DL 5634); Az Tangh rakottján, az toronyai es orszagh uta között fel jaro feoldek 1621 k. (Dongó 1903f 327); Tangh rakottján az toronyai ország uta között Ronyva gyakra mellett alá járó föld [17.sz. eleje] (1617-1742.vk. 31); A Tang rakottján a toronyai es ország uttya között 1706 (plébánia irattár)

Tájlong

quod pratum situm est in loco Taylong 1578 (AP 76 ½–33. 8-9); felső mezőn napkeletről Tejtó nevű újhelyi birosághoz való földek 1717 (1617-1742.vk. 330)

térkép: A' = Felső Tajlong, C' = Tajlong alatt, F' = Alsó Tájlong 1866 (kat.t.)

Tolvaj láz

Tolvaj lázi rétbül 1648 (Dongó 190e 342); Tolvaj Láz homokon vettek egy darab retet 1712 (1617-1742.vk. 285); in Tolvailáz de metis cuiusdam prati 1726 (AP 547–29); Tolvaj Lázi sasas rétyét 1752 (1617-1742.vk. 570)

Torzás

ad septemtrionalem plagam versus montem dictum Thorza venit sub eodem monte ad metam circum frutices quercinos positam 1670 (Kemény 1911); Kerek tótól kezdődő Torsás rétek 1725 (1617-1742.vk. 387); Torsás, ab oriente via regia antiqua, distinguens [Hosszú Láz] et [Egres], a meridie via regia, ab occidente eadem via regia, a septentrione via ex mola Baxi ad Bányátskam, distinguens [Nyírjes]. 1786 (Dongó 1907. 89)

térkép: C = Torsási föld 1866 (kat.t.)

Torzásalja

Torsás allya, ab oriente via regia, a meridie [Czepre] usque ad radices montis, ab occidente semita infra Magas hegy, a septentrione limites Banyatskienses. 1786 (Dongó 1907. 89)

Tőkés

Tőkés előtt majorság rétye 1744 (SFL V. 1. 1–19)

Ugronszeg

Ugron szögben negi szanto föld 1618 (1617-1742.vk. 64); Az Ugron szeogben ...feolol szomszedgia a Caspar papp feolde 1621 k. (Dongó 1903f 328); az Ugron szegben 1706 (plébánia irattár)

Varjas

pratum Varjas dictum in eiusdem oppidi territorio 1686 (UC 6–7); *de fenili in campo Varjas* 1756 (AP 547–29); *az ujhelyi határban a Varjasson ...egy ortás rétet* 1819 (Bretzenheim SU 66-67); *in tractu Varjas Homok* 1786 (UC 153–68)

térkép: B''' = Varjas 1866 (kat.t.)

Veresharaszt cserje

Veress haraszt Cserje, ab oriente vallis Szemszúró descendens ad viam regiam contermina [Szemszúró], a meridie via regia ab occidente [Felső Veress haraszt] et [Alsó Veress Haraszt], a septentrione [Bantsi] et [Alsó Bányi hegy]. 1786 (Dongó 1907. 94)

térkép: F⁴ = Veresharaszt alatt 1866 (kat.t.)

Vigyázó rét

Vigyázó Rét ab oriente Borsi tó, separans limites Borsienses ab Ujhelyiensibus, a meridie Bodrog, ab occidente via Beretzkiensis, a septentrione ager Szilatska et rivulus Borsi árok. 1786 (Dongó 1907. 84)

térkép: R'' = Kis Vigyázó 1866 (kat.t.)

Vilyóka

Vilyóka, ab oriente via separans [nagy Köveshegy], a meridie semita, separans ...[Kiss Köveshegy], ab occidente vallis distinguens ...[Szemszúró], a septentrione dumeta montis Fekete hegy. 1786 (Dongó 1907. 91)

térkép: U''' = Vijovka 1866 (kat.t.)

Vinyik

az Bereczkin, melly darab ret vagion az Vinikre jaroban, melliben vagion ket szanto feoldni ret 1617 (Dongó 197b 169); *Bereczkin kétt szanto földből álló rétyét ...Vinyik to szomszedsagaban* 1694 (1517-1742.vk. 245)

térkép: F''' = Vinyik 1866 (kat.t.)

Zsobraák

A határ megyen az alsó Zsobraák nevű tractuson levő Kozma föld melet az országuton keresztül. 1777 (Dongó 1912a 64); *Sobraák agri, vicinitates ab oriente rivulus Borsi et limites utriusque Bári, a meridie limites Borsi et via regia, ab occidente via regia et via ad Bári, a septentrione via Bariensis.* 1786 (Dongó 1907. 84); *in tractu Zsobraák* 1786 (UC 153–68);

térkép: R' = Felső-Zsobraák, S' = Közép-Zsobraák 1866 (kat.t.)

Zsulykó

quandam terram suam in Sulco sitam 1354 (AO VI. 209)

23.2. Szőlők / Vineyards

Bányihegy

vineam ...in territorio civitatis nostre predictae Banyahaege vocato 1383 (DL 8826) *in monte Banyahaege* 1420 (DL 8826); *ad vineam eorum in monte Bania habitam* 1513 (DF 217307); *harmadik szőlőt az Bania hegyen* 1618 (1617-1742.vk. 55); *Banyi hegy, id est fodinae mons* 1737 (AP 523–1372. 67-68); *Felső Bányi hegy, ab oriente Hajagos patak, distinguens [Báncsi], a meridie [Alsó Bányihegy] et Bányihegy, ab occidente via Bányihegy, a septentrione dumeta montis Bányi. Alsó Bányihegy, ab oriente via Bányi hegy, a meridie via ad Felső Esztavam ducens, ab occidente vallis Esztáva, a septentrione Felső Bányihegy.* 1786 (Dongó 1907. 93)

térkép: D⁴ = Kis bányi hegy L⁴ = Nagy bányi hegy 1866 (kat.t.)

Bári-hegy

in monte Baryh in contiguis vicinitatibus ...vie communis ab australi 1479 (DL 18299) *tres vinee ...in monte Bariensi* 1571 (NRA 752–49); *Bari hegyen leveo rész szeoleiket* 1648 (Dongó 1908e 342)

Básány / Bárány-völgy

Básány völgyén szinnyét és pinczét 1737 (AP 478–210. 23); *Barán Baran völgyön levő szinemet* 1738 (AP 478–26. 33-36); *Boda ...a septentrione Básán uttya és völgye.* 1786 (Dongó 1907. 89);

Boda

saját parlag szőlejeket a Bodában 1685 (1617-1742.vk.203); *Bodában ...egi darab szőlőt* 1690 (1617-1742.vk. 221); *Tompa kö alatt a Bodában levő szőlejeket* 1691 (1617-1742.vk. 227); *Boda, ab oriente via regia et ex parte [oppidi], a meridie Boda Gödre usque ad pontem, a ponte via ad Magos hegy, ab occidente Magos hegy cum limitibus vinearum, a septentrione Básán uttya és völgye.* 1786 (Dongó 1907. 89); *a Magas hegynek bodai örzésében levő szőlejeket* 1829 (Bretzenheim SU 225)

térkép: S⁴ = Bóda 1866 (kat.t.)

Boglyoska

az Boglioskan egi darab szőleie pinczeivel egiütt 1618 (1617-1742.vk. 55); *az Boglioskan egy fel szedeo szin* 1620 (1617-1742.vk. 83); *az Boglioskan egi szőlő ...az Boglioskan* 1621 k. (Dongó 1903f 330); *az Boglioska nagi szőlőt is akkor vették város számára* 1651 (1617-1742 vk. 160); *egy darab szőlőt, itt Satorallya Ujhely varosanak Boglioska nevű promontoriumán* 1667 (AP 476–74. 75-76); *de vinea ...montis Boglyoska* 1670 (AP 547–29); *szőlő ...az Boglioskan* 1670 (UC 145–6); *pastor vineae Bogloska allodialis... in promonthoriis nostris ... Bogloska* 1712 (Arch. Patak. 8–10); *Boglyoska nevű promontorium* 1729 (1617-1742 vk. 10); *Hinc eundo Tokajinum primus collis est Boglyoska, cujus a regia via usque ad summitatem tertiam partem ab oriente et merie occupat vinea nostra Boglyoska dicta.* 1737 (AP 523–1372. 67-68); *Kiss Boglyoska, ab oriente [oppidum] et via regia, a meridie via inter Nagy et Kiss*

Boglyoska, ab occidente dumeta montis Boglyoska, a septentrione via Szárhegy [Nagy és Kiss Szárhegy] contermina. 1786 (Dongó 1907. 90); *Nagy Boglyoska, ab oriente via regia, a meridie strues lapidum inter Nagy Várallya et Nagy Boglyoska, distinguens Pauli Klobusitzki et Josephi Benkő, ab occidente mons Boglyoska, a septentrione via, distinguens [Kis Boglyoska]. Boglyoska, ab oriente [Kiss Boglyoska], a meridie [Nagy Boglyoska], ab occidente Várhegy], a septemtrione itidem [Kiss Boglyoska].* 1786 (Dongó 1907. 90)

térkép: D⁵ = Kis Boglyoska E⁵ = Nagy Boglyoska 1686 (kat.t.)

Cepré

az Czepren egy darab szőlőt 1665 (1617-1742.vk. 173); *Czepré, ab oriente via regia, a meridie via ex Ungvar ab occidente Magos hegy cum limitibus vinearum, a septentrione [Torzsás allya].* 1786 (Dongó 1907. 89); *az Magoshegyi czepréi promontoriumon fekvő szőlőmet* 1833 (Bretzenheim SU 274)

térkép: O⁴ = Kis Csepre P⁴ = Nagy Csepre 1866 (kat.t.)

Dörzsik

terram suam continentem tria iugera minus medio iugero prope Dersekuta existentem 1375 (DL 6258); *supra oppidum, que notatur Dersiszölew a.1600 (Dobó); Az Dörzsikben wagyon egy szőlő* 1621 k. (Dongó 1903f 327-28); *Dörzsik, ab oriente [oppidum], a meridie via Dörzsik, distinguens [Nagy és Kiss Szárhegy], ab occidente Szárhegy cum limitibus vinearum, a septemtrione vallis Zsolyomka.* 1786 (Dongó 1907. 90)

térkép: B⁵ = Dörzsik 1866 (kat.t.)

Egresfő

in vineto Egresfeő 1567 (UC 40–35)

Esztáva

vineam suam in monte Staua 1383 (DL 6980); *vineam in monte Sthawa vulgo Therzelew* 1477 (DL 18006); *vineam in monte Sthawa nuncupato in territorio nostri opidi [vl. Sárospatak]* 1491 (DL 19715); *unam magnam vi[neam in] monte Stawa habitam* 1494 (DL 20241); *decimas...vinearum ...Thuba in promontorio Sthawa existentium* 1515 (DL 22710); *az Esztáva szőlőt* 1627 (1617-1742.vk. 134); *Felső Esztáva, ab oriente vallis Esztáva, [Alsó Bányihegy] contermina, a meridie agger distinguens Alsó-Esztávam, ab occidente et septentrione via ad Bányatskam ducens et separans limites Patakienses. Alsó Esztáva, ab oriente via inter Alsó Banyi hegy et Alsó Esztáva, a meridie via infra Alsó Esztavam vallis ducens ad viam Bányatskiensem, quod separat limites Patakienses, ab occidente modo dicta via Bányatskiensis, a septentrione Felső Esztáva.* 1786 (Dongó 1907. 93)

Részben Patakhöz, részben Újhelyhez tartozó szőlőhegy.

térkép: J⁴ = Alsó Esztáva K⁴ = Felső Esztáva 1866 (kat.t.)

Fekete-hegy

vineam meam in monte Fekethehegh 1386 (DL 7194) *mediam vineam in Feketheheg* 1389 (DL 7542); *vineam suam in territorio montis Fekete hegy vocati* 1391 (DL 7676) *vineam in monte Phekethe* 1391 (DL 7733); *quandam vineam in promontorio nostro Vyheliensi Feketehegy dicta* 1559 (NRA 295–41); *in vineto Fekethehegy* 1567 (UC 40-35); *vineam unam Eghres appellatam in promontorio oppidi nostri Wyhel Feketehegy vocitata* 1569 (NRA 751–21); *Fekete Hegyen az also szőlőnek* 1623 (1617-1742.vk. 113); *Az Fekete hegyen vagion zőleo No. 2...* 1621 k. (Dongó 1903f 328); *Felső Fekete hegy nevű szőlő hegyünkön* 1661 (Bretzenheim B.1 63-64); *az Also Fekete hegyen egy kis szőlőt* 1686 (1617-1742 vk. 205); *Fekete hegy, id est niger mons* 1737 (AP 523–1372 67-68); *a Fekete hegy alatt Egres nevezetű kútból ...* 1785 (Dongó 191a 64); *Feketehegy, ab oriente vallis Szemszúró, distinguens [Szemszúró] a meridie via infra Fekete hegy, ab occidente via curulis ad vineam Balásházianam et agger inter vineam Balásházi et Paracel, a septentrione dumeta montis. Fekete hegy, ab oriente via separans Sátor, a meridie [Vilyóka] et [Szemszúró], ab occidente [Feketehegy] et [Bantsi], a septentrione semita separans [Halyagos].* 1786 (Dongó 1907, 92, 95)

térkép: B⁴ = Alsó fekete hegy C⁴ = Felső fekete hegy 1866 (kat.t.)

Halyagos

az Haliagosson egi darab szőleit 1671 (1617-1742.vk. 182); *szőlejét a Halyagosson* 1695 (1617-1742.vk. 251); *a két pakatotskának összeszakadásától fel menvén a' Borz hegyre... a Borz hegyről leereszkedvén* 1777 (Dongó 1912a); *Halyagos, ab oriente [Magos hegy] et ex parte [Szarhegy], a meridie Sator, quae distinguit per semitam ad vineas ducentem, ab occidente limites Patakienses, qui distinguuntur per viam curulem, a septemtrione limites Bányatskienses.* 1786 (Dongó 1907. 95)

A mai Borz-hegy. A Sátor-hegycsoport egyik hegye, a város K-i határa Rudabányácska felé.

Hecske

Felső Hecske nevű promontoriumon 1717 (117-1742.vk. 319)

Káté

Kathe nevű vihely szőlőhegyen 1639 (NRA 752–31); *Második szőleje a Káté hegyen K: csere... É: Toronjai patak* 1660.(Dongó 1901b); *szőlő... az Katen* 1670 (UC 145–6); *a Kathe nevű promonthoriumon egy reghi el hagyatott pusztult szőleje* 1688 (UC 104–33); *Kathegy* 1701 (Bretzenheim B1 64); *ezen bárú úttól fel menvén, egészen az Káté hegynek tetejére, ezen tető az határ ...a Káté alat a szántóföldek mellett járó országuton keresztül menvén* 1777 (Dongó 1912a 63); *Katé promontorium, ab oriente limites Nagy Bári, a meridie via Bariensis,*

separans limites utriusque Bári, ab occidente via infra Káte, a septentrione via Csernahoviensis, separans limites Kis Toronyienses. 1786 (Dongó 1907. 85)

térkép: $H' =$ Közép Káté, $J' =$ Kis Káté $K' =$ Káté, $L' =$ Nagy Káté 1866 (kat.t.)

Köveshegy

quandam vineam Keweshegy vocatam prope oppidum nostrum Wyhel in promonthorio Keweshegy ...a meridie autem strata regia sive via publica 1505 (DL 35797); *in promontorio seu vineto Keonthesheg(!)* 1567 (UC 40–35); *in Köveshegy a.* 1600 (Dobó); *Keoves hegy zeoleot* 1617 (Dongó 1907b 168); *az Köves Hegy fölött* 1618 (1617-1742.vk. 78); *Az Köveshegyen wagion zólló No. 4 ...* 1621 k. (Dongó 1903f 328); *országutat csináltak az köveshegyi szőlőjére ...Az káplánsághoz való szőlők nagyobb részin puszták, az Kőrös (!) hegyi szőlőknek ...* 1629 (Dongó 1901c); *szeőlejét ... a Köves hegyen D: közönseges út* 1660 (Dongó 1901b) *Köveshegyi nevű szőlőhegyen egi szeőlejét* 1660 (Dongó 1902a); *Köves nevű szőlőhegyen* 1660 (Bretzenheim B1. 61-62); *szőlő... Köves hegyen* 1670 (UC 145–6); *Alsó Köves hegy nevű promontoriumon* 1688 (UC 104–33); *Nagy Köveshegy, ab oriente [Sátor ally], a meridie semita, distinguens ... Néma hegy et ... Kiss Köveshegy, ab occidente via ad Vilyókam, a septentrione dumeta montis Sátor.* 1786 (Dongó 1907. 91); *Kiss Köveshegy, ab oriente via Némahegy, separans [Némahegy], a meridie via regia et via curulis, separans [Szemszuro], ab occidente et septentrione semita, distinguens [Nagy Köveshegy] et [Vilyóka].* 1786 (Dongó 1907. 92)

térkép: $T''' =$ Nagy köves hegy, $X''' =$ Kis köves hegy 1866 (kat.t.)

Magas-hegy

unam vineam existentem in territorio Mogasheg (AO III. 265); *in promontorio Mogosheg ~ Mogasheg* 1349 (AO V.258); *vineam suam interitoda (!) montis Magas* 1391 (DL 7733); *vineam suam in monte Magos* 1395 (DL 8115); *vineam suam in monte Magas* 1401 (DL 8687); *darab szőleie ... az Magas hegyen* 1618 (1617-1742.vk. 55); *Az Magas hegy között egy darab, kit hívnek Pazman lázanak* 1621 (plébánia irattár 1621); *Magos hegy nevű vihely szőlőhegyen* 1639 (NRA 752–32); *Magos hegyen az Ungvar felett* 1706 (1617-1742.vk. 269); *az ujhelyi városnak Felvég felől birták é régenten a Felvéget, a Magos hegyet szőleivel és erdeivel együtt, mely Magos hegy allyának nevezetett akkor* 1714 (AP 477–144. 88-91); *Magoshegy, ab oriente vineae [Czepre, Mocsár, Boda, Tompa] constituentes, a meridie partim [Tompa] et [Meleg ódal], ab occidente [Halyagos] et limites Bányatskienses, a septentrione partim limites Bányatskienses et [Torzsás alllya].* 1786 (Dongó 1907. 95)

térkép: $M^4 =$ Magoshegy 1866 (kat.t.)

Melegoldal

Meleg oldalon egy szőlőt 1694 (1617-1742.vk. 244); *Meleg ódal, ab oriente Tompa parlag, a meridie vallis Zsolomka, ab occidente latus montis Magos hegy, a septentrione Magos hegy cum terminis vinearum.* 1786 (Dongó 1907. 90)

térkép: $U^4 =$ Nagy meleg oldal 1866 (kat.t.)

Mocsár

Mocsárban levő szényeket 1693 (1617-1742.vk. 239); *Mocsár nevű szőlők között* 1730 (Arch.Patak.8–58); *Motsár, ab oriente via regia, a meridie Básán völgye et uttya, ab occidente Magos hegy, ubi vineae terminantur, a septentrione Ungvárról fel járó út, distinguens [Czepre].* 1786 (Dongó 1907. 89)

térkép: $Q^4 =$ Felső Mocsár, $R^4 =$ Alsó Mocsár 1866 (kat.t.)

Néma-hegy

az Néma hegyen egi darab zeoleocskeie 1617 (Dongó 1907b 172); *Néma hegy alatt lévő ortásunkat ... néma hegyi kortsmához tartozó kaszáló* 1834 (Bretzenheim SU 270); *Némahegy, ab oriente via regia, a meridie eadem via, ab occidente via per Némahegy, separans [Kiss Köveshegy], a septentrione via Sator contermina.* 1786 (Dongó 1907. 92)

térkép: $Y''' =$ Néma hegy 1866 (kat.t.)

Oremus

Fratres ordinis Augustini in claustrum eorum in oppido eorum degentes habuerunt unam vineam Oremus vocatam 1567 (UC 40–35); *Oremus hegyen az uyheli feőldeön levő szőlejét* 1634 (NRA 752–37); *Aliam vineam sub desolato arce Viheliensi in promontorio Boglyoska vocato cuius superficies violenter possidetur. (Huic spectabat olim vinea Oremus nuncupata)* 1654 (AP 523–1376. 1-4); *certarum vinearum Oremus szőlő nuncupatarum* 1662 (AP 547–29); *Oremus dűlő* 1692 (Miscellanea 114-29. 234); *Várhegy... collis, in quo est vinea Oremus dicta, olim nostra, de jure forteattento contractu cambiali inito per Johannem Kotniczki priorem conventus et principem Sophiam Bathori* 1737 (AP 523–1372. 67-68)

térkép: $R''' =$ Oremus 1866 (kat.t.)

Sátor-hegy

Vinearum ...altera ... in Sathorheg 1506 (DF 216809); *in vineto Satorhegy* 1567 (UC 40–35); *in Satorhegy a.* 1600 (Dobó); *az Satoron ... az Sator es Vaár közö egy zeoló* 1621 k. (Dongó 1903f 328); *szőlő ... az Satoron* 1670 (UC 145–6); *Sator nevű hegyen egi nagy eőregh jo szőleje* 1670 (UC 88–28); *vineam vulgo Satorallya hegyen levő szőlő nuncupatam in promontorio oppidi* 1682 (NRA 193–31); *Sátorally, ab oriente [Kis Várallya], a meridie via regia, ab occidente via ad Sátor, a septentrionre mons Sator.* 1786 (Dongó 1907. 91); *Sátor, vicinitates ab oriente via ad vineas ducens, [Várhegy] distinguens, a meridie Sátorally, ab occidente via distinguens Fekete hegy, a septemtrione via*

Szárhegy conjuncta cum semita Halyagos dinstinguente. 1786 (Dongó 1907. 96)

térkép: $S''' =$ Sátor 1866 (kat.t.)

Szár-hegy

vineam sua in monte Zar existente 1367 (DL 5634); *vineam in promonthorio dicti oppidi Wyhel in monte scilicet Zarhegy vocato* 1504 (DL 67367); *Szár hegy zeoleot* 1617 (Dongó 197b 169); *Zaar alat valo szőleivel* 1620 (NRA 751–35); *Az Szaár hegyen egy kis zólló ... az Szaár hegyen egy darab szeoló, kit mesterek birtak* 1621 k. (Dongó 1903f 328); *Szár hegyen lévő egy szőlőjét* 1678 (Arch.Patak. 22-698); *Nagy és Kiss Szárhegy, ab oriente [oppidum], a meridie Sárhegy uttya, ab occidente dumeta montis Szárhegy, a septentrione [Dörsik], Dörsik uttya. Szárhegy, ab oriente [Dörsik], a meridie [Nagy és Kiss Szárhegy], ab occidente semita distinguens [Halyagos], a septentrione vallis Zsolyomka [Tompa] et [Meleg ódal] contermina.* 1786 (Dongó 1907. 90, 96)

térkép: $X^4 =$ Kis Szárhegy, $Z^4 =$ Közép Szárhegy, $C^5 =$ Nagy Szárhegy 1866 (kat.t.)

Szemszúró

in promontoriis Ujheliensibus quidem Szemszuro 1694 (Dongó 1902b); *Szem Szűró(!) szőleje mellett* 1715 (1617-1742 vk. 311); *Szemszúró, ab oriente vallis Dersofke et via separans [Kiss Köveshegy] a meridie via regia, ab occidente vallis Szemszúró, descendens ad viam regiam, a septentrione dumeta montis Fekete.* 1786 (Dongó 1907. 92)

térkép: $V''' =$ Szemszúró 1866 (kat.t.)

Tokos-hegy

Az Tokos hegyen Mézes málon levő szőleit 1670 (AZT 10 [1904] 351)

Tompakő

in Tompakő 1582 (AR 57–185); *az Tompa keő zeoló* 1620 (1617-1742.vk. 87); *az Tompa kovon egy szőlő* 1621 k. (Dongó 1903f 327); *Tompa köven levő darab szőlőmet* 1643 (NRA 752–35); *Tompa kö alatt a Bodában levő szőlejeket* 1691 (1617-1742.vk. 227); *Tompa, vicinitates ab oriente [oppidum], a meridie vallis Solyomka, ab occidente Magos hegy, a septentrione Boda Gödre et via a ponte ad Magos hegy.* 1786 (Dongó 1907, 89); *Czerko uttcában ... Ny: tomapkői szőlők s kertek alatt jaro szekér út* 1828 (Bretzenheim SU 165)

térkép: $T^4 =$ Tompa kő 1866 (kat.t.)

Ungvár

az Ungvarban 1666 (1617-1742.vk. 174); *Ungvarban egi pinczet* 1667 (1617-1742.vk. 178); *egy pusztá szennyet az Ungvárban* 1685 (1617-1742.vk. 204); *Ungvarban levő pusztá szin helye* 1687 (1617-1742 vk. 209); *Ungvárban levő szények faránál egy darab földet* 1691 (1617-1742 vk. 227); *Ungvárbeli szényeket* 1692 (1617-1742.vk. 232); *mely szűnecke vagon az Ungvárban* 1725 (AP 477–169. 132-133); *szinem vagon az Ungvárban* 1726 (AP 477–171. 136); *az Ungvárban ...szüreti alkalmatosság* 1729 (1617-1742 vk. 12.); *infra Ungvár* 1778 (UC 176–18); *cellaria Ungvar nominata ducens* 1786 (AP 547 ½-26)

Várhegy

vineam in territorio Varpataka ...penes quandam pratum existentem; in territorio Varpathaka 1400 (DL 8611, 8612); *vineam ...in monte castri* 1428 (DL 12029); *in promontorio ...in monte Varallia* 1554 (NRA 295–41); *in vineto Varallya* 1567 (UC 40–35); *in Varallya a.* 1600 (Dobó); *in Varallya* 1582 (AR 57–185); *Volt egi zeoleie az var alat ...váralliai zeoleo* 1617 (Dongó 1907b); *Var alatt második darab szőlőt* 1618 (1617-1748 vk. 52); *az varalliai szőleiet* 1618 (1617-1742.vk. 58); *az Sator es Vaár köszöt egy zeoló ...egy kis zőlejek vagon a var hegyen* 1621 k. (Dongó1903f 328-30); *Az harangozók szőlője az Várallyán... 1629* (Dongó 1901c); *de vinea superiori Várallya* 1677 (AP 547–29); *vinea libera Várallya dicta* 1686 (UC 6–7); *varközi szőlejeket* 1691 (1617-1742.vk. 227); *a Vár odalon, a Mesze láton* 1698 (1617-1742.vk. 258); *secundus altior collis est Várhegy, id est arcis mons* 1737 (AP 523–1372. 67-68); *Nagy Várallya, ab oriente via regia, a meridie via inter Kiss et Nagy Várallya, item strues lapidum inter vineas Lonyai et Marci Csantsafilo, ab occidente Várhegy, a septentrione [Nagy Boglyoska]. Kis Várallya, ab oriente [Nagy Várallya], a meridie via regia, ab occidente vallis vinea Oremus et limites inter vineas Marcis Csantsafilo et Michaelis Szűcs, a septentrione Várhegy. Várhegy, ab oriente via separans Boglyos, a meridie [Nagy Várallya] et [Kiss Várallya], ab occidente via distinguens Sátor, a septentrione via Szárhegy.* 1786 (Dongó 1907. 91, 96)

Térkép: $Y^4 =$ Vároldal 1866 (kat.t.)

Veresharasz

az veresharaszti szőleit 1670 (AZT 10 [1904] 351); *in eodem promonthorio Ujhelyiensi Veres Haraszt dicta* 1686 (UC 6–7); *Also Veres Haraszton* 1690 (1617-1742.vk. 228); *in promonthoriis nostris Also Veresallya* 1712 (Arch.Patak. 8–10); *vineam in Felső Haraszti* 1718 (AP 547–29); *vineam in Alsó Vörös Haraszty* 1726 (AP 547–29); *Felső Veress haraszt, ab oriente via infra utrumque Veres haraszt, a meridie via curulis ex via Veress Haraszt ad Károly falvam ducens, ab occidente via Bányatskiensis, separans limites Patakienses, a septemtrione via infra Alsó Esztáva et vallis ducens ad viam separantem limites Patakienses. Alsó Veress Haraszt, ab oriente via infra utrumque Veress haraszt, a meridie via deflectens ad Károlyfalvam ex via regia, distinguens limites Patakienses, ab occidente via Bányatskiensis, aequae distinguens limites Patakienses, a septentrione [Felső Veress haraszt].* 1786 (Dongó 1907. 93-94)

térkép: $G^4 =$ Alsóveres haraszt, $H^4 =$ Alsóveres haraszt 1866 (kat.t.)

24. Bányák / Mines

kőfejtő - 1

sectionem lapidum ...in monte Hecske 1737 (AP 523–1375. 181r); kemény köveket a Hecskén vágni 1742 (Szirmay, családi 8–502); Hecskén, Magashegy oldalában vagy akárhol a földesuraság commissiója nélkül követ ne vágjanak 1764 (Arch.Patak. 8–144); Hecskén 60 öl kövek vágatását 1803 (SFL V. 1. 1–72); lapcidina orgialium lapidum pro aedificiis 1778 (UC 176–18); Possidet liberam privativam lapicidinam in vicinitate cameralis. 1786 (UC 153–68); száz öl követ az uradalomnak hecskei kőbányájából 1805 (SFL V. 1. 1–77)
A régi katolikus temetőtől D-re feküdt. Elsősorban építésre való követ vágtak itt. Az uradalom és a Szirmay család kőfejtője egymás mellett állt.

Ballagi 1895. 174.

kőfejtő - 2

a megye rabjai által egy kő bányát nyitattam ...a kőfejtés mellett a Boglyoska hegyen 1835 (SFL V. 1.vegyes)

Elsősorban útborkolásra való követ vágtak itt.

Ballagi 1895 174.

kőfejtő - 3, 4.

1876-ban még két kőfejtő működött: 1.) a Magas-hegy alatt, a bányácskai út mellett, 2.) a Néma-hegyen. 1876 (kat.t.)

25. Halastavak, halászhelyek / Fishponds and fisheries

25.1. a belterületen

Baksa-kúria halastava

egi gyümölcsös kert, abban vagion egi halasto 1670 (UC 88–28)

kastély halastava

Penes castellum una piscina muro exstructa, pronunc vacua. 1688 (UC 36–25)

pálos kolostor halastava

fundus allodialis ... É : lacuma pro piscina olim usuata 1786 (AP 547 ½–26)

25.2. a város határában

Baráttó

monachi Augustiani ...habent piscinam unam Barath dictam 1567 (UC 40–35); Barath tava 1570 (UC 95–22); Baratok tava prope Ardo 1654 (AP 523–1376. 1-4); Tilalmas halászo vizek voltak ...Barat to torok ...Borsihoz foglaltak ...rekesztesek nem tartiak ... nem is halaszak 1657 (UC 41–3); Bornyu Akaszton Baratok tava es Zai kertye fele 1717 (1617-1742.vk. 331); Baratto illac etiam est, in cuius usu etiam de facto sumus, nisi aqua impediatur 1737 (AP 523–1372. 67-68); ex piscinis ... Barát-toó nuncupatis 1776 (plébánia irattár); Barath-to ...medietas ad Borsi usuatur, alia autem per parochum Ujhelyensem 1778 (UC 176–18)

Nevét onnan kapta, hogy az ágostonosok halastava volt. A reformáció után az uradalomé lett, a 18. sz.-ban fele Borsihoz, fele az újhelyi plébániához tartozott.

Borsitó

Borsytho ...ab antiquo ad castrum Wyhel pertinens 1554 (UC 45–36); Borsito 1567 (UC 40–35), Borsi tó 1631 (UC 40–39)

Az uradalom halastava a Bodrog mellett.

Kapronca

ad unam aquam nominatam Kaprunchazegh 1334 (AO III. 92); Kaproncza szegig 1760 (AP 478–286. 155-158); In complexo eiusdem silvae Longh datur lacus Kaproncza dictus. 1778 (UC 176–18)

A Kassa-tó melletti rét 1334-es határjárásában ez a rét ny. határa.

Kassató

quoddam pratum nostrum pariter cum una piscina Cossia vocata ...in parte orientali sunt due arbores vennose sticie, que in vulgarico zylfa vocantur, item in parte meridionali est eadem piscina Cossya vocata, item a parte occidentali cum meta circumdat ad unam aquam nominatam Kaprunchazegh, et inde vertit se versus partem septemtrionalem ad quandam magnam silvam nuncupatam Lungh 1334 (AO III.92); quoddam pratum seu fenetum una cum quadam piscina Kassa vocata ...quod quidem pratum cum edaem piscina dudum ab aliorum terris... metaliter distinctum fuisse 1527 (AP 76 ½–30); piscinam Cassato vocatam, pratum et silvam certis metis distinctam et separatam 1574 (Zemplén vm.jk.2. 353); az Kassatonak fele media pars, siquidem dimidia pars cedit monacho 1570 (UC 95–22); a borsi kastelihoz vagion halaszo víz kettő. Egyik az ujhely hataron, mey Cassa tovanak hivattattik... Az Cassa too penigh... az ujheli clastrombéli baratokkal keözös, es eők is akkor halasztattiak, valamikor akariak. 1638 (UC 2–34); intra sylvas penes Bodrog Kassató 1654 (AP 523–1376. 1-4); sumus etiam in usu Kasato lacunae 1737 (AP 523–1372. 67-68); Kassa tó határai a sűrűjével együtt: K: rétekig D: Bodrokig É: Medvésig Ny: Kaproncza szegig 1760 (AP 478–286. 155-158); in sylva Longh ...lacus ibidem piscosus ...Kassa-tó 1778 (UC 176–18)

1334-ben az ágostonosok és a pálosok közösen kapták adományba Babonics Jánostól a mellette levő réttel együtt. Egy rét és a Long-erdő

egy darabja is hozzá tartozott. Más rétektől határjelekkel volt elválasztva. 1514-ben a polgárok elfoglalták, I. János király rendelte el visszaadását. A reformáció után a pataki uradalom birtokosai tartották kezükön. 1574-ben még számon tartották, hogy az ágostonos és a pálos rend közös jószágá volt. 1635-1638 közt az uradalomra eső fele a borsi kastély része lett. Mai neve Kacsá-tó.

Dongó 1904e

Lapis

Ibidem [in Longh] exstant lacus Hosszuto, Görbetó, Ásvány, Tiszta-Kelencz, que simul sumptim et communiter appellatur nunc in complexo Lapis 1778 (UC 176–18)

Mocsolya

Mochola ...ab antiquo ad castrum Wyhel pertinens 1554 (UC 45–36); Mochola 1567 (UC 40–35); Moczola 1570 (UC 95–22); Az Moliua torok az feő biroe 1617 (Dongó 1903e 325); Moczolia 1631 (UC 40–39); super quodam prato in territorio Ujhel in loco Mocsolya situato 1652 (AP 547–29); Tilalmas halaszo vizek voltak, egik Mocziola torok ... Borsihoz foglaltak ...rekesztesek nem tartiak ...nem is halaszak 1657 (UC 41–3); Moczollaban 1660 (1617-1742.vk. 168); de pratis ...in loco Mocsolya 1663 (AP 547–29); az Mocsolyában ...K: erdő D: erdő Ny: erdő É: rétye 1667 (AP 476–76. 78-79); super prato empto in fine Mocsolya erdő szélén 1676 (AP 547–29); Also Bereczkin kezdődik, Mocsollya mellett vagyon ...rétye 1744 (SFL V. 1. 1–19); Mocsolya nevű halászó tott 1799 (SFL V. 1.1–62); Mocsolya-torok 1778 (UC 176–18)
térkép: K''' = Mocsolya 1866 (kat.t.)

Az uradalom halastava a Bodrog mellett. A 18. sz.-ban a város birtokában volt.

Monok

Monok határai: É: Kis Kökényes D: Bodrok és azon Bodrok kerületivel vagyis fordulójaival K, Ny: orrol torkáig a herczegség erdejéig 1760 (AP 478–286. 155-158); in sylva Longh ...lacus ibidem piscosus Monok... 1778 (UC 176–18)

Pap tava

protestatio parochi Ujhelyiensis ... piscina Papfő 1711 (AR 37–66); Ex piscinis Papp-too ...nuncupatis 1776 (plébánia irattár); Pap-tó extra eandem sylvam Longh ...quem parochus loci Ujhelyiensis privative apprehendens usuat, in quo diversos pisces cum lampretis capere solet 1778 (UC176–18)

A plébániához tartozó halastó az Ördögös-tótól D-re.

1876 (kat.t.)

Szirmay-tó

ott halászó tót is bírván azon Long nevü erdőben, kit is Szirmay tavanak hittak 1766 (Arch.Patak. 15–23)

Vinyik

Venyk ...ab antiquo ad castrum Wyhel pertinens 1554 (UC 45–36); Venyk 1567 (UC 40–35); Venich 1570 (UC 95–22); Venyk 1631 (UC 40–39); Vinyik to szomszedsagaban 1694 (1617-1742.vk. 245); Vinik 1778 (UC 176–18)

Az uradalom halastava a Bodrog mellett.

26. Malmok / Mills – a Ronyván lefelé sorrendben

pap malom

Quoddam molendinum ..., quod a parte aquilonari molendino ecclesie beati Emerici ducis prefati 1509 (DL 21935); molendinumque suum [vl. plebani de Sarospatak] in territorio oppidi Wyhel super fluvio Ronywa in vicinitatibus molendinorum ab aquilonari parochialis ecclesie dicti oppidi 1515 (DL 22710); molendinum in Ujhely per nos possessum, quod retineret ad altare omnium sanctorum 1526 (DL 82732); Molendinum duarum rotarum ad domum plebanatus pertinens 1554 (UC 45–36); unum molendinum super fluvio Ronywa unius subtu currentis pertinuit semper et nunc ad plebanatum Wyheliensem 1567 (UC 40–35); Vagion az Ronywan, az santa zabo malman feleol egy malom, három kerekeő, az fw pape az is ...az czergeji út menteben az pap malmon alol 1621 k. (Dongó 1903f 327-8); Pap malmátul 1691 k. (plébánia irattár); A Pap malman alul... a malom fellyül az érig ...a csergei út mellett alul az pap malman ... Vagyon a plebanianak egy három kövü malom a santa szabo malman felül, ki pap malmának hinak, egyik kerék csak az ár vízben forog, a kettő vesztesség 1706 (plébánia irattár); protestatio parochi Ujhelyiensis ...in virgultis ad molam suam Pappalom 1711 (AR 37–66); molitor in mola parochiali trium rotarum 1755 (SFL Acta praec. 114–110); Ex mola trium rotarum 429 f. 10 d. 1776 (plébánia irattár); a Pap malmába járó szekér út és a Csörgő felé járó ország út közt 1777 (Dongó1912a 63); in dicto fluvio Ronywa ...mola, quam parochus loci, nescitur quo jure, possidet 1778 (UC 176–18)

A legészakibb újhelyi malom, birtokosa az újhelyi egyház.

Baksi-malom (Egyed Mihály, Rojcsai, sánta szabó, Apáca Gergely, Kapi)
cuiusdam molendini [vl. Csikós-malom] in fluvio Ronua et in contiguis vicinitatibusa superiori vero secus molendinum Michaelis Egidi habitum 1449 (DL 14317) molendinorum ipsorum fratrum heremitarum ac Michaelis annotati multorum temporum transactis ortas ... quod molendinum ipsius Michaelis annotati secundum mensuram quantitatis competentis allevari ...deberet 1457 (DL 14453); cuiusdam molendini [vl. Csikós-malom] in fluvio Ronwa existentem et situm in contiguis

vicinitatibus ...a superiori verum secus molendinum Michaelis Egidii habitum 1465 (DL 16163); *Quoddam molendinum desertum edificii bonis omnino destitutum in territorio oppidi prescripti existentem in fluvio Ronwa dicto, quod a parte aquilonari molendino ecclesie beati Emerici ducis prefati, a meridionali vero parte molendino egregii domini Nicolai Nempthy castellani castris Wyhel vicinatur* 1509 (DL 21935) *nostrum [vl. Rojcsai] molendinum* 1515 (DL 22709) *molendinumque suum [vl. Rojcsai] in territorio oppidi Wyhel super fluvio Ronywa in vicinitatibus molendinorum ab aquilonari parochialis ecclesie dicti oppidi, a meridionali vero Nicolai Nemthy castellani castris Wyhel partibus situm et habitum, quod ipse idem venerabilis dominus plebanus a vitricis ecclesie iamdicti oppidi propriis expensis comparavit et restaurari fecit, eidem monasterio nostro donaret* 1515 (DL 22710); *de molendino Benedicti Zabo et Blasii Czeke* 1554 (UC 45–36); *ex molae Benedicti Zabo* 1570 (UC 95–22); *az zabo monan feleul egi darab irtvani* 1617 (Dongó 1907b 173); *Vagion az Ronywan, az santa zabo malman feleol egy malom ...fw pape az is.* 1621 k. (Dongó 1903f); *az varoson felöl egy malom az Ronywan, Apacza Gergelye es Janosé* 1631 (UC 40–39); *az Ronywa vizen vagion egy felül czapo malom ket köre, melliet Zabo molnanak hínak* 1632 (Makkai 1954. 213); *Felső Mezzőn ...egy tábla föld vagyon, melynek egyik része az Apacza Gergely malmara menő uttra megyen kí, másik a Ronyva gyakranának erdejére* 1648 (AP 476 ½–55); *terras arabiles ...prope molam Szabo malma vocatam* 1654 (AP 523–1376. 1–4); *Malom az Roniva vizen egy vagyon felül czapo, harom bokor köre forgo, azon malmot Baxi István és Szabo Marthonne, most Boer Miklosne birjak* 1657 (UC 41–3); *egi jo malom negi köre valo* 1670 (UC 8–16); *az mely malom itt volt az Ronyva vizen ...Baxi István úr az atyafiaktól meg vévén* 1676 (UC 41–11); *most csak egy bokor köre forgo, mellyet Szabo malmanak hínak* 1704 (UC Irreg. 11–13); *Vagyon a plebiananak egy harom kövü malom a santa zabo malman felül* 1706 (plébánia irattár); *molitor in mola d. Pothurnyai trium rotarum* 1755 (SFL Acta praec. 114–110); *mola in eodem fluvio Ronyva juris Baxaiani, quam d. Pothornyay jure deficientis Stephani Baxa de Hécze concambii cum Rákóczio possidet cum curia in eodem oppido habita* 1778 (UC 176–18); *az ujhelyi hatarban a Baxi malom tájján ...a Baxi malom felé a Ronyvagazon altal mentenek* 1720 (Arch.Patak. 14–17); *Szirmay Tamás uram eö nagysága Baksi nevü malmának* 1742 (Szirmay, családí 8–500); *Die Kapische Mühle auf dem Fluß Ronyva außer dem Marktflecken, in der Entfernung einer Viertel Stunde von drey Gängen mit einem Schopfen und Mühlens-Wohnung unter Schindeln* 1791 (UC 191–11); *die sogenante Kapische Mahl-mühle auf 3 Gänge* 1807 (UC 169–10); *fundus huic curialis [ti. sóház]... molae Baksi compellata ... mola Baksi* 1819 (UC179–29) Északról a második malom. A szintjét 1457-ben megemelték. 1509-ben használaton kívüli, épületek nélküli malom.

Hartai-malom (Csikós, Németi)-malom

suum molendinum super molendinum fratrum heremitarum sancti Pauli in fluvio Ronwa situm 1427 (DL 11900); *medietatem cuiusdam molendini in fluvio Ronua ab inferiori penes molendinum heremitarum a superiori vero secus molendinum Michaelis Egidii habitum* 1449 (DL 14317); *molendinum eorundem unam rotam in quodam molendino in fluvio Ronwa, quod scilicet molendinum esset commune cum Petro Chykwis* 1454 (DL 14898); *integram medietatem cuiusdam molendini in fluvio Ronwa existentem et situm in contiguis vicinitatibus ab inferiori penes molendinum heremitarum a superiori verum secus molendinum Michaelis Egidii habitum* 1465 (DL 16163); *Quoddam molendinum ...a meridionali vero parte molendino egregii domini Nicolai Nempthy castellani castris Wyhel vicinatur* 1509 (DL 21935); *molendinumque suum [vl. Rojcsai] ...a meridionali vero Nicolai Nemthy castellani castris Wyhel partibus situm et habitum* 1515 (DL 22710); *molendino duarum rotarum superinde volventur in fluvio Ronyva vocato sursum et in proximo claustris, consequenterque horti religiosarum fratrum heremitarum* 1582 (AR 57–185); *Gabriel Hartai protestat contra fratres de Uihel, eo quod in manifestum damnum sui molendini in fluvio Ronyva territorio Uiheliensi situati fratres de Uihel aliud molendinum in eodem fluvio erigi curarent* 1636 (AP 547–29); *hortum versus molam familiae Hartay* 1660 körül (AP 523–1376. 83); *Datur ibidem molendinum unum, ex cuius proventu in rationem domini terrestris octava solum pars administratur per iudicem primarium Uyheliensem, quod molendinum Harthay antea nominatum* 1688 (UC 36–25); *eö nagyságokon kívül mostan ezen Hartai malomban possessorok Domoki Sigmond uram, Pilsí Gábor úr, zalogosok pedig Dalmadine asszonyom, Unghvari Janos* 1704 (UC Irreg. 11–13); *a Hartai malomban lakott* 1720 (Arch.Patak. 14–17); *in mola Hartaiensi molitor 3 rotarum* 1755 (SFL Acta praec. 114–110); *Mola Hartai dicta in fluvio Ronyvam, cujus proventus in octavalitate celsissimum principem concernit, actu exarendata...* 1759 (Dongó1908b 219); *mola ad curiam Hartaianam spectans* 1760 (UC 214–14); *quatuor rotarum habet, lapsus in rotas octo circiter pedum, ab iis vero ipsis in distantia passum plus minus centum sex minimum pollicum* 1775 (AP 480–374. 105–6); *in fluvio Ronyva datur mola Hartaiana ...Pasit ucza ...mola Hartaiana ...domus deserta molitoris* 1778 (UC 176–18); *mola Hartaiana* 1789 (SFL V. 1. 1–61); *Pásit ucza ...mola Hartaiani* 1791 (UC 191–11); *Hartai malom* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Hartai malom* 1845 (SFLV. 1. 2–58)

Északról a harmadik malom, 1579-ben vette meg Hartai Bálint, egykori sárospataki udvarbíró, nevét róla kapta.

pálos malom

molendina per inclitos reges Hungarie Bela, Stephanum et Andream eidem collata 1312 (AO I. 263); *super facto molendini* 1324 (AO II. 157); *in facto quorundam molendinorum suorum [vl. Paulinorum et Augustineorum] super fluvio Ranua* 1325 (AO II. 101); *super facto molendinorum vestri et eorundem super fluvio Ranua constructorum* 1330 k. (AO IV. 65); *suum molendinum super molendinum fratrum heremitarum sancti Pauli in fluvio Ronwa situm* 1427 (DL 11900); *medietatem cuiusdam molendini [vl. Csikós-malom] in fluvio Ronua et in contiguis vicinitatibus ab inferiori penes molendinum heremitarum* 1449 (DL 14317) *molendinorum ipsorum fratrum heremitarum ... molendinum ipsorum fratrum heremitarum iuxta quantitatem estimabilem declinari seu descendi deberet* 1457 (DL 15141); *cuiusdam molendini [vl. Csikós-malom] in fluvio Ronwa existentem et situm in contiguis vicinitatibus ab inferiori penes molendinum heremitarum* 1465 (DL 16163); *cuiusdam molendini ...beate Marie virginis in dicta Wyhel prioris ordinis heremitarum sancti Augustini in quodam fluvio Ronyva* 1468 (DL 8797); *pro reformatione et perfectione omnium videlicet, que ad dictam capellam pertinerent ...molendini ipsorum in fluvio Ronyva* 1515 (DL 22709); *az kapu eleöt valo malmot is mind vyonan epitettem* 1610 (Szirmay-Kazinczy 210–231); *Gabriel Hartai protestat contra fratres de Uihel, eo quod in manifestum damnum sui molendini in fluvio Ronyva territorio Uiheliensi situati fratres de Uihel aliud molendinum in eodem fluvio erigi curarent* 1636 (AP 547–29); *molendinum ...ipsorum in fluvio Ronyva* 1646 (AP 476 ½–52); *e regione molae monasterii ... habet hoc monasterium molam sibi propriam trium rotarum in fluvio Roniva* 1654 (AP 523–1376. 1–4); *mola a fundamentis erecta ...combusta* 1678 (DAP 1164); *trium rotarum, lapsus in easdem habet, non plane quatuor pedum* 1775 (AP 480–374. 105–6); *mola ad 3 lapides constructa* 1786 (547 ½–26); *Die Mühle auf dem Flussen Ronyva mit drey Steinen, die von festen Materialien unter Schindeln gebaut, aus einem Zimmer, Kammer und daneben auf hölzernen Säulen untern Schindeln stehenden geflochtenes Wagenschopfen besteht* 1791 (UC 191–11) Északról a negyedik malom. 1457-ben lejjeb engedték a gátját, 1515-ben átépítették.

város malma, volt ágostonos malom

super facto molendini 1324 (AO II. 157); *in facto quorundam molendinorum suorum [vl. Paulinorum et Augustineorum] super fluvio Ranua* 1325 (AO II. 101); *super facto molendinorum vestri et eorundem super fluvio Ranua constructorum* 1330 k. (AO IV. 65); *molendini fratris Georgii protunc conventus ecclesiarum sancti regis Stephani et beate Marie virginis in dicta Wyhel prioris ordinis heremitarum sancti Augustini in quodam fluvio Ronyva dicto sistenti et habiti adque contigue annexi* 1468 (DL 8797); *molendinum unum duarum rotarum habent oppidani in fluvio Ronyva* 1567 (UC 40–35); *varas malmabul iar az feö bironak* 1617 (Dongó 1903e 325); *az varas malmabol jar nekiek sabbathale, azaz minden szombaton nep estigh nekiek jar* 1621 k. (Dongó 1903f 330); *az varos malmabul* 1631 (UC 40–39); *in mola oppidi unius rote* 1755 (SFL Acta praec. 114–110); *biro malma dicta, cujus proventus ab antiquo oppidi iudex primarius percepit* 1759 (Dongó 1908b 220); *mola oppidi* 1760 (UC 214–14); *molam unam propriam communitas habet* 1772 (SFL V. 1. 1–148); *in fluvio Ronyva ...datur mola cursus duorum lapidum, quam iudex loci usuat ex concessione dominali ...platea Régi Hid ucza ... mola opidana* 1778 (UC 176–18); *város malma* 1789 (SFL V.1. 1–61); *városunk szélín lefolyó Ronyva vizen levő város közönséges malma* 1789 (SFL V. 1. 1–53); *Hat dieser Marktflecke eine eigene freye Mühle mit 2 Gängen auf dem Flübchen Ronyva im Marktflecken selbst, nicht weit von der Mautbrücken gegen Mittag* 1791 (UC 191–11); *a Ronyva vizen vizi malmot, mely most is város malmának nevezetetik* 1799 (SFL V. 1. 1–62); *eine eigene freye Mahl-Mühle auf 2 Gänge über den Bach Ronyva genant* 1807 (UC 169–10); *város malmában* 1828 (SFL V. 1. 1–117); *Ronyvára járó sítátor u. ...város közönséges malma* 1827 (SFL V. 1. 1–114); *Rózsás u. ...város közönséges malma* 1830 (SFL V. 1. 1–123); *Rózsás u. ...a' város közönsége malma* 1845 (SFL V. 1. 2–58)

A város területén fekvő ötödik, egyben utolsó malom. A pálosok 1324-ben és 1468-ban pert indítottak e malom magas vízszintje miatt. A reformáció után a város tulajdonába került.

nem azonosítható malmok említései

molendinum eorum in fluvio Ronua existentem ...cum suis utilitatibus, videlicet terris arabilibus tredecim iugeris 1318 (AO I. 465); *sexta parte molendini...in fluvio Romua (!) existente cum omnibus utilitatibus et pertinentiis universis* 1362 (DL 5151) *ac pratum suum penes fluvium Roniua a parte orientali inter molendina Stephani filii Anthonii ac Blasii dicti Nouay habita et existentia* 1383 (DL 6980); *terre molendini* 1419 (DL 10871); *mola Figurszki Estvan* 1789 (SFL V. 1. 1–61)

lőpormalmok

penes fluvium hic in oppidi nostri territorio decurrentem vulgo Ronyva dictum, signanter infra fontem Komlóska, juxta locum Csonkás appellatum ... fundum pro mola una pulveriorio ...designavimus 1727 (Arch.Patak. 8–54); *infra hos montes post viam regiam est campus, ordinarie vero aqua stagnat super eum, adeo quod licet ante 30 annos ... Ronyva fluvius ...derivatus ... pulverum ... mola* 1737 (AP 523–1372. 67–68)

Működésükről nem tudunk.